

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску
просвету и
културу

Пета серија
Број 36
(2/2025)

Први број
прве серије
објављен
1899. године

Излази четири
пута годишње

ISSN 2560-3469

COBISS.SR-ID
229429004

Архимандрит **МОНАШКО ТКАЊЕ –**
Пајсије Танасијевић **О ПОСЛУШАЊУ**

Јеромонах **ЖИВОТ**
Дамаскин Кристенсен **ЕГА**

Митрополит нишки **О НАСТАНКУ И ИСТОРИЈСКОМ**
Арсеније **РАЗВИТКУ ВЕЛИКОГ ПОСТА**

Константин **О ОСЕЋАЈУ**
Побједоносцев **ДУЖНОСТИ**

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску просвету
и културу

Излази
са благословом
Његовог
високопреосвештенства
Архиепископа и
Митрополита нишког
г. Арсенија

Пета серија, број 36 (2/2025)
Први број прве серије
објављен 1899. године
Излази четири пута годишње

Издавач:
Православна епархија нишка
Адреса: Епархија нишка,
Епископска 3, 18000 Ниш
E-mail: glas@eparhija-niska.rs

Уређивачки одбор:
протојереј Дејан Јовановић
јеромонах Игњатије Ђорђевић
јереј Владе Капларевић
јеромонах Николај Јоцић
јереј Далибор Мидић
ђакон Лазар Павловић
ђакон Александар Глишовић, проф.
Јелена Љубеновић

Уредник:
Ивица Живковић

Лектура:
Милена Мишић Филиповић
Дизајн и компјутерска обрада:
ђакон Милорад Милосављевић

Фотографија на корицама:
Купола Храма
Св. цара Константина и
царице Јелене у Нишу
Аутор фотографије Нађа Ђелић

Штампа:
„Пергамент Принт“, Ниш

Тираж:
1500 примерака

Глас Епархије нишке
излази уз помоћ
Управе за сарадњу са црквама
и верским заједницама
Министарства правде
Владе Републике Србије

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије,
Београд

271.222(497.11)-773

ГЛАС Епархије нишке :
гласило Епархије нишке за
хришћанску просвету и културу/
уредник Ивица Живковић. -
2025, бр. 36 (мај). -

Ниш : Епархија нишка, 2025. -
(Ниш : Пергамент Принт). - 30 cm

ISSN 2560-3469 =
Глас Епархије нишке
(Ниш. 2025)

COBISS.SR-ID 229429004

УВОДНО СЛОВО

СТАЛНО СЕ ПОДСЕЋАТИ 1
НА ВАСКРСЕЊЕ
Јеромонах Николај Јоцић

БОГОСЛОВЉЕ

Свети Јован Златоусти 2
ТЕЛО НАКИТОМ КРОТОСТИ
ПРОСВЕЋЕНО

Јереј Миљан Панић 3
ВАСКРСЛИ ХРИСТОС СЕ
У ЛИТУРГИЈИ ОТКРИВА

Протојереј ставрофор 5
Џон Антони МекГакин
ИЗВАН КАПИЈА:
ДЕМОНОЛОГИЈА И ЕНИГМА ЗЛА

Свети Тихон Бељавин 8
О ПОДВИЖНИШТВУ
Бранислав Поп-Илић 10
ХРИСТОС ВАСКРСЕ – ПО ПИСМУ

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

ДУХОВНО ЗДРАВЉЕ СЕ ПОКАЗУЈЕ 13
КРОЗ ПОТРЕБУ И ЖЕЉУ ДА
ДРУГОМЕ ПОМОГНЕМО
Разговор са монахињом Меланијом,
настојајтељницом Манастира
Светиој Јована Крстићеве у Јашуњи
Архимандрит Пајсије Танасијевић 15
МОНАШКО ТКАЊЕ – О ПОСЛУШАЊУ
Поуке монахињама, изречене 1991. године

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Дејан Лучић 17
ЗАШТО ЈЕ ЗЛАТОУСТИ ЈЕО САМ?
Један рани пример
„сјиновања“ јавној мњењу
Стојана Валан 20
СВЕ НОВО ТВОРИМ
О слављењу њородице
Јеромонах Дамаскин Кристенсен 23
ЖИВОТ ЕГА

ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

Архимандрит Јоханес 25
СВЕТО ПЕВАЊЕ И ПРАВОСЛАВЉЕ
Митрополит нишки Арсеније 27
О НАСТАНКУ И ИСТОРИЈСКОМ
РАЗВИТКУ ВЕЛИКОГ ПОСТА

ИЗ ПРОШЛОСТИ

Јереј Марко Николић 32
ПЛАШТАНИЦА ЦРКВЕ СИЛАСКА
СВЕТОГА ДУХА НА АПОСТОЛЕ
У ВЛАСОТИНЦУ

34 Војислав Живковић
СВЕТИ СПИРИДОН (1379–1389),
СРПСКИ ПАТРИЈАРХ РОДОМ
ИЗ НИША

36 Марко Стефановић
МАНАСТИР СВЕТИ КИРИК И ЈУЛИТА
У СМОЛОВЦУ

*Поводом сјмо година од обнове женској
монаштва у Нишкој епархији*

38 Јереј Милан Живановић
РУСКИ СВЕШТЕНИЦИ
И СВЕШТЕНОМОНАСИ У
АЛЕКСИНАЧКОМ КРАЈУ ИЗМЕЂУ
ДВА СВЕТСКА РАТА

КАТИХЕЗА

41 Константин Побједоносцев
О ОСЕЂАЈУ ДУЖНОСТИ

44 Владимир Цветковић
СВЕТИ ВЛАДИКА НИКОЛАЈ
О НАРОДНОЈ ПРОСВЕТИ
(наставак из претходног броја)

ИЗ СВЕТА КУЛТУРЕ

46 СВЕТИЊЕ ЗАБЛИСТАЛЕ НОВИМ СЈАЈЕМ
Свиуденкиња која светлостије цркве

ПРИКАЗИ И ДОГАЂАЈИ

49 СЕДНИЦА ЕПАРХИЈСКОГ САВЕТА
ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ
Именовања нових
сазива Епархијског савета и
Епархијског управног одбора

СЛУЖБЕНИ ДЕО

52 ВЕЧАН СПОМЕН
јереј Никола Митровић
монахиња Софија Пејчић
монахиња Христосија Станковић
протојереј ставрофор Ермолај Масарас

54 АКТИВНОСТИ ВДС ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ
„ДОБРИ САМАРЈАНИН“

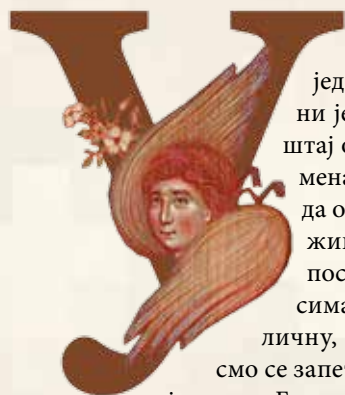
56 ИЗ ЛЕТОПИСА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

57 СЛУЖЕЊА АРХИЕПИСКОПА И
МИТРОПОЛИТА НИШКОГ

59 Архиепископ и Митрополит
нишки г. Арсеније
ТО ЈЕ СИЛА И МУДРОСТ БОЖЈА –
ДА КРОЗ НЕМОЋ ПОБЕДИ
*Део беседе одржане на Велики њећак
2025. године, њри изношењу Плашћанице у
Саборном храму Силаска Светиоја Духа
на ајосйоле у Нишу*

СТАЛНО СЕ ПОДСЕЋАТИ НА ВАСКРСЕЊЕ

Јеромонах
Николај
Јоцић

једној пасхалној стихири каже се: *све ојпросијмо васкрсењем*. Древни је обичај цркве и наше вере да се пред Велики пост тражи опроштај од других за неке преступе или несугласице које су се током времена и године дешавале. Ко није стигао тада, то може, односно треба да обави и данас и јуче и сутра, зато што Васкрсење не може да се доживи, разуме и упије уколико за то има сметњи – то значи: уколико постоји нека врста међусобног неспоразума, личних сукоба у односима са ближњим. Чињеница васкрсења надјачава сваку нашу личну, свакодневну или вишедеценијску проблематику, у коју смо се запетљали и због које не можемо разумети истину Божију да је заиста Бог победио смрт. Да, то је, како каже Свети апостол Павле, једини и последњи непријатељ и свег људског, а у нашем случају и хришћанског рода – смрт.

Хришћани у овом свету, међу људима, немају непријатеље. Никада их нису имали нити ће их имати, осим, наравно, смрти. Дакле, све што нас мучи током године, током дана, током наших активности на послу, где год, код куће, ако то преовлада нама – а увек ће се дешавати – ако не скинемо то са себе и једни са других, нећемо моћи да разумемо Васкрсење, и оно ће за нас остати тек неки у низу празника.

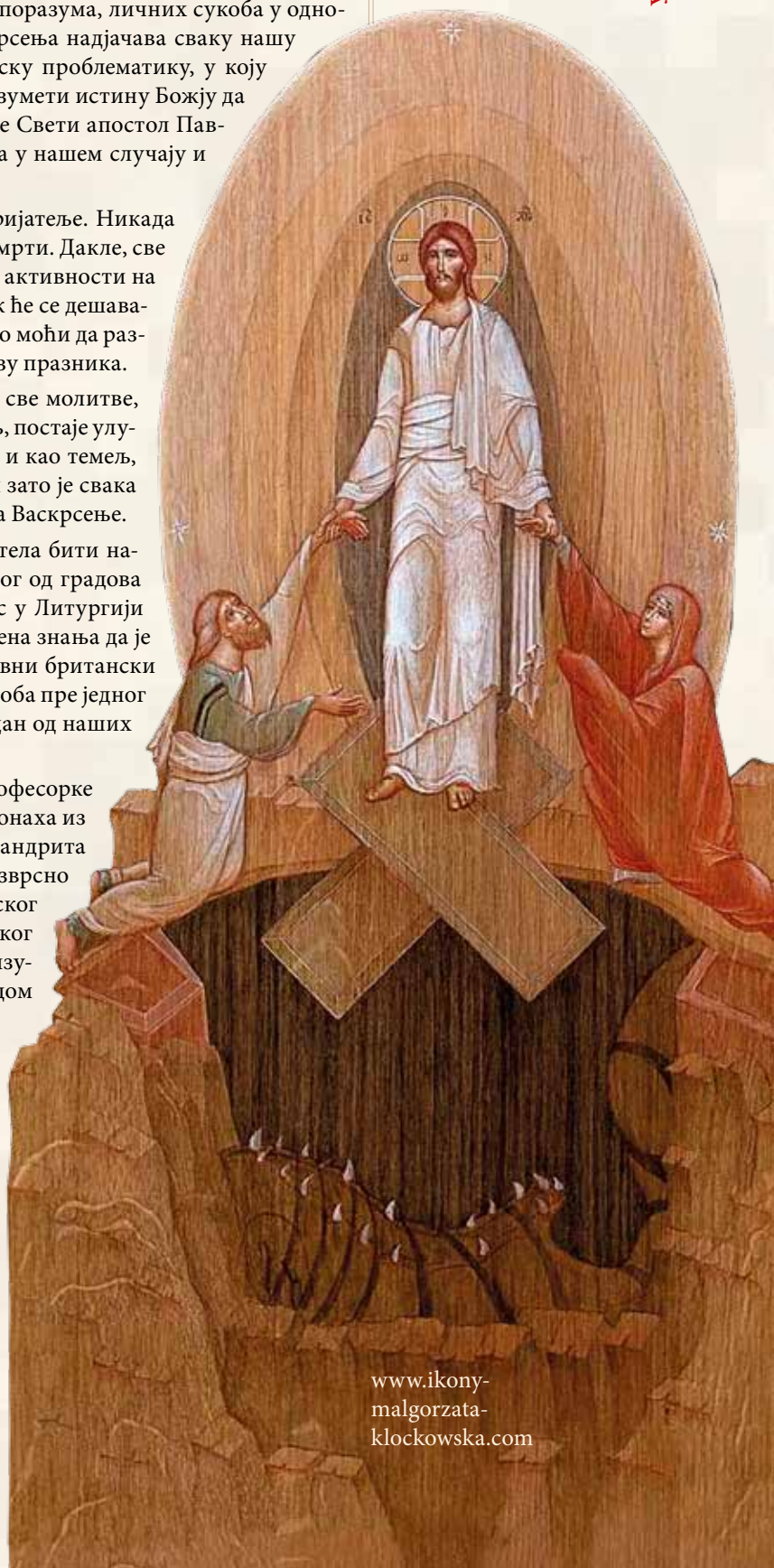
Све је узалуд, сав труд током године, сви постови, све молитве, сва дисциплина постаје бесмислена, сама себи циљ, постаје улуда, уколико заиста не усвојимо Васкрсење као истину и као темељ, почетак и крај наше вере. Зато се оно толико истиче и зато је свака недеља мали Васкрс, зато се стално треба подсећати на Васкрсење.

Тада ће нам, по непролазном савету Златоустог, и тела бити нажитом кротости прослављена. Свештеник из једног од градова наше епархије поучава нас како се васкрсли Христос у Литургији открива, а млади студент дели са нама своја новостечена знања да је Христос васкрсао трећег дана – по Писму. Православни британски теолог упозорава нас на тајну зла, руски патријарх из доба пре једног века преноси црквено предање о подвижништву, а један од наших највећих духовника новијег доба – о послушању.

У наставку можемо читати увек актуелне есеје професорке верске наставе на тему слављења породице, јеромонаха из далеких крајева о људском егу и једног немачког архимандрита о светом певању. У овом броју нашег листа доносимо изврсно предавање Митрополита нишког из области литургијског богословља, о наставку и историјском развоју Великог поста. На крају овог примерка налази се и његова изузетно надахнута беседа, изговорена пред Плаштаницом Христовом на дан страдања Господњег на крсту.

Пре ових потресних речи, у историјској рубрици нашег листа подсећамо се светих предмета, личности и догађаја из богате историје Епархије нишке. Данашње катихете окрепљујемо педагошким упутством једне од знаменитијих личности новије руске историје. А светлом плоду верске наставе, као и црквеног и домаћег православног васпитања, радујемо се читајући о студенткињи која своје обилате дарове радо ставља у службу цркве, сачињавајући и излажући висококвалитетне светлописе (фотографије) храмова града Ниша и читаве наше епархије.

Тако и сваки лични пут који отпочне опроштајем и помирењем неминовно окончава сагледавањем лепоте и оне светлости која просвећује свет. ■

Свети Јован Златоусти

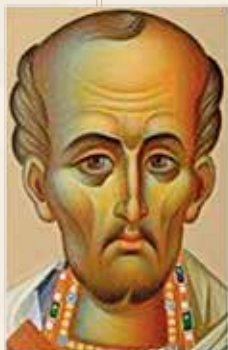
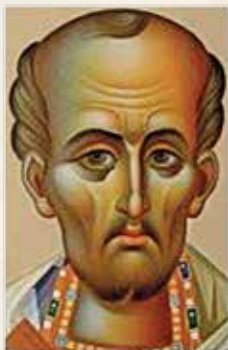
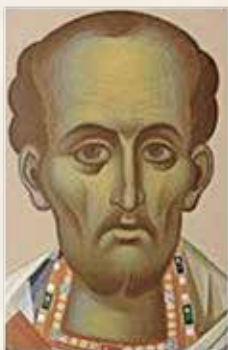
ТЕЛО НАКИТОМ КРОТОСТИ ПРОСВЕТЉЕНО

Из Дела
Свештој Јована
Златоустој,
том
тринаести,
издање
Епархије
нишке 2024.
Одломак
из „Беседе
седамдесет
осме на
Светог
Матеја
Еванђелисту”

Ико није толико пријатељ Богу као онај који живи на општу корист. Због тога нам је Бог дао језик, и руке, и ноге, и снагу телесну, и ум, и савест, како бисмо се сви њима користили на спасење нас самих и на корист ближњих. Језик нам није употребљив само за појање химни и благодарење, него и на корисну поуку и савет. Ако га за то користимо, са Господом ревнујемо, а ако на супротно – са ђаволом. Будући да је и Петар, кад је исповедио Христа, блаженим назван као неко ко је Очеве речи рекао, а кад се склањао од распећа и одрекао се, жестоко је био прекорен, као неко ко ђаволске мисли има на уму. А ако је тамо где је казано била ствар незнања, толика оптужница, кад својевољно грешимо, које извињење ћемо имати? Те ствари, дакле, да избегавамо, како би речи Христове саме од себе биле очите. Јер не бих, ако бих казао *Устани и ходи* (Мт. 9. 5), нити ако бих казао *Тавитио, устани* (Д. Ап. 9. 40), само тада говорио речи Христове, него много више

ако, док ме грде, благосиљам, ако се, док ме нападају, молим за оне који ме нападају. Пре неки дан сам говорио да је језик наш рука, која се дотиче ногу Божјих, а сад и много више говорим, да је језик наш језик који језик Христов опонаша, ако покаже одговарајућу строгост, ако оглашавамо оне ствари које Он хоће. А шта је то што Он хоће да говоримо? Речи пуне блакости и кротости, онако као што је и Он сâм говорио, говорећи онима што га вређају: *У мени демона нема* (Јн 8. 49), и опет: *Ако зло рекох, докажи да је зло* (Јн 18. 23). Ако и ти тако говориш, ако говориш на исправљање ближњих, стекао си језик који је налик језику Христовом. То и сâм Бог каже: *Јер који драгоцено из недостијојноћа изводи*, каже, *диће као уста моја* (Јер. 15. 19). Када би, дакле, језик твој био језик Христов, и уста твоја била уста Очева, и ти био храм Духа Светога, која би то част надаље била равна тој? Јер ни да је тело твоје од злата сложено, нити да је од драгога камења, не би тако требало да се светли као сада, накитом кротости просветљено. Шта је, наиме, пожељније од тела које не зна вређати, него се увежбало благосиљати и говорити ствари корисне? А ако не можеш благосиљати онога који те проклиње, заћути, и то је засад добро, и напредујући тим путем, и трудећи се како треба, доћи ћеш и на оно, и стећи ћеш тело какво казасмо.

Јереј Миљан Панић

ВАСКРСЛИ ХРИСТОС СЕ У ЛИТУРГИЈИ ОТКРИВА

*Трчише и светиу објавише да устјаде Госјод,
који је уништио смрт јер је Син Боја
који сјасава род људски.
(Ипакој, глас 4)*

вим речима црквени песник нас позива да узмемо учешћа у прослави Васкрсења Христовог, празника над празницима и слављу над слављима. Као хришћани имамо бескрајну радост и утеху јер знамо да је Бог постао човек, да је умро за наше грехе и да је трећи дан васкрсао јер гроб није могао да га задржи.

Шта нам је дао Господ Исус Христос својим васкрсењем? Дао нам је живот, бесмртни живот, вечни живот коме смрт не може да науди. Ми верујемо да ћемо са Христом васкрснути и са Христом ући у вечни живот. Није то само вера у бесмртни живот душе, јер су многи народи и пре и после Христа веровали у бесмртност душе, него вера у васкрсење човека, у бесмртност целог човека. Зато и доживљавамо смрт као трагедију, као несрећу, јер она уништава целовитост јединства душе и тела. Христос је васкрсао у телу и тиме је показао да је Бог Спаситељ целокупног људског бића – и душе и тела.

**Ми верујемо
да ћемо са
Христом
васкрснути
и са Христом
ући у вечни
живот.**

Христос се после свог васкрсења више пута јављао својим ученицима и различитим људима. У Јеванђељу по Луки (Лк. 24. 13-35), говори се о чудесном јављању васкрслог Христа двојици ученика – Клеопи и другом који није именован, на путу за Емаус. Они пешаче и невесели су.

Господ је пострадао на крсту, чули су и неке вести о васкрсењу. У то време, док они о свему томе разговарају, њима се приближава Исус. Како нам јеванђелиста преноси, они њега не препознају: *очи њихове беху задржане да га не препознају* (Лк. 24. 16). Христос започиње разговор са њима и пита их зашто су тужни. Тада оба ученика почињу да му говоре о Исусу, силном на речима и делима пред Богом и народом, како су га првосвештеници осудили на смрт и разапели га, и како трећег дана није нађено његово тело у гробу, и како су неки причали да је васкрсао, да је жив. Исус иде са њима све до ноћи и тумачи им Писма, о томе да је све то требало да се деси, да је Месија требало да страда, дакле пророчанства из Старог завета, из закона, из псалама. Онда долази до кулминације догађаја и чудесног објављивања Христа и његовог васкрсења двојици ученика. Док седе за трпезом, Христос узима хлеб, благосиља и ломи га, даје ученицима, и њима се тек тада отворише очи и они га препознаше и *он њима невидљив за њих* (Лк. 24. 31).

Није то само вера у бесмртни живот душе, јер су многи народи и пре и после Христа веровали у бесмртност душе, него вера у васкрсење човека, у бесмртност целог човека.

Аутор је
парох пети
пиротски,
старешина
Храма
Рођења
Христовог
у Пироту

БОГОСЛОВЉЕ | 3

Вечера
у Емаусу,
Јоргос
Кордис
[https://
linktr.ee/
gkordis](https://linktr.ee/gkordis)

Учествовати у
Светој литургији
и причешћивати
се Телом и Крвљу
Господа Исуса
Христа значи
сести за трпезу
са васкрслим
Христом и већ
сада и овде
предокушати
плодове будућег
Царства Божјег где
више нема смрти.

Дакле, тек при ломљењу хлеба ученици су схватили и увидели да је с њима Христос, исти онај који је разапет на крсту, који је умро и сахрањен. Значи Христос је заиста васкрсао, он је жив. Ова јеванђељска прича нам показује како Црква живи у историји и указује нам на Свету литургију, на Свето причешће. Све што је Господ урадио са хлебом подсећа нас на догађај Тајне вечере. Значи у ломљењу хлеба (Светом причешћу) увек препознајемо васкрслог Господа, баш као што су га препознали ученици у Емаусу.

Два су битна сегмента на овом путу за Емаус: први сегмент је објашњавање Писма. Наиме Исус хода са ученицима и објашњава им Писма, овде се мисли на Свето писмо, на Библију – шта је требало да се догоди, шта су говорили пророци о Месији и други сегмент, када Исус преломи хлеб, у ствари причести своје ученике. Све ово у потпуности изображава Свету литургију која има два дела, најопштије речено. Први део зове се Литургија оглашених (или Литургија речи), у којој се чита Свето писмо, затим имамо тумачење (беседу, проповед), где објашњавамо како прочитано да разумемо и какве везе има са нама. У другом делу (Канон евхаристије) верни се причешћују. Дакле као што су два ученика на путу за Емаус слушала Свето писмо и објашњење тих речи и после се за трпезом причестили, тако и ми на Светој литургији слушамо Реч Божју и на крају ломимо хлеб причешћујући се, претходно призивајућу Духа Светога да освети дарове да постану Тело и Крв Христова, као што га од почетка призивамо да нас упуту у разумевање Речи Божје. Ето тако ми постајемо Тело и Крв Христова, постајемо Црква.

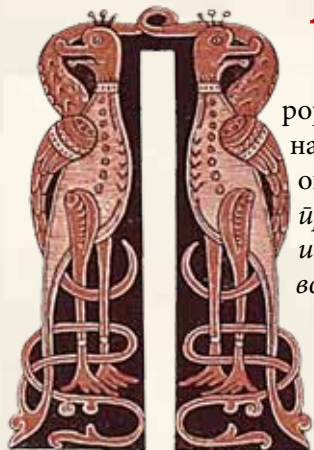
Васкрсење Христово нам даје огромну радост да је Бог јачи од смрти и од сваког страдања, Христос нас све позива да учествујемо у коначном Божјем плану спашавања творевине и човека од пролазности и греха. Како можемо и ми да будемо део радости Васкрсења, како можемо и ми да васкрсемо?

Вером, љубављу, надом, вером у живот вечни, али живот вечни који овде и сада започиње. Преокус тога живота имамо у Светој литургији. Учествовати у Светој литургији и причешћивати се Телом и Крвљу Господа Исуса Христа значи сести за трпезу са васкрслим Христом и већ сада и овде предокушати плодове будућег Царства Божјег где више нема смрти. У Светој литургији доживљавамо и осећамо да наш живот има смисла, да је Господ васкрсао, да наша будућност има смисла који се не ограничава само на овај свет и век, већ се продужава у вечност.

Уиме тог смисла и радости веселимо се Васкрсењу Христовом, утемељимо своје животе у Цркви Христовој, која је заједница Бога и човека. Радујте се јер је смрт, тај *последњи нејријашељ* по речима Светог апостола Павла побеђен и уништен, Васкрсењем Христовим је сваки грех опроштен. Сви ми, православни хришћани смо у овом свету на путу за Емаус. То што се десило двојници Христових ученика, догађа се и нама. Дато нам је да препознајемо васкрслог Исуса Христа као Спаситеља и прослављеног Сина Божјег тако што примамо његово Тело и његову Крв на Светој литургији. Ако Христа и не видимо телесно, не заборавимо да га видимо у другоме, у нашем ближњем. Као што је био случај са овом двојницом ученика Христовим, који су након причешћа Господа изгубили из вида, и добили задатак, као и сви ми, да Христа препознамо једни у другима.

Протојереј ставрофор Џон Антони Мекгакин

ИЗВАН КАПИЈА: ДЕМОНОЛОГИЈА И ЕНИГМА ЗЛА

Пророчки видеалац Свети Јован са Патмоса на веома драматичан начин прави разлику између оних који су унутар Царства и оних ван њега: *Блажени су они који ђеру своје одоре, да имају ђраво на дрво живота и да уђу на кайије у ђрад. Найољу су ђси и врачари и блудници и крвници и идолопоклоници и сваки који воли и чини лаж* (Откр. 22. 14–15).

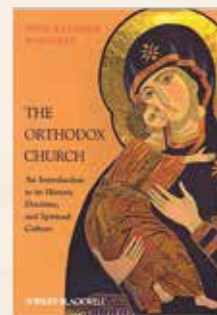
Његова визија је о небеском Јерусалиму, али је једнако тачно да на овој земљи зло није у сродству са добрим. Моћ Божје милости и светости сија и одбија зло. Зло не може ући у присуство живог Бога, нити може да науди свецима Божјим који су обележени његовом благодаћу кроз свете

Џон Антони Мекгакин (рођен 1952) британски теолог, историчар цркве, свештеник православне цркве и песник. Он је протојереј Румунске православне цркве и ректор Православне цркве у граду Lytham St Anne's у Енглеској. Тренутно предаје на одсеку за историју цркве на Универзитету у Оксфорду, и члан је Краљевског историјског друштва Велике Британије.

тајне. Свака штета коју зло наноси је привремена и под строгим Божјом контролом. Али тачно је и да се на овој земљи силе добра и зла лакше мешају него у Царству светих, где је Бог утврдио потпуно раздвајање између њих. Лице зла је углађено и обично је скривено у садашњем раздобљу светске историје. Може чак тежити да имитира добро и покушати да зава-ра чак и изабране, уколико би тако нешто било могуће. Ипак, зло увек издаје себе, јер му је тешко претварање да је добро и његове урођене карактеристике узнемирености, пакости, лажи, и непријатељства, у поређењу са оним од чега се састоји мирно добро других, не могу да се не покажу у значајним тренуцима.

Међутим, важан део разоткривања зла је да избрани препознају његово присуство, да разлуче његову намеру и обим, те да га именују ради сачувања општег добра. Често чак и добри људи бивају заведени, мислећи да не постоји никаква стварна сила зла у свету, или да је зло само реч за погрешно или несрећно понашање. Има тога, наравно, али је неразборито кратковидо да не признајемо опипљиво присуство зла у нашем свету, а још је жалосније да не успевамо да га означимо како бисмо разоткрили његове свепрожимајуће учинке. Добри су посебно склони овој погрешци, стога што генерално живе у стању благодарности и не могу да замисле лик праве злобе који увек вреба.

Православље озбиљно схвата учење о светским стихијама о којима опширно говоре Јеванђеља, а која су даље разрађена у Посланицама, где је наглашена њихова улога у преношењу „лажног учења“ које збуњује и

Извор:

John Anthony McGuckin (2008), *The Orthodox Church: An Introduction to its History, Doctrine, and Spiritual Culture*. Malden, MA; Oxford: Blackwell Pub.

Превела проф. Анђела Стаменовић

Протојереј ставрофор
Џон Антони Мекгакин,
www.pravmir.ru

Силе зла не могу се потпуно ујединити чак ни међу собом да докажу јаку и уверљиву супротност љубави која је Царство Божје. Њихова повезаност је вођена злом и похлепом. Чак и тако, ове негативне силе и даље привлаче велики број људи свих генерација средствима привида и обмане. Резултат је очајање, али оно које се открије тек када је штета већ учињена.

наводи на погрешан пут велики део човечанства. Распознавање зла у самом друштву, и његово јавно изгоњење, било је део Исусове основне службе у његово време у Галилеји, а победа над злом која је извојевана његовим крстом остаје утеха православнима. Али ова борба са силама зла још увек није завршена. Сваки хришћанин се кроз живот суочава са безброј „понуда“ које га наводе да се усклади са заводљивом реториком зла. Његова лажљива обећања, попут лажних реклама за култ похлепе, у којима често напредује и сакрива се, ретко су, ако икада, одржива у стварности; но, то се и не чини толико битним. Људи се често добровољно потчињавају доминацији привида као свом основном водичу у животу, а окове привида, када се једном добровољно прихвате, тешко је збацити. Култ потрошачке среће, данас толико раширен у богатим западним друштвима, један је од примера исконске лажи која сакрива своју обмањујућу природу тако што обично избегава да изрекне који океани тлачења и патње леже испод наводне среће највишег слоја конзумента светских ресурса. Већина штампаних извора у западном друштву (бар по обиму штампе и распрострањености) служе да пропагирају ову лажну културу многоструке маске зла, а његова визуелна форма у филозофији Холивуда површним средствима очајнички покушава да прикрије интелектуални банкрот.

Свети Јован Дамаскин наводи како је у православљу зло негативно лице учења о заједници анђела и светаца. Пошто је супротност овоме „распад заједништва“, силе зла не могу се потпуно ујединити чак ни међу собом да докажу јаку и уверљиву супротност љубави која је Царство Божје. Њихова повезаност је вођена злом и похлепом. Чак и тако, ове негативне силе и даље привлаче велики број људи свих генерација средствима привида и обмане. Резултат је очајање, али оно које се открије тек када је штета већ учињена.

Пут ка оностраним за хришћанина је сачињен од безброј корака, који захтевају подвиг и дисциплину, усвајање једноставног и нежног става пред светом, снажну оданост молитви, веродостојност учењима Јеванђеља и заповестима, те редовно укључивање у тајински и литургијски живот цркве, да би се свим овим средствима живот полако окретао и усмерио према стази Христа и његових светитеља. Потпуно је исто када је реч о животу који је завело зло. Не може се све догодити одједном или у трену. Зло заводи душу мало-помало. Сав његов отров човечанство не може да поднесе одједном, па се он раствара у људима у малим дозама током дугог периода. Преузима многе облике у свом завођењу: привлачност иметка, воља за моћ над другима, лењост над енергијом која је потребна да би се стварало. Шта год заглупљује, отврдњава, загорчава или осујећује напредак људи примарни је циљ зла. Многи људи око нас су на разним степенима вољног или невољног сарађивања у овој програмској филозофији која би да умањи остварење људског живота као тајне благодати.

Ипак, иза свих њих леже мрачније силе злонамерних духова. Некада су они били светли анђели, након векова отуђености од светла и љубави су јако ослабили, али када људи скрену са пута свет-

лости и на настран начин усмере своје животе на њихово обожавање, они добију нову снагу (као у доба римског паганства, када су велики Оци њих препознавали иза кринке старих жртвених култова). Они су прилично живи данас и активни у ругању хришћанству и приказивању да је вера мртва или умирућа (још једна лаж у време када црква никада раније није била оволико велика или раширена у свету). Православље у својим свакодневним молитвама и у својим службама још увек препознаје присуство злих утицаја и не стиди се да се моли против њих. У овом контексту, призивање силе крста је непромењиви део молитви. Оно се манифестује у тој најчешћој међу свим православним свакодневним молитвама: „Исус Христос побеђује и распршује свако зло.”

Како нам оци говоре кроз подвижничке списе, систематски програм зла и његово поткупљивање људи увек се разоткрије због неспокојног карактера који има, а који користи и носи са собом ради стварања својеврсне микросредине. Оно што је рајско мирно је, љубавно, радосно и служи добробити свега са чим се сусретне. Оно што је супротно не може никада спознати радост, јер је тај дар сачуван само за оно што је испуњено животом и милошћу. Зло је узнемирено и узнемирава све око себе, оно је без радости, самоодносно и помпезно; оно не зна да се смеје осим када је то окрутно исмевање других; не може ваљано да гради (јер је лишено појма заједнице) и има снагу само да руши и уништава. Лако се уочава када човек зна шта тражи.

У православном црквеном животу, уколико се верник осећа потлачено на посебно тежак и потиштен начин, онда прибегава молитвама за изгнање злих духов.

Највећа литургијска молитва изгнања је садржана у молитвама Светог Василија Великог (које се читају у службама за оздрављење) и у молитвама којима се постаје оглашен, које се данас читају у склопу обреда који претходи крштењу. Постоји чешћи облик изгнања зла које се користи, а то су обреди благосиљања, тако чести у православљу. Породице зову свештенике да благосиљају њих и њихов дом. Службе благосиљања и изгнања уобичајени су делови црквеног живота и практикују се сваке године у кругу служби за Богојављање. Ова благосиљања се користе у случајевима болести члана породице, малодушности, нејединства породице, неуспевања усева или планова који су се изненада осујетили. Православни редовно користе освећену воду (за пиће и за кропљење у својим домовима) и често пале тамјан пред иконама како би призвали моћ Христову и његових светих да чувају њих и њихове вољене. Кропљење освећеном водом и кађење доживљавају се као прочишћење дома и околине. Православни се стално моле за друге како би их милост Божја и заштита анђела и светитеља чувала у свим сферама живота. Савремени православци су свесни да многи на Западу (чак и хришћани међу њима) сматрају да је овај део вере остатак сујеверја. Они, пак, са своје стране запитани су како је разликовање различитих врста зала толико неразвијено око њих и како је на Западу тако мало разумевања остало за драматичну интеракцију утицаја молитве и посредовања светаца и анђела са животом људи за наше добро.

Оно што је рајско мирно је, љубавно, радосно и служи добробити свега са чим се сусретне. Оно што је супротно не може никада спознати радост, јер је тај дар сачуван само за оно што је испуњено животом и милошћу.

Зло је узнемирено и узнемирава све око себе, оно је без радости, самоодносно и помпезно; оно не зна да се смеје осим када је то окрутно исмевање других; не може ваљано да гради (јер је лишено појма заједнице) и има снагу само да руши и уништава. Лако се уочава када човек зна шта тражи.

НАЈА
МАРИНА

О ПОДВИЖНИШТВУ

Свети Тихон Бељавин био је Патријарх московски и све Русије у периоду од 1917. до 1925, први након обнове патријаршије у Русији. Канонизован је за светитеља 1989. године. Овај текст је писао у чину архимандрита, средином деведесетих година XIX века, када је био на дужности ректора богословије у Хелму (Пољска).

одвижници: то су људи који себи бирају један циљ у животу, један пут – Христа. Они све своје тежње, мисли и поступке усмеравају ка припреми свог унутрашњег човека за усељење Христово. Изједени жељом за божанским, распаљени жељом за истинском светлошћу и вечним животом, остављају све што их може одвући с њиховог изабраног пута. Да њихов живот не би био прожет сујетом, која би их удаљила од Христа, да земаљско не би заузело њихова срца, они напуштају бучни свет и повлаче се у пустињу. Али пошто „од себе не можеш побећи”, па стога и у пустињи „зле помисли” могу доћи из човеко

вог срца, подвижници воде упорну и жестоку борбу с нечистим помислима и разапињу своје тело страстима и пожудама. У овој борби умире стари, плотски човек, онај који трули у пожудама обмане, и обнавља се нови, духовни човек, створен по лику Божјем. Њихов живот сада у потпуности контролише дух. Свака њихова реч, сваки поглед, сваки поступак, мисао, осећање – све је то прожето духом, који све земаљско претвара у духовно у Христу и доноси обилан духовни плод: *љубав, радост, мир, дугошриљење, блајост, доброту, веру, кроткост, уздржање* (Гал. 5. 22–23).

Подвижници су живели у ненасељеним пустињама, у густим шумама, у дубоким пећинама и на неплодним стенама. Често нису видели ниједну особу по тридесет и четрдесет година или више. Међутим, многи од њих, избегавајући потпуну самоћу, живели су по двоје, троје и на малој удаљености један од другог. Суботом и недељом окупљали би се на једном месту да певају псалме и стајали у молитви целе ноћи. Ако су и улазили у причу, онда се цео њихов разговор састојао од решавања питања која се тичу унутрашњег стања њиховог духа; сви разговори су се сводили на међусобна упутства о томе како чувати своје срце у једној или другој ситуацији, како се борити против искушења, како повећати своје трудове и подвиге. После кратких сусрета, поново повлачећи се у тишину, урањали су у созерцање, са дубоком пажњом пратећи све своје мисли и осећања и тежећи да постигну стање бестрасности. Да би то учинили, поштовали су строги пост и излагали се разним тешкоћама. Многи од њих по четрдесет дана нису узимали храну. Било је оних који су добровољно носили тешке гвоздене ланце. Други су у најтоплије доба дана излазили на мочварна места и тамо пуштали да им жестоке афричке муве пију крв. Неки су, доживљавајући јака искушења, палили ватру од сувог грања, бацали се у њу и питали се „Је ли вруће?”, а потом сами одговарали: „Вруће је, сећајте се огња геене и бојте се греха”. Постом и трудом изнурили су своје тело до те мере да су на некима остале само кости и кожа. Одећа им је од дугог ношења падала са рамена, а пустињаци су често остајали ван заклона под врелим небом Африке и у хладним и влажним ноћима Азије.

У овој борби умире стари, плотски човек, онај који трули у пожудама обмане, и обнавља се нови, духовни човек, створен по лику Божјем.

Управо против ових телесних подвига се првенствено буне противници аскетског живота. Тело је, кажу, Божје створење, дато човеку од самог Бога; према томе, задовољење телесних потреба је исто тако законито и неопходно као и духовне потребе, а о телу се мора бринути исто колико и о души, јер само у здравом телу може бити здрав дух. А подвижници, уместо тога, исцрпљују своја тела на све могуће начине!

Али тело, премда творевина Божја, ипак је Бог подигао из праха земаљског, док је душа дах Свемогућег, и у њој лежи лик Божји и величина човека у поређењу с другим створењима. Стога је чудно изједначавати у правима дух и тело; тело је само оруђе душе, и о њему се треба бринути само у мери у којој је то неопходно за делатност духа. На задовољење телесних потреба треба гледати као на средство, а не као циљ, иначе ће се *дрѣво о шелу истревожити у похоти* (Рим. 13. 14). Ако су стари

Извор: Архимандрит Тихон (Беллавин) „О подвижничестве”, *Странник, духовный журнал*. - СПб.: Типография Ив. Пухира, 1897. - Том II. - С. 219-229. Са руског: И. Ж.

говорили да је само у „здравом телу здрав дух”, онда не смемо заборавити да ова изрека припада паганима који су омаловажавали дух и уздизали тело; а то заправо значи да је у здравом телу здрав дух, односно снажан, храбар, а никако да у здравом телу постоји дубок ум, саговорно и добро срце, жарко религиозно осећање и сличне особине духа које су толико цењене код хришћана.

**Подвижници
мало једу и
спавају, да не
би дозволили
да се тело
удебља и
отежа, да
у њему не
узгајају
гнездо
лењости и
пожуде, и
да га не би
претворили
у трулу
мочвару,
из које би
се штетна
испарења
празних и
нечистих
снова и жеља
непрестано
дизала у
царство духа.**

Дакле, прекор подвижницима да више брину о души а не о телу само им одаје почаст: то је нешто о чему треба да брине сваки прави хришћанин. Неоснована је и замерка да у својим подвизима иду против своје телесне природе и њених законитих потреба. Један подвижник (Свети Пимен) рекао је: „Научили смо да умртвљујемо не своје тело, него страсти које живе у телу. Подвижници не иду против природе и њених законитих захтева, већ против њеног нереда и посебно против покварене воље човека, која није у стању да га задржи у одговарајућим границама, а да задовољи његове потребе.” Да постоји поремећај у људској природи и да се против њега мора борити, тешко да је потребно детаљно да се доказује. Све у природи, каже Високопреосвећени Амвросије у својим речима о подвижништву, има потребу за храном и пићем, али једино човек претвара и једно и друго у задовољство, достижући тачку страсти, и гоји се храном и пићем до те мере да изгуби здравље и контролу над собом. Свему у природи потребан је одмор и сан, али само човек сан претвара у уживање, преспављујући време одређено за активност. Све што живи у природи има инстинкт за размножавање, али једино човек тај инстинкт

претвара у извор порока и болести. Дакле, зар није потребно умртвљивати тело, исушивати у њему тло на којем може настати и расти нечисто семе греха?! Сваки уступак у корист тела праћен је штетом по дух. Имајући то у виду, подвижници мало једу и спавају, да не би дозволили да се тело удебља и отежа, да у њему не узгајају гнездо лењости и пожуде, и да га не би претворили у трулу мочвару, из које би се штетна испарења празних и нечистих снова и жеља непрестано дизала у царство духа. У потрази за уздржањем, подвижници више воле оскудну него раскошну и укусну храну, и зазиру од пијења вина које узбуђује крв и буди страсти. Избегавају спектакле, игре, беспослене разговоре и забаве, јер све то нарушава строго расположење ума, опушта дух, испуњава машту и памћење празним сликама и успоменама. Они се одричу и све своје имовине, па и самог брака, како их светске бригае не би везивале и одвлачиле од њихове службе Богу.

Патриарх Тихон.
Раскрашенная
фотография,
работа Ольги
Ширниной

<https://drevo-info.ru>

Аутор је студент Православног богословског факултета у Београду, из села Кукавица код Власотинца

Бранислав Поп-Илић

ХРИСТОС ВАСКРСЕ – по Писму

Најпре вам њредадох шћо и њримих, да Хрисћос умре за ѡрехе наше њо Писму, и да би њоѡребен, и да усћаде ѡрећи дан, њо Писму (1. Кор. 15. 3–4)

У новозаветним списима, нарочито у јеванђељима и апостолским посланицама, Христово васкрсење није представљено као изоловани догађај, већ као остварење онога што је ѡисано.

вештена историја спасења, као непрекинути домострој Божје воље, открива се у Светом писму кроз један динамичан однос Старог и Новог завета. Старозаветни пророци, вођени Духом Божјим, предсказивали су долазак Месије, његово страдање и славу која ће уследити.

Ова пророчанства нису била само објава будућих догађаја, већ су представљала тајанствене сенке стварности која ће се у пуноћи открити у Новом завету. Христос је, како и он сáм сведочи, *исћуњење закона и ѡророка* (Мт. 5. 17), а његово васкрсење је круна тог испуњења.

У новозаветним списима, нарочито у јеванђељима и апостолским посланицама, Христово васкрсење није представљено као изоловани догађај, већ као остварење онога што је ѡисано (Лк. 24. 46). Апостоли, а посебно апостол Павле, сведоче да је Христово страдање и васкрсење било ѡо Писму (1. Кор. 15, 3–4), односно у складу са старозаветним пророштвима

која су антиципирала овај спасоносни догађај. Овај аспект има кључни значај у богословљу ране Цркве, јер показује да је спасење у Христу предвиђено и објављено од почетка, а да су старозаветни текстови били припрема за пуноћу открочења у њему.

Један од кључних старозаветних текстова који антиципирају Христово васкрсење јесте Псалам 16. 10: *Јер нећеш осћавићи душу моју у аду, нићи ћеш даћи да свећаци ѡвој види ѡруљење*. Овај стих, који апостол Петар у својој беседи на Педесетницу (Д. Ап.

2. 25–31) тумачи као пророчанство о

Христу, сведочи да Месија, иако ће умрети, неће остати у стању смрти, већ

ће силом Божјом бити васкрснут. Слично томе, Псалам 22, који изразито пророчки описује Христово страдање, завршава се славословљем и есхатолошким обећањем: *Семе ће њихово служићи њему. Казиваће се за Госћода роду ѡоћоњему. Доћи ће, и казиваће ѡравду њећову људима њећовим, који ће се родићи; јер је он учинио ово* (Пс. 22. 30–31), што указује на победу над смрћу и настанак нове заједнице спасених у Христу.

Поред директних месијанских пророчанстава, одређени старозаветни догађаји носе снажну типолошку димензију која указује на васкрсење Христово. Тако Господ Исус Христос самосвесно интерпретира искуство пророка Јоне као праобраз свог тродневног боравка у гробу: *Јер као шћо је Јона био у ућроби кићовој*

Апостоли, а посебно апостол Павле, сведоче да је Христово страдање и васкрсење било по Писму. Овај аспект има кључни значај у богословљу ране Цркве, јер показује да је спасење у Христу предвиђено и објављено од почетка, а да су старозаветни текстови били припрема за пуноћу открочења у њему.

Пророк Исаија
у 53. глави
своје књиге
даје једно од
најснажнијих
месијанских
пророчанстава
у целокупном
Старом завету,
сведочећи о
страдајућем
Служи
Господњем,
чија ће
жртва имати
откупитељски
карактер.

ири дана и ири ноћи, иако ће и Син Човечији бићи у срцу земље ири дана и ири ноћи (Мт. 12. 40). Јонино избављење из утробе морске немани представља типолошки наговештај Христовог изласка из гроба, што сведочи о дубокој повезаности старозаветних наратива са новозаветним остварењем домостроја спасења.

Пророк Исаија у 53. глави своје књиге даје једно од најснажнијих месијанских пророчанстава у целокупном Старом завету, сведочећи о страдајућем Служи Господњем, чија ће жртва имати откупитељски карактер. Овај текст у хришћанској егзегези се неоспорно односи на Христа, јер детаљно описује његово страдање и смрт, што је у потпуности испуњено у догађајима његовог распећа и васкрсења.

Исаија пророчки описује понижење и патњу Слуге Господњег: Презрен беше и одбачен између људи, болник и вичан болесћима, и као један од кога свако заклања лице, презрен да га ни за што не узимасмо (Ис. 53. 3). Ови стихови одговарају Христовом страдању пред Пилатом, његовом бичевању и изругивању од стране војника, као и крајњем одбацивању од стране народа који је узвикивао: Распни га, распни! (Лк. 23. 21)

Исаија истиче да Слуга страда не због својих преступа, већ као жртва за грехе других: Али он би рањен за наше пресјује, избијен за наша безакоња; кар беше на њему нашега мира ради, и раном његовом ми се исцелисмо (Ис. 53. 5). Овај стих представља срж хришћанског учења о искупљењу – Христос као невини Јагње Божје добровољно прихвата страдање како би својом жртвом измирио човечанство са Богом.

Нарочито је значајан стих: Мучен би и злостављан, али не оћвори уста својих; као јагње на заклање вођен би и као овца нијема пред оним који је стире не оћвори уста својих (Ис. 53. 7). У јеванђељима видимо да Христос, суочен са неправедном осудом, ћути пред Пилатом (Мт. 27. 12–14), што је дословно испуњење овог пророчанства. Посебно је упечатљиво пророчанство о Христовом погребу: Одредише му гроб са злочинцима, али на смрти би с бољим, јер не учини неправде, ништа се нађе превара у устима његовим (Ис. 53. 9). Христос је распет између двојице разбојника (Лк. 23. 33), али је његово тело положено у гробницу Јосифа из Ариматеје, угледног и богатог човека (Мт. 27. 57–60).

Међутим, у даљем тексту, пророк Исаија не остаје само на смрти Слуге Господњег, већ наговештава његову победу над смрћу: Видеће највише, иродуће дане, и што је Господу угодно најредоваће његовом руком. Видеће ироду душе своје и наситиће се; и праведни слушај мој оправдаће многе својим познањем, и сам ће носити безакоња њихова (Ис. 53. 10–11). Ове речи су несумњива најава Васкрсења – иако страда и умире, Слуга ће ипак иродужити дане, што указује на живот после смрти. Управо је у васкрсењу Христовом овај стих добио своје коначно испуњење, јер Христос није остао у гробу, већ је васкрсао у слави, доносећи вечни живот онима који у њега верују.

Укњизи о Јову налазимо једно од најранијих сведочанстава о вери у васкрсење: Али знам да је жив мој Искупилац, и најошљедак да ће стајати над прахом. И ако се ова кожа моја и рашичини, ојет ћу у телу свом видећи Бога (Јов 19. 25–26). Ова изјава, иако првенствено сведочи о нади у опште васкрсење мртвих, у светлу новозаветног откривења добија и христолошку конотацију, јер указује на постојање јединственог Искупителја чија ће победа над смрћу обезбедити вечни живот вернима.

Пророк Језекиљ у 37. глави своје књиге описује визију оживљавања сувих костију, што у старозаветном контексту представља метафору за духовну обнову Израиља, али у широкој богословској перспективи указује на Божју моћ да врати живот и надјача коначност смрти. Ово виђење налази свој пуни смисао у Христовом васкрсењу, које постаје основа за наду у коначно васкрсење свих људи.

Исаија истиче да Слуга страда не због својих преступа, већ као жртва за грехе других: Али он би рањен за наше пресјује, избијен за наша безакоња; кар беше на њему нашега мира ради, и раном његовом ми се исцелисмо (Ис. 53. 5).

Апостол
Павле, као
надахнути
богослов
и тумач
Светог писма,
потврђује да
је Христово
васкрсење
темељ хришћанске
вере и испуњење
старозаветних
обећања.

Апостол Павле, следејући Христовом тумачењу Писма, у својим посланицама континуирано подвлачи да је васкрсење Христово било унапред најављено у старозаветним списима. У својој беседи у Антиохији Писидијској (Д. Ап. 13. 33), он цитира Псалам 2. 7: *Син мој јеси ти, ја те данас родих*, и интерпретира га као пророчанску потврду Христовог васкрсења. У Посланици Римљанима, Павле повезује васкрсење Христово са Авраамовом вером: *А не би њисано само за њега да му је урачунајто, нејо и за нас којима ће се урачунајти, који верујемо у Онога који васкрсе Исуса Христа Госјода нашега из мртвих* (Рим. 4. 23–24). Овде се истиче да је Авраимова вера у Бога који оживљава мртве (Рим. 4. 17) праобраз новозаветне вере у васкрслог Христа, чиме се ствара органска веза између старозаветног и новозаветног учења о васкрсењу.

На основу свега наведеног, види се да васкрсење Христово није неки изоловани новозаветни догађај, већ есхатолошко испуњење дубоких и вишеструких старозаветних пророчанстава. Од Псалама, преко пророка Исаије, Јоне, Језекиља, као и многих других (ранијих и потоњих), Бог је постепено откривао тајну Васкрсења као централног момента домостроја спасења. Апостол Павле, као надахнути богослов и тумач Светог писма, потврђује да је Христово васкрсење темељ хришћанске вере и

испуњење старозаветних обећања. Због тога он с правом закључује: *Ако Христјос није васкрсао, узалуд је вера ваша, још стје у ђресима својим* (1. Кор. 15. 17), јер је у његовом васкрсењу садржан кључни смисао хришћанског спасења и вечног живота.

Стога је васкрсење Христово не само потврда старозаветних пророштва, већ и кључни догађај који мења ток историје и онтологију људског постојања. Ако је старозаветна историја ишчекивала испуњење у обећаном Месији, онда је Нови завет сведочанство да се ово испуњење догодило у Христу, који је страдао *јо Писму* и васкрсао *јо Писму* (1. Кор. 15. 3–4).

Из свега тога може се закључити да Христова победа над смрћу није само индивидуални тријумф, већ темељ есхатолошке наде свих који у Њега верују. ■

Ако је старозаветна историја ишчекивала испуњење у обећаном Месији, онда је Нови завет сведочанство да се ово испуњење догодило у Христу, који је страдао *јо Писму* и васкрсао *јо Писму* (1. Кор. 15. 3–4).

ДУХОВНО ЗДРАВЉЕ СЕ ПОКАЗУЈЕ КРОЗ ПОТРЕБУ И ЖЕЉУ ДА ДРУГОМЕ ПОМОГНЕМО

Разговор са монахињом Меланијом,
настојатељицом Манастира
Светог Јована Крститеља
у Јашуњи

Народ
долази и
у нашој
светињи
добије оно
што тражи,
ожалошћени
топлу реч,
осмех,
некоме је и
сам улазак
у цркву
моменат
преображења
живота на
боље. Други
долазе и да
се похвале
лепим
догађајима и
да поделе са
нама радост.

Христос васкрсе, мајми, хвала Вам што сје нас примили, ујосили и одговорили нашој молби да поделише са нама део свој искуства о животи у цркви. Рецише нам нешто о себи и свом монашком животу.

Заиста васкрсе Христос. Добро дошли увек, као и сви у овој светој обитељи, који употпуњујете моју радост и самоћу. Моје име је Меланија Бешић. Рођена сам од оца Велимира и мајке Стојанке у Доброј Води 1957. године и добила име Мирјана. Монашки пут сам као искушеница започела 2005. године у нашој предивној Грачаници, на Косову и Метохији. Године 2007. и 2008. провела сам у сестринству Манастира Светих Кирика и Јулите у Смиловцима код Димитровграда, овде у Епархији нишкој, а потом у Манастиру Добрићево у Херцеговини. Након тога се опет враћам у манастир Грачаницу, где сам 2012. године примила монашки чин и добила име Меланија. Од 2019. године сам овде, у Манастиру Светог Јована Крститеља у Јашуњи.

Ви живите сами, манастир је велики и изискује многу труда и рада. Да ли народ посећује бојослужења и да ли имате помоћ?

Собзиром да је манастир удаљен од насеља, народ у великом броју посећује наша богослужења, а нарочито литургије, што ме нарочито радује. Пошто живим сама, људи који долазе су моја утеха, а тако и ја њихова. Човек је и створен за заједницу. Народ долази и у нашој светињи добије оно што тражи, ожалошћени топлу реч, осмех, некоме је и сам улазак у цркву моменат преображења живота на боље. Други долазе и да се похвале лепим догађајима и да поделе са нама радост. Након литургије народ остане још неко време, да се укрепимо храном, неком духовном поуком и разговором, а такође ми и помажу око сређивања.

Разговор
 водио
 јеромонах
 Игњатије
 Ђорђевић

Шта бисмо издвојили као нарочито битно за духовни живот?

Данас је у модерном свету свака информација и те како доступна у односу на прошла времена. Свако ко жели може на једноставан и брз начин доћи до свега што су нам оставили свети оци и учитељи цркве. А од свега што имамо, шта да издвојим, осим онога што сви већ знамо из Јеванђеља? Не можемо причати о духовном животу ако се не држимо најосновнијих ствари. То је пост, као начин наше спољашње и унутрашње дисциплине и педантности, молитва – разговор и прича са Богом, исповест – једна отвореност и искреност према Богу, другом човеку и себи, и причешће – центар и суштина свега, наша храна, сједињење са Христом и наша бесмртност. Ове ствари су кичма нашег здравог бића.

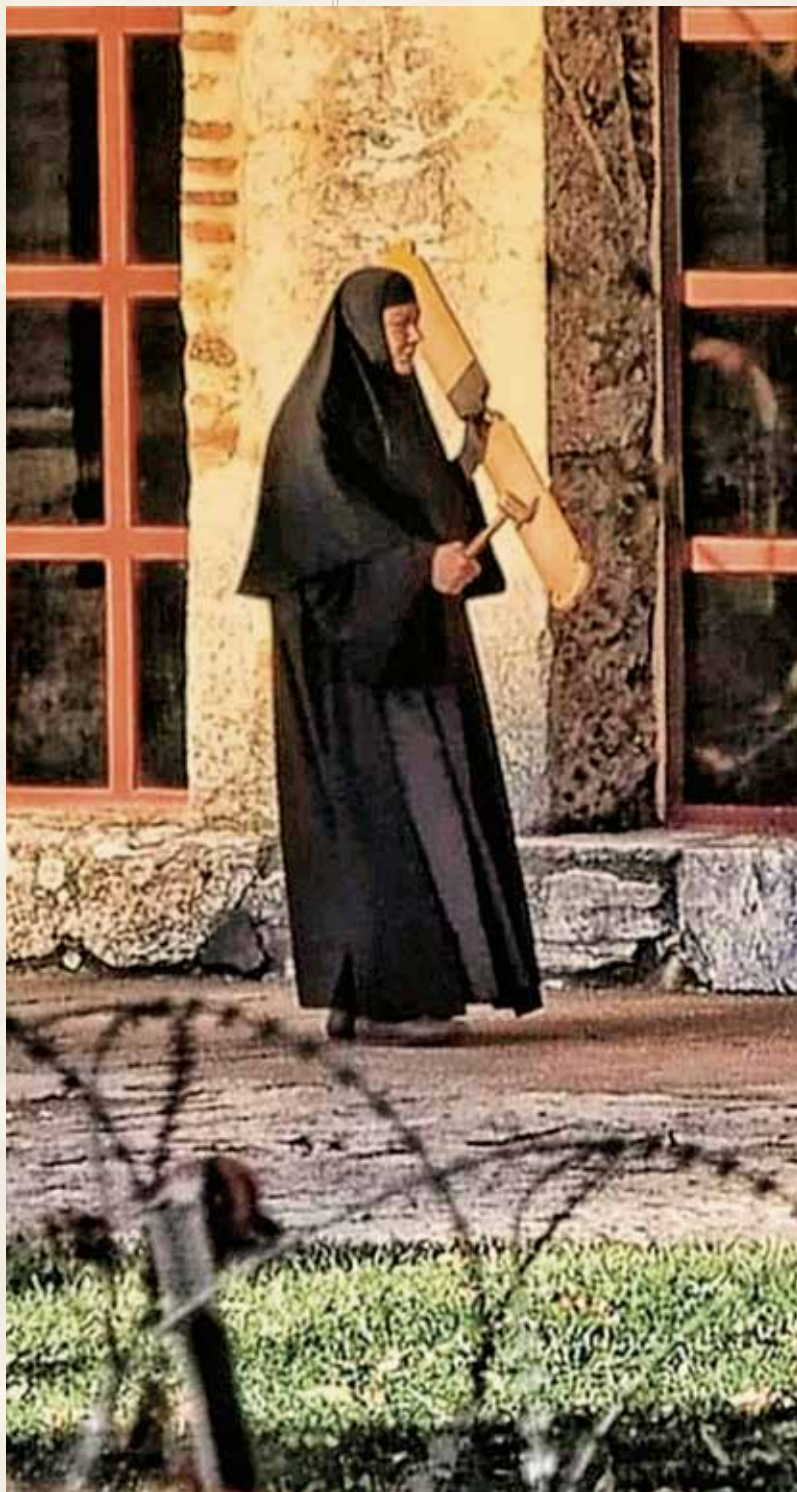
Живот је процес, па је тако и правилан и погрешан живот једно трајање чија преусмеравања изискују време и стрпљење. Када човек спозна Бога, онда и проблеме другачије сагледава, али и види њихов смисао и ширу слику којој припадају.

Духовно здравље се показује кроз потребу и жељу да другог помогнемо. То је милостиња, и њу не смемо заборављати. Једна чаша хладне воде може бити велика ствар, али се човек може и хлебом убити. Узалуд некоме дајемо хлеб, ако му залогај застане у грлу због наших речи.

Данашњи човек је склон брзом животу, па сматра и долази овде са очекивањем да брзо реши своје проблеме. Живот је процес, па је тако и правилан и погрешан живот једно трајање чија преусмеравања изискују време и стрпљење. Када човек спозна Бога, онда и проблеме другачије сагледава, али и види њихов смисао и ширу слику којој припадају. Брзина данашњег живота и мноштво сувишних информација преоптерећују човека и расипају му пажњу. Духовни живот је супротан овоме, јер је његова основа пажња.

Шта бисмо казали о монашком животу?

Монашки живот је непрестана пажња и непрестана борба. Морамо увек тежити ка небу, ка Богу, само да се за њега држимо, јер је он велика љубав. Они који још нису упознали монашки живот мисле да је у њему мир. Али то није тако. Монашки живот не подразумева мир, него пре свега благодат Божју која нас снажи.

Архимандрит Пајсије Танасијевић

МОНАШКО ТКАЊЕ – О ПОСЛУШАЊУ

Поуке монахињама изречене
1991. године

Архимандрит
Пајсије (1957–2003)
био је протос
Свете горе и први
игуман Манастира
Хиландар након
што је тај положај
поново уведен 1990.
године. Од 1993. био
је игуман Манастира
Прохор Пчињски,
где је радио на
обнови духовног
живота на југу
Србије.

Из књиге:
Архимандрит
Пајсије Танасијевић,
Отац који те воли.
Враће: Манастир
Преподобног
Прохора,
Манастир Светог
Пантелејмона,
Манастир Светог
Стефана, 2004.

а Светој гори се највише инсистира на послушању и молитви. Игумани манастира, који су и духовници монаха, брину се о томе да се живот у манастиру води по упутствима и саветима светих отаца – како оних који су проглашени за свете, тако и савремених подвижника, познатих и признатих. Дакле, инсистира се на послушању, које се изражава кроз одсецање своје воље, потчињавање духовнику, нероптање на послушање, као и на смирењу, молитви, и другом. Свети оци су ишли чак тако далеко да један млад човек који дође у манастир као искушеник буквално нема своје време. Нема своје време ни за молитву, ни за читање, ни за шта. То се чини да би искушеник одмах на почетку сломио своју вољу, и био спреман да се у свему потчини свом духовном оцу, старешини, без чијег благослова ништа не ради.

Прави духовници на Светој гори намерно изазивају човека да би извукли из њега сав греховни гној и рђаве навике. На пример, један млад монах још увек је пун себе, пун самопоуздања. Стављајући га на пробу, духовник му каже: *Знаш, браћо, ишша мислиш за њу-и-џу сѣвар, како њи иледаш на њу? Да ли би било добро да њо урадимо?* Игуман га пита, а до јуче му је говорио да не треба да изражава своју вољу, нити своје мишљење, већ да се у свему ослања на духовног оца. И сад га пусти, пита га, просто – ставља га на испит. Ако овај одмах одговори *Треба њако-и-џако*, онда га игуман казни, јер није навикао да слуша, да своју вољу потчињава другоме. Уместо да на питање одговори – *Па, оче, како Ви кажете, како Ви, оче, блајословијте* – он одмах лети да одговори, безмало да даје савете.

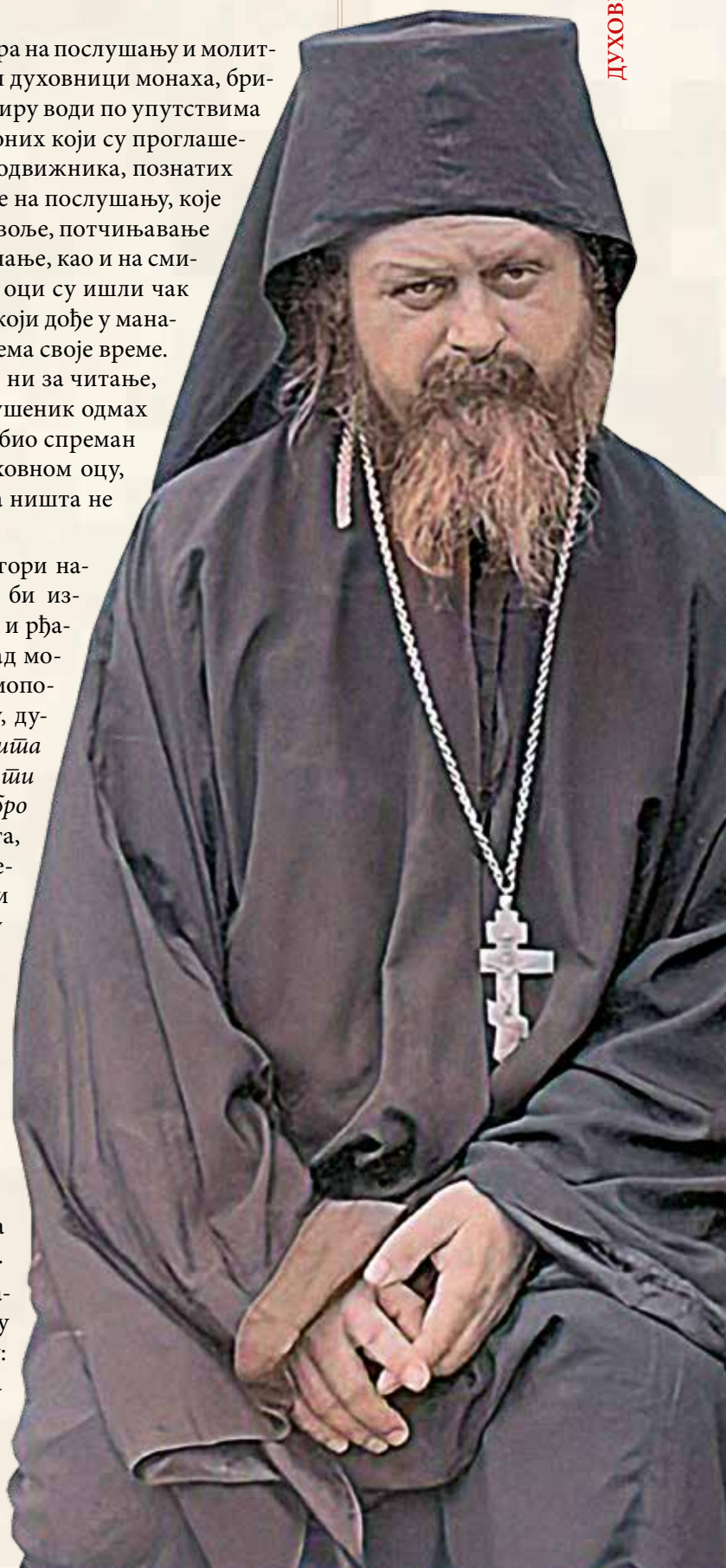
Има појединих који не схватају шта је послушање, у чему је његова суштина. Кажу: *Оче, ја вечерас нећу* – примера ради – *доћи на вечеру*; уместо: *Оче, имам ли блајослов да ура-*

Игуман Пајсије
Танасијевић,
фотографија
преузета из
Манастира
Светог архиђакона
Стефана –
Горње Жапско
www.svprohor.org

15

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

Свети оци
су ишли чак
тако далеко
да један
млад човек
који дође у
манастир
као
искушеник
буквално
нема своје
време.
Нема своје
време ни за
молитву, ни
за читање,
ни за шта.

дим *ѿо-и-ѿо*; да ли би *ѿо* било корисно *ѿо* мене, *ѿо* моју душу, да урадим *ѿо-и-ѿо*? Не: Дај ми *блаѿслов* да урадим *ѿо-и-ѿо*; то су две сасвим различите ствари. Прави духовници инсистирају на томе да се сав тај греховни гној – рђаве навике, страсти, рђаве наклоности, све оно што смо стекли у свету а што није по Богу – рашчисти и очисти.

Послушање које је изражено у одсецању своје воље најбоље је дефинисао Свети Јован Лествичник, који каже: *Послушање је нерасуђивање ѿри доѿаѿсѿиву расуђивања*. Не расуђујем не зато што не умем, него зато што нећу, што немам у себе поверења, не знам да ли је по Богу то што ја радим. До које мере су свети оци чували своју савест чистом у одсецању своје воље, врло лепо изражава Свети ава Доротеј у следећем примеру: Дође монаху једна помисао која му каже: *Уради ѿо-и-ѿо*; долази му друга помисао и каже: *Пиѿај духовника*. Помисао прва каже: *Чему? Заѿѿо да ѿа ѿиѿаѿш? Шѿѿа има да ѿи каже? Казаће ѿи ѿо шѿѿо и ѿи сам мислиш*. Не – каже – *иѿак идем да ѿа ѿиѿам*. И она добра помисао побеђује, монах одлази духовнику и пита. И деси се да савет духовника буде апсолутно исти са оним како је овај размишљао. Међутим, он каже: *Јесѿе ѿо иѿѿо, али ѿо шѿѿо сам ја мислио је од ѿавола, заѿѿо шѿѿо је ѿо моје; а оно шѿѿо је од духовника, ѿо је од Боѿа*. Дакле, никад нису дозвољавали да монах стекне поверење у себе, једно самопоуздање које ће да га храни, надима, од ког ће човек почети да сматра да је неко и нешто, да уме да расуђује, да поставља ствари на своје место. Другим речима, њихов принцип је био да никад не верују себи. Добро је само оно што старији каже. Али и ти старији никада неће да се руководе неком својом памећу, него ће своје искуство, своје савете, своја упутства која дају млађима, увек кориговати, проверавати код других.

Колико је важно послушање, наводи и Свети Јован Лествичник: *Онај ко се ѿѿиѿуно одрекао своје воље, и своју вољу ѿѿиѿинио духовном оцу, ѿре неѿо шѿѿо је коракнуо, већ је сѿиѿао у Царсѿво небеско*. Другим речима, послушање, одсецање своје воље, најлакши је пут спасења, на којем вреба само једна опасност; она се зове – самовоља. Није добро ако ја поверујем себи и почнем – макар било и у мислима – да коментаришем: *Да ли је ѿо шѿѿо је он рекао добро?* Или чак да га поредим са светим оцима, питајући се да ли је то онако како уче свети оци. Свети ава Доротеј каже да треба поступити онако како духовник саветује, макар не налазио код светих отаца оправдање за то што духовник ради. Изузетак од правила је ако те духовник учи нешто што није монашки, што није јеванђелски. А све друго, чисто практични савети, апсолутно не смеју да се упоређују, нити сме један потчињени да филтрира и размишља у себи да ли је то добро или није. Још мање да расуђује: *Ово ми је рекао духовник, ѿо му је добро, а ѿо није*. Слично је и на исповести. Свети оци уче да човек никада не треба сâм да расуђује, него да све што има износи духовнику, и оно што је добро и оно што је зло учинио у току дана. Он неће никад да каже: *Оче, ово ми је било добро, а ѿо није*. Духовник може за оно што је он сматрао за добро да каже да није добро, да је то највеће зло; сам духовник ће то да сврста, једно на једну страну, а друго на другу. Дакле, немање поверења у себе до најмањих ситница – то је светоотачки принцип.

Када се смирењем створи једна здрава основа за послушање, за одсецање своје воље, онда је после све лако. Наиме, да бисмо стекли смирење, морамо да се потчинимо некоме, морамо да одсечемо своју вољу, да постанемо као један предмет – као овај сточић, који ће духовник да помера лево-десно, напред-назад, где он сматра да је потребно.

Свети ава
Доротеј
каже да
треба
поступити
онако како
духовник
саветује,
макар не
налазио
код светих
отаца
оправдање
за то што
духовник
ради.
Изузетак
од правила
је ако те
духовник
учи нешто
што није
монашки,
што није
јеванђелски.

Фото:
www.pinterest.com

Дејан Ј. Лучић

ЗАШТО ЈЕ ЗЛАТОУСТИ ЈЕО СЪМ?

Један рани пример „спиновања” јавног мњења

У попису оптужби против Светог Јована Златоустог на такозваном сабору „код храста“, као двадесет пету (од укупно чак двадесет девет оптужби) које је ђакон Јован поднео против свога епископа Јована Златоустог, читамо: „да је јео сѣм, погубно живећи живот киклопѣ“. Исакије, у својих седамнаест оптужби придодатих на претходних двадесет девет ђакона Јована, поменуто ставља на високо треће место, те вели: „треће, да укида гостољубље, настојећи на обедовању насамо“. Сви главни извори података о животу и делу Светог Јована Златоустог – његов савременик и следбеник Паладије, црквени историчари Сократ Схоластик и Созомен, сматрали су за потребно да Златоустог „одбране“ и од те оптужнице.

Из књиге:
Златоустий
на крсно-
васкрсном
йѹѹу
Христѹвом,
прир. Дејан Ј.
Лучић. Врњци:
Интерклима-
графика;
Алхамбра:
Севастијан
прес, 2025.
Уз дозволу
аутора,
редакција је
приредила
текст формату
часописа.

Док је Паладије, који је био непосредни сведок догађаја, дову оптужницу узео врло озбиљно и у свом *Дијалоју* се веома труди да у тој тачки Златоустог оправда (од укупно двадесет поглавља овог списка, читаво, подуже, дванаесто посвећује управо овој теми), дотле већ Сократ Схоластик и Созомен о томе дају само кратке осврте. Сва тројица писаца су практично савременици. Шта је довело до промене у перцепцији саме ове оптужнице од Паладија до Сократа и Созомена?

Паладије је свој *Дијалој о животи Јована Златоустог* писао највероватније 408. године, у Горњем Египту, дакле готово непосредно по смрти Златоустог. Био је сведок свргавања Златоустог са Константинопољске катедре. Одмах након другог, коначног, прогона Златоустог у лето 404. године, био је бачен у тамницу на једанаест месеци, а затим је био и један од чланова делегације која је 405. ишла у Рим папи Инокентију. Сократ је, пак, своју *Црквену историју* завршио, како се верује, око 439. године, у сваком случају за владавине Теодосија II, а Созомен, који се умногоме ослања на Сократа, и неку годину касније. У тих тридесетак година се и десила промена у перцепцији оптужнице, и не само те оптужбе, него и перцепција Златоустог уопште. Сама та оптужница је један рани пример онога што се назива *спиновање* јавног мњења, а што је данас устаљена пракса којом се све владе у свету служе. *Спиновање* дословно значи „завртети, заротирати“ причу или информацију тако да она јавност окрене на ону страну која одговара интересима оних који те приче или информације пласирају.

Аутор је
философ и
преводац.
Бави се
античком
и ранохри-
шћанском
философијом.
Живи и ради
у Врњачкој
Бањи.

17
ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Спиновати
дословно значи
„завртети,
заротирати“ причу
или информацију
тако да она
јавност окрене
на ону страну
која одговара
интересима оних
који те приче
или информације
пласирају.

Све или бар највећи број горепоменутих оптужби биле су по свему судећи зготовљене у истој „кухињи“: у дому дворске даме, остареле и обудовеле кокете Евграфије, где се током три недеље боравка Теофила Александријског у Константинопољу састајао „штаб“ састављен од лаика и црквених људи. Паладије, који је гајио нескривену омразу према Теофилу и који је упорно настојао да

Сам Теофил није био покретач акције. Као иницијатора он истиче Акакија Веријског, кога је Златоусти увредио не дочекавши га и не угостивши како је овај очекивао. Тако увређен, Акакије се одмах повезао са Северијаном, Антиохом и Исакијем Сиријцем, те они смишљају како да се наоружају против Јована. Прво што им је пало на памет било је да „пославши (доушнике) у Антиохију, траже прегрешења младости његове“. Како је Златоусти био човек беспрекорнога живота, ништа нису могли наћи. Па будући да им то прво није успело, Паладије даље карактеристично вели како они шаљу људе у Александрију, окрећући се спретности Теофила, званог Амфалакс (човек који се у све претвара), који те такве ствари вешто сређује.

управо њега означи као главног кривца за свргавање Златоустог, сведочи, међутим, да сам Теофил није био покретач акције. Као иницијатора он истиче Акакија Веријског, кога је Златоусти увредио не дочекавши га и не угостивши како је овај очекивао. Тако увређен, Акакије се одмах повезао са Северијаном, Антиохом и Исакијем Сиријцем, те они смишљају како да се наоружају против Јована. Прво што им је пало на памет било је да „пославши (доушнике) у Антиохију, траже прегрешења младости његове“. Како је Златоусти био човек беспрекорнога живота, ништа нису могли наћи. Па будући да им то прво није успело, Паладије даље карактеристично вели како они шаљу људе у Александрију, окрећући се спретности Теофила, званог Амфалакс (човек који се у све претвара), који те такве ствари вешто сређује.

У осмом поглављу *Дијалога* Паладије, приповедајући о доласку Теофиловом у Константинопољ, вели: „Провевши (у Константинопољу) три недеље дана, није се према обичају епископа срео са Јованом, нити се уопште приближио Цркви, него је и ноћ и дан проводио трудећи се да ново непријатељство придода старом: како да Епископа Јована истисне не само из Цркве, него и из самога живота(...) тражио је демонолику маску за улогу у тој драми – што му управо и пође за руком. Наиме, два ђакона које је Епископ Јован избацио из Цркве због незаконних прегрешења (њихових), искористио је у лакомислености (њиховој), те их убеђује да напишу (оптужне) књиге против Јована, обећавајући им да ће их вратити на место (њиховог) служења – а греси њихови беху: једнога убиство, а другога прељуба – што је и учинио. Наиме, после изгона Јована поставио их је на (претходна) места њихова, дабоме пошто су поднели оптужнице које је он сам издиктирао.“

Из овог Паладијевог цитата можемо видети обресе „штаба“ који је током оне три недеље био у непрестаном заседању у дому поменуте обудовеле дворске даме Евграфије. Његово језгро, уз домаћицу и вероватно још понеку дворску даму и људе из најближег окружења царице Евдоксије, чинили су: Акакије Веријски, Севиријан Гавалски, Антиох Птолемаидски и Исакије Сиријац; док се на чело штаба, вероватно уз сагласност свих, одмах по доласку у Константинопољ, ставио Теофил Александријски. Паладије, који је гајио нескривене антипатије према Теофилу Александријском, премда се веома труди да управо њега означи као главног кривца за свргавање Златоустог, карактеристично вели како је овај, када је дошао у Константинопољ, настојао да „ново непријатељство придода старом“. Дакле, и невољно Паладије сведочи да је Теофилово непријатељство било ново. Оно старо било је, пак, чврсти темељ на којем је он градио своју замисао.

Акакијев мотив била је увреда коју му је Златоусти наводно нанео не угостивши га како је овај сматрао да треба. То је све што можемо сазнати о његовим мотивима. Севиријан Гавалски, кога је заједно са Антиохом Птолемаидским Акакије „одмах потражио“, имао је знатно јаче мотиве. Севиријан Гавалски је у Константинопољ доспео отприлике у исто време када и Јован Златоусти. Разлог његовог доласка тамо био је успех (такође и материјални) који је претходно у престоници својим беседама остварио Антиох Птолемаидски. Прво што између редова Сократовог извештаја о томе можемо прочитати јесте да је Севиријан Гавалски у Константинопољ доспео жељан славе и новца. Друго, да га је Златоусти дочекао

са радошћу, што значи да Златоусти није одмах препознао мотиве Севиријана Гавалског. Примео га је братски, угостио у епископском двору, и када је отишао у Малу Азију да среди ситуацију у тамошњим црквама, управо њему је препустио право да држи беседе у престоници. Севиријан је указано му поверење видео као своју „животну шансу“. Јованово одсуство искористио је што је боље могао учвршћујући своју позицију на двору. Био је одличан беседник, премда је говорио са приметним сиријским акцентом. За разлику од *Златоустој*, који је тај надимак добио постхумно, Севиријан га је носио још за живота. То није била једина, нити главна разлика између њих двојице. Основна разлика била је то што Севиријан,

лепо беседећи, није прозивао нити осуђивао богате људе због њихове похлепе и односа према сиротињи, нити је, можда још важније, дирао у сујету дворских дама, што је Златоусти редовно чинио, или је бар та категорија његових слушаца себе препознавала у његовим осудама похлепе и сујете. Зато је престоничка и дворска елита врло брзо Севиријана видела као много прихватљивијег човека на Константинопољској катедри.

За нас је овде важан податак да је Јован Златоусти Севиријана угостио на свом епископском двору. То значи да је „спин“ о томе како је Златоусти јео сâм погубно живећи живот киклопâ могао доћи управо од њега, будући да је он могао бити упознат са свакодневним Јовановим навикама. Мотиви Антиоха Птолемаидског су потпуно нејасни, осим ако се не ради просто о пријатељству са Севиријаном, или сујети због већег успеха Златоустових беседа код народа. Исакије Сиријац као вођа престоничких монаха такође отпада. Премда је он ту оптужницу ставио на високо треће место, ту пре треба видети његово подилажење дворској елити, која у основи и јесте главни иницијатор свргавања Златоустог. Од ње је и долазило оно што Паладије зове „стара мржња“, која је и довела до свргавања Златоустог.

Паладије је, дакле, ми бисмо данас рекли „насео“ на спин, док су га Сократ и Созомен са дистанце од тридесетак година прозрели

и презрели. Вратимо се ипак на крају питању из наслова овог текста. Уобичајено оправдање за навику Златоустог да обедује сâм било је да је он био човек болесног желуца, те да је то разлог што је обедовао сâм. Нама се, међутим, чини да није он настојао на обедовању насамом, већ напротив, они којима је доликовало обедовати са њим нису хтели то чинити. Знали су да је он унапред био политички осуђен.

За нас је овде важан податак да је Јован Златоусти Севиријана угостио на свом епископском двору. То значи да је „спин“ о томе како је Златоусти јео сâм погубно живећи живот киклопâ могао доћи управо од њега, будући да је он могао бити упознат са свакодневним Јовановим навикама. Мотиви Антиоха Птолемаидског су потпуно нејасни, осим ако се не ради просто о пријатељству са Севиријаном, или сујети због већег успеха Златоустових беседа код народа. Исакије Сиријац као вођа престоничких монаха такође отпада. Премда је он ту оптужницу ставио на високо треће место, ту пре треба видети његово подилажење дворској елити, која у основи и јесте главни иницијатор свргавања Златоустог.

Ауторка је
дипломирани
теолог и мастер
филозофије.
Живи и ради у
Бањалуци.

Преузето
са: [https://
stojanavalan.com/
ortodoksija](https://stojanavalan.com/ortodoksija)

Православна
црква нема
празник Свете
обитељи.
Постоје Дјетињци,
Материце и Оци
(који заправо
упућују на Праоце,
тј. земаљску лозу
Исуса Христа) и
обиљежавају се у
сусрет Божићу.

Стојана Валан

СВЕ НОВО ТВОРИМ

О слављењу породице

Западној цркви постоји празник Свете обитељи и прославља се недјељу дана након Божића. Празник своје поријекло води из 17. вијека, када су католички мисионари, тачније један брачни пар, из Француске дошли у Канаду, гдје је муж убрзо постао гувернер и један од оснивача града Монтереала. Након његове смрти, супруга поред које је провео живот, посветила се првобитној на-мјери због које је (како ме подучила интернет исто-риографија) и дошла у Канаду у пратњи мужа; добробит коју ће тамошњим старосједиоцима, домороцима, пру-жити кроз евангелизацију и хришћанско човјекољубље. Оставши сама, уз помоћ једног језуитског мисионара, она оснива Братство Свете Обитељи, које се на позив тамошњег бискупа Де Лавала сели у Квебек и који први, још тада, ус-поставља празник Свете Обитељи, у католички календар уне-сен тек два вијека касније. То су учинили да би се, како се уз појашњење празника напомиње, супроставили трен-ду распада традиционалне породице.

Обитељ, именица изведена из глагола обита-вати, тј. боравити или живјети унутар неке заједнице, шира је од именице породица, која у свом коријену има пород или породити и упућује искључиво на крвно сродство оних који чине њен круг. У српском језику ријеч обитељ сачувала је изворно значење и користи се готово искључиво за монашке заједнице, братства или сестринства која се у том контексту називају „свештеним обитељима”.

У хрватском језику, обитељ је истиснула породицу и преузела на себе искључивост тј. ексклузивност по-родичних односа, и тиме и празник Свете обитељи, осно-ван давних дана као прослава укључења шире заједнице у нову хришћанску, усудићу се рећи, сузила на ексклузивитет родбин-ских веза.

Православна црква нема празник Свете обитељи. Поред неколико светих брачника које вјерници прослављају у сличном контексту, постоје Дјетињци, Материце и Оци (који заправо упућују на Праоце, тј. земаљску лозу Исуса Хри-ста) и обиљежавају се у сусрет Божићу, као централном породичном празнику кроз који заиста прослављамо нешто што је темељно породично, свакодневно радосно, а то је рођење дјетета. То су својеврсне, у народу познате „бабине”, у које идемо сваке године када одлучимо да се појавимо на Божићној литургији. Као све што је црквено, и те „бабине” имају своју свештену димензију, а Обитељ унутар које прослављамо то рођење, ни по чему не личи на обитељи илити поро-дице које покушавамо да заштитимо под плаштом савремених наратива које смо наметнули древним црквеним празницима.

Христова породица (ријеч обитељ јој боље пристаје) била је потпуно нети-пична и то је у Јеванђељу сасвим нескривено. Њега је родила изузетно млада жена, дјевојка, удата за старијег човјека, удовца, и то не њему, крвно, већ Духом Светим тј. без мужа, што њен старатељ, муж и животни сапутник прихвата и,

Обитељ,
именица
изведена
из глагола
обитавати,
тј. боравити
или живјети
унутар неке
заједнице,
шира је од
именице
породица,
која у свом
коријену има
пород или
породити
и упућује
искључиво
на крвно
сродство
оних који
чине њен
круг.

врло вјероватно са страхом, без обзира на подршку тог истог Светог Духа која се помиње у Јеванђељу, одлучује да опстане у тој заједници. Дух Свети не укида ничију слободу, штавише он је подстиче, тако да недоумице, вјерујем, не нестају и у сфери највеће благодати.

Прослављајући заједницу, обитељ Богородице, Христа и Јосифа, проповједници данас упућују на распад традиционалне породице, патријархалног формата који се темељи на очувању одређене пирамиде установљене на крвном сродству, послушности која влада унутар тог односа (иако је сам празник, како сам већ напоменула, настао на потпуно другачијим основама, тј. оснивањем нове хришћанске породице са онима који до тада нису били хришћани кроз мисионарску и харитативну дјелатност), пристojности, традицији и осталим „вриједностима” које нам учитељи понављају и утвђују у главе и током празника сличне стечене тематике – Материца, Отаца и Дјетињаца, неизоставно нас, пријетећим тоном, подсјећајући да „поштујемо оца и матер своју...”.

Оно што ова врста моралног подучавања чини, јесте да просјечан вјерник повјерује да су брак и породица хришћанске творевине, тј. да их је утврдио Христос и да постоје некакве његове заповијести о томе како они треба да буду установљени. Ако занемаримо седму Божију заповијест која стоји на бранику заједнице мушкарца и жене у Старом завету, и чињеницу да је Христос на самом почетку своје проповједи присуствовао прослави једне брачне заједнице, лако је информисати се и о томе да је брак постојао и у предхришћанском Риму, да је имао своје различите форме, да је потврђен римским правом и да је без обзира на форму, служио прокреацији. Ако истовремено обратимо пажњу и на Књигу Постања, бракове Аврама, Исака, Јакова, уочићемо да суштинске разлике у ствари нема. Поента је у рађању, само што је старозавјетни наратив увјек вођен ка

једном и одређеном Избавитељу који ће се на крају из те дугачке лозе изродити.

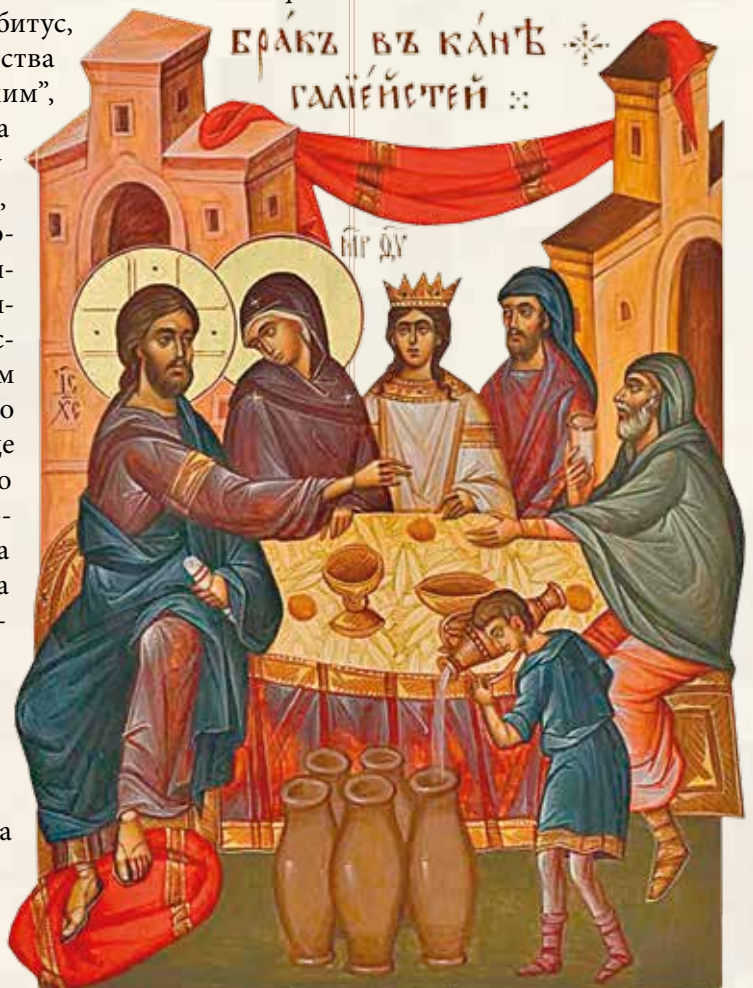
Када инсистирамо на одређеној форми породице, као и у сваком инсистирању на форми, суштина која је заједништво се губи.

Дакле породица, тј. обитељ, није хришћански изум и свакако није нешто што представља ултимативну форму хришћанског живота. Монаштво као, *par excellence*, хришћански хабитус, настао као покрет незадовољства новонасталим „хришћанским”, почива на позиву апостола

Павла да „будемо као он” и такође твори нову форму „породичног”, тачније обитељског живота. Породице, обитељи, јесу заједнице које као такве постоје да би чо-вјеку коме није „добро да буде сам” олакшале егзистенцијални терет пале природе и препознавање помоћника и сапутника, а не непријатеља у другоме. Када инсистирамо на одређеној форми породице, као и у сваком инсистирању на форми, суштина која је заједништво се губи. Рекла бих да то води ка изолацији породице као малог круга блиских и родбински повезаних, као приоритетне у односу на ширу заједницу којој та породица припада. Самим тим, не само да губимо из вида заједницу Цркве, већ и све остале заједнице без којих та једна породица, тј. како је ми хришћани волимо називати „мала Црква”, не може да опстане. А то су свакако град, општина, држава и њене институције, па и читава васељена, коју од апостола Павла хришћани виде као један простор. Све то чини заједницу унутар које једна мања (породична) заједница треба да обитава и на коју, уколико жели да живи хришћански, не може да не обраћа пажњу.

Не само да чувањем своје породице, мимо свијета „који у злу лежи” као да нас он не занима, не

Дух Свети не укида ничију слободу, штавише он је подстиче, тако да недоумице, вјерујем, не нестају и у сфери највеће благодати.

Често, бркајући естетске идеале (углавном кич) са етиком, доводимо себе у позицију да повјерујемо да је поредак оно што чини свијет исправним.

чинимо ништа хришћански (сјетимо се Христових позива ученицима да крену за њим, који су увијек подразумијевали потпуно напуштање свих старих образаца и потпуно и неодложно окретање ка новом), него чак ни ту малу темељну породицу нећемо бити у стању да одржимо ни на основним, не хришћанским (као максималистичким), већ темељно људским постулатима, јер ће криминал, корупција и безакоње, као зла овога свијета, кад-тад продријети у њу. И нећемо увијек бити у стању да, када продамо своје идеале, кажемо да је то била мала жртва зарад породице.

Породице, тј. обитељи су једно од оних старих добрих и прихватљивих начина постојања које хришћани отварају за „ново“, заправо заједништво и љубав коју акумулирају унутар њих преносе и на шире аспекте живота. Наравно, уколико их уопште има, и очување породица се не темељи, како то данас често бива, искључиво на страху. Оне су обиталишта оних који се воле, заједнице засноване на, прије и изнад свега, љубавним везама. И то је оно што их чини „малим Црквама“. При томе су, као и она на коју се угледају, отворене да се из њих иступи (дјеца) или ступи (било ко коме је наша помоћ потребна, остарјели родитељ, даљњи рођак или потпуно нова и непозната особа) и да се оно што је унутар (срећне и здраве) породице усвојено прелије и ван ње.

Често, бркајући естетске идеале (углавном кич) са етиком, доводимо себе у позицију да повјерујемо да је поредак оно што чини свијет исправним. У погледу породице, то би била свечано украшена славска или божићна трпеза са главом породице на челу и групом ситне дјеце која трчкарају и веселе се. Али, ако погледамо ствари из реалистичне перспективе, и помиримо се с тим да ред у овоме свијету не постоји, (како каже оспоравани, али свакако један од мојих омиљених писаца Л. Ф. Селин), већ постоји само хаос, унутар кога ми треба да пронађемо хармонију (а то могу само љубав и инспирација), свако заједничко обитавање, било да је сведено на пар који сам сједи уз трпезу јер су се дјеца разишла или их никада нису ни имали, на жену и њену мачку, човјека и његовог пса, самохране родитеље и парове који своју љубав крију иза четири зида у страху од осуде – има обресе породице и потенцијал Свете обитељи. Исто важи за заједнице оних које спајају заједнички идеали, и нису за празничном трпезом већ негдје гдје их ти идеали воде да обитавају скупа (на улици или холу факултета) и стварају нову обитељ, породицу, на истим темељима на којима је створена и Света породица: љубави, вјери и нади.

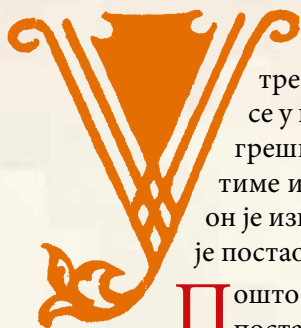
„И рече онај што седи на пријестолу: Ево све ново творим“. Свети Андреј Кесаријски, тумачећи те ријечи, додаје да обнављање старог не значи поништење суштине, него само уклањање застарелог и набораног. Да нова породица дође на мјесто старе, Света породица на мјесто обесвећене, несрећне, страхом „наборане“ и обесмишљене.

Све су то породице, у правом и апсолутном смислу те ријечи, утемељене на ријечима из Откровења (које се по блаженом Августину односи на оно што се већ десило и вријеме у коме већ живимо): *И рече онај што седи на пријестолу: Ево све ново творим*. Свети Андреј Кесаријски, тумачећи те ријечи, додаје да обнављање старог не значи поништење суштине, него само уклањање застарелог и набораног. Да нова породица дође на мјесто старе, Света породица на мјесто обесвећене, несрећне, страхом „наборане“ и обесмишљене.

Јеромонах Дамаскин Кристенсен

ЖИВОТ ЕГА

тренутку човековог првог чина непослушности Путу, одједном се у њему јавља осећај да је погрешно. Овај фундаментални осећај грешности (знање о добру и злу) обележио је рођење његовог ега, а тиме и његове самосвести. Као што смо видели у претходном делу, он је изгубио одећу Нестворене светлости у коју је био обучен, и тако је постао свестан да је наг (Постање 3. 10).

Пошто је човеков его рођен кроз његов покушај да постане сам себи бог (Постање 3. 5), у самој природи ега је да покуша да постане аутономан. Отуда его избегава да призна да је погрешно; признање би значило да он није Бог, и да постоји стандард виши од њега самог. Овај страх од признања први пут је виђен у покушају ега да се „сакрије од присуства Бога међу дрвећем у врту” (Постање 3. 8).

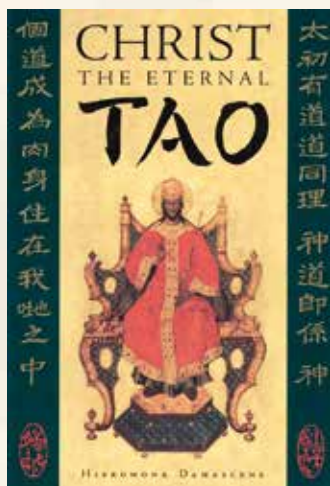
Међутим, его не само да покушава да се сакрије од Бога, већ он такође покушава да се сакрије од духа, јер дух исто тако осуђује его и његову грешност. Пошто дух, а не его, треба да буде господар личности, само његово присуство разоткрива его као лажног узурпатора и уништава саму основу за постојање ега.

Како се људски его, урођен у сопствено задовољство, може сакрити од увек присутне стварности Бога и духа? Никако другачије него сталним усредсређивањем на чулна задовољства, мисли, сећања и фантазије. Дакле, човеков пад у непослушност истовремено је био пад у несабраност, и тако је његова свест почела да постаје сложена и раздвојена као што је и данас.

Да би се одвратио од суочавања са својом грешношћу, човек тражи управо оно што га је учинило грешним: самољубље и чулно задовољство. Удовољавајући себи на овај начин, он се поново осећа „исправним” – али само привремено. Заправо, он је само још више погрешно, тако да му је сада потребно још веће одвраћање пажње, и још већи шокови, да би осетио да је у праву. На тај начин он даље напредује путем самоуништења, покушавајући да превазиђе своју невољу самим њеним узроком.

Извор: Hieromonk
Damascene (Christensen):
Christ the Eternal Tao,
Valaam Books 2012.

Предео Ђакон Александар
Глишовић, проф.

Наш его тражи било какво уверавање да смо, у ствари, добро, да нисмо погрешили и да смо ипак Бог. Наше свесно ја можда неће признати да се то дешава, али то је стварни основни циљ нашег его-живота: да пронађемо било шта што ће нам омогућити да заборавимо своје право ја и своје ужасно стање, и што ће учинити да осетимо, макар само у тренутку екстазе, да смо ми Бог, да имамо контролу и да ми одлучујемо, и да смо довољни сами себи. Такав је принцип који стоји иза човекове сталне жеље да побегне у чулна задовољства хране, полног односа, дроге, алкохола, дувана, забаве итд.; његова жеља за „љубављу”, популарношћу, признањем, славом, моћју, друштвеним статусом, прихватањем и дивљењем његовом физичком појавом; и његова жеља да се уздиже кроз мржњу, осуду и осуду других.

Его или онај који решава проблем тежи ка својим циљевима кроз две моћи: 1) кроз прорачунату машину људског мозга, и њене способности анализе, измишљања, планирања и фантазије; и 2) кроз огорченост. Помоћу првог човек покушава да добије нешто и тако себи ствара илузију да је он на врху. Овим другим

Аутор је
православни
јеромонах и
теолог, игуман
Манастира Светог
Германа Аљаског.

23

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Како се људски его, урођен у сопствено задовољство, може сакрити од увек присутне стварности Бога и духа? Никако другачије него сталним усредсређивањем на чулна задовољства, мисли, сећања и фантазије.

Када се
играмо Бога,
не можемо да
разликујемо;
можемо само
да судимо.
Чак и ако
је наш суд
технички
исправан,
ипак је
суштински
погрешан, јер
смо га донели
да бисмо
се осећали
исправнијим
од особе
коју смо
проценили.

Фотографије:
[www.facebook.com](http://www.facebook.com/St.Herman.of.Alaska)
St. Herman of Alaska
Monastery

покушава – аутоматски, кроз навику, без размишљања – да дође на врх нечега замерајући или осуђујући. Када се појави, озлојеђеност још није емоција, чак ни мисао. То је нека врста механизма који его користи да би се одмах узвисио над нечим или неким (нарочито неким ко чини да се он мање осећа као Бог), а тек касније се за њега везују мисли и емоције.

Када смо заиста понизни и потчињени Богу, могуће је разликовати добро од лошег без осуђивања или осуде. Али када се играмо Бога, не можемо да разликујемо; можемо само да судимо. Чак и ако је наш суд технички исправан, ипак је суштински погрешан, јер смо га донели да бисмо се осећали исправнијим од особе коју смо проценили. Ово је суд на нивоу ега, који нас одваја од Бога, а не расуђивање на нивоу духа, који долази од Бога. „Не судите по изгледу”, рекао је Христос, „него судите праведним судом”. Нажалост, поносна особа неће моћи да разликује ово двоје, већ ће судити према изгледу мислећи да је разборит (исправан). Једини фактор који их разликује је понизност.

Када се скромном човеку догоди неправда, он неће реаговати у себи; он ће уочити неправду без замерања. Када се иста неправда догоди особи са егом, он ће одмах реаговати огорчењем. У оба случаја, ово се у почетку дешава без размишљања. Када огорченост пређе у мисао, она постаје оно што називамо расуђивањем.

Ако је човекова воља подсвесно склона жељи да се попне на врх и глуми Бога, онда његова свест привлачи себи све врсте мисли кроз које може да негује, ужива и испуни своју жељу: односно привлачи мисли да је прихваћен и да му се диве, осуђивачке мисли, сензуалне и материјалистичке мисли итд. Ако настави да се игра са овим мислима, онда се за њих везују емоције. „Емоција” дословно значи „удаљити се од”; кроз њу се човек удаљава од свог правог ја, свог духа.

Једном када се емоције вежу за мисли, оне побуђују све више мисли. Особа се губи у својим мислима и осећањима као у некој врсти виртуелне стварности, несвесна да може да се одмакне од њих. Његово размишљање је постало компулзивно, храњено моћном комбинацијом мисли, жеља и емоција коју називамо „страст”. Такав је живот ега. Човеков дух се тада управља искључиво страстима и удаљава се све више од свог Творца. ■

Архимандрит Јоханес

СВЕТО ПЕВАЊЕ И ПРАВОСЛАВЉЕ

СМИСАО И ПОСТОЈАЊЕ СВЕТОГ ПЕВАЊА У ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ

Хришћанско православље је култура прикладног држања човека пред Богом, хармоничног, исправног односа према Богу и поштовања Бога.

Бога не можемо себи представити нити исказати, он се открива својом вечном Речју, Исусом Христом, у коме истовремено видимо лик Оца. По

ну музику, такозвану „исконску музику”. Овде се не ради о некој апстрактној идеји о музици, већ о синергијском догађају између Бога и човека. Прави корал ствара Свети Дух и рађа се из вечне Речи, која беше у почетку, кроз коју је све створено, што је при Богу и сам Бог. Не ради се о томе да се „допадне” људима или да „пробуди осећања”, и већ никако о томе да буде „модерно”. Изворно, најчешће једногласно сакрално певање цркве, које се развија увек од основног тона и који,

Аутор је оснивач и игуман Манастира Свете Тројице у Бухагену, Немачка.

Извор:

www.orthodox.de/gesang-orthodoxie.php

Abt Johannes (2024) *Heiliger Gesang und Orthodoxie*, Deutsches orthodoxes heiliges Dreifaltigkeitskloster.

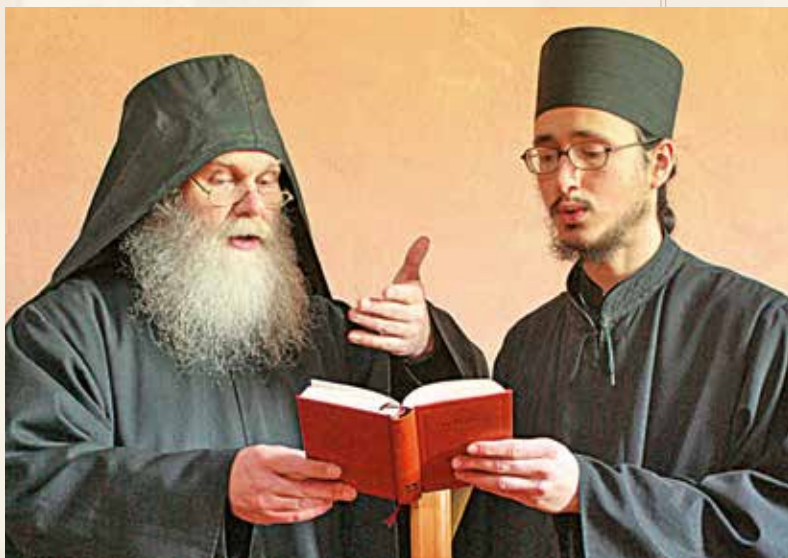
Уз одобрење аутора, превела др Дуња Поповић.

Deutsches Orthodoxes St. Dreifaltigkeitskloster

25

ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

православном разумевању богослужење је, како чулни, тако и духовни израз савршеног поштовања Бога, живи сусрет с Богом и духовно вежбање, предивна „игра љубави између човека и Бога”.

Управославном богослужењу се само пева. Инструменти се не користе, јер у светом култу не треба да се чује ниједан људском руком начињен инструмент, већ најстарија резонантна кутија коју је Бог створио: људски глас.

Изворно певање старе цркве је пут вежбања и симбол, у оној мери у којој се вечна духовна стварност и временска овоземаљска форма спајају у једно.

Изворно певање старе цркве је пут вежбања и симбол, у оној мери у којој се вечна духовна стварност и временска овоземаљска форма спајају у једно. Богослужење у целини, па и сакрално певање, има како аскетско-мистагошки, тако и смисао открочења, проповеди. Појам теургија, са значењем Божјег дејствовања, обухвата оба аспекта.

Јасно се показује теургијски карактер сакралног певања, које је лишено сваке светске земаљске функционалности и представља чисту, извор-

као и друге централне тонове следствено развија из свете Речи, јесте уметност и начин најдубље молитве која се развила у сакралну културну форму. Душа послушнује и креће се у трзајима Духа и гнезди се у светом виђењу вечног певања анђела, мислима, силама и исконским речима Божијим. Тежи се што чистијој и јаснијој репродукцији вечитих исконских слика. Ова чистоћа одговара њиховој, од свега светског измештеној, светој и освештавајућој моћи. Тек као последица ове духовне непосредности и чистоће појављују се као деловање сакралног певања поново квалитети осећања, али овде као прочишћени и прочишћавајући.

Тако свето певање прекорачује границу између времена и вечности. Долазећи од светог ћутања и послушивања пред лицем Божјим, оно прелази у најчистију и најјаснију изражајну форму духом покретане глосолалије (говора другим језицима). Испуњено Божјом милошћу и силом, оно постаје земаљски лик и ехо вечитог певања анђела. Оно није „од људи начињено”, већ рођено духовним виђењем исконских слика у енергичну и акустичну форму. Оно говори директно духовној души. Ову изворну уметност хришћанског певања зовемо корал.

ПЕВАЊЕ АНЂЕЛА

Из позадине мистичне теологије раних отаца цркве свето певање цркве је главни носилац мистерије култа. Зато су црквени и монашки оци, попут Амвросија Миланског, Јефрема Сиријског, Дионисија, Саве Јерусалимског, Јована Дамаскина, касније Симеона Новог Богослова, Романа Мелода, Јована Кукузеља из Лавре на Атосу и небројени други до данас, увек истовремено свети песници и певачи. У њиховом певању је вечита Реч, Христос лично, жив; он делује избављајућом и стваралачком силом и присуством Духа Светог. Химне и врста и начин певања морају да одговарају и буду примерени аскетско-духовним предусловима теургије и православног мистичног предања. Због тога није довољно да химнист и певач „само” буде

и времену. На овај начин је литургијско певање у одређеном смислу такође икона; у својој симболичној моћи деловања оно можда чак превазилази насликану слику. Било како било, у сваком случају би требало да се слика приближи што је могуће више иконској слици и да духовну стварност и силу формира у чулни свет. Слика је на почетку хијероглиф, руна, делотворан свети знак. Где наступа духовна димензија, где је и човек прималац духовном чистоћом отворен и делотворна Божја благодат Светог Духа присутна, ту је остварена сама слика милости и силе Божје. У овом контексту је учење о божанским енергијама од великог значаја, онако како је дато од раније у православној хришћанској традицији и како га је касније свети учитељ цркве Григорије Палама формулисао. Свети Григорије Палама разуме ову

Фотографије:
www.orthodox.de

**Химне и
врста и начин
певања морају
да одговарају
и буду
примерени
аскетско-
духовним
предусловима
теургије и
православног
мистичног
предања.**

музички школован, већ мора на исти начин и у истој мери (!) кроз практиковање духовне молитве да буде прочишћен и да је развио осећај за силе иконских слика. Иконским сликама означавамо вечне одлуке и стваралачке мисли Бога, кроз које је све што постоји – постало и биће, и у којима почива мера сваке савршености. Ове иконске слике су духовне, тј. трансцендентне, изнад сваког земаљског разума, приступачне само Духу, само духовном разуму. Оне нису разумљиве земаљском разуму, односно рационалности, оне се разјашњавају директно духовним погледом.

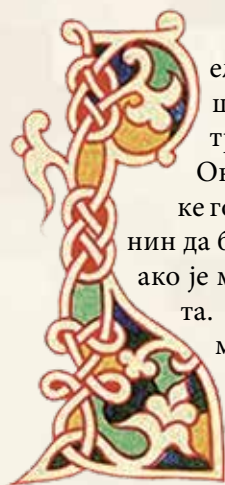
Чим задобију земаљску форму, у контексту наше овдашње теме, односно у молитвено отпеваним химнама или псалмима, оне развијају своје моћно деловање и на споља, као звук у простору

стварност пнеуматичарски, тј. као утицај и пребивање Светог Духа. У црквеном култу дејство Духа циља на препознавање и примање Вечите Речи Божје. Представљање вечног певања анђела у светом певању цркве је иконски топос хришћанске литургије. Ово никако не може да се разуме просто метафорички, као што је постало обичај на Западу. Певање анђела, који престолу Господњем приносе вечиту хвалу, иконска је слика корала у духовном онтолошком смислу. Отуда она чистоћа и трансцендирајућа сила, коју невољно осећамо када се сусретнемо са правим коралом, и коју модерни, световни човек испрва доживљава као фасцинантну „страност” или „несветовност”. Како мелодија корала увек кружи око бурдона, ово певање фокусира наше духовне моћи на срце, наш духовни центар, и тамо отвара нашу моћ духовне перцепције. Свето певање има један прави иницијаторски карактер за духовни вид, бар у оној мери у којој је човек уопште духовно отворен. ■

Митрополит нишки
Арсеније

О НАСТАНКУ И ИСТОРИЈСКОМ РАЗВИТКУ ВЕЛИКОГ ПОСТА

Део предавања на тему
„Велики пост у богослужбеном
искуству Цркве”, одржаног 31. марта
2025. године на Академији струковних
студија у Шапцу, у организацији
Епархије шабачке

Велики пост даје одговоре на питања шта је то покајање, зашто је оно потребно, како му треба приступити. Он је заиста школа покајања коју сваке године треба да прође сваки хришћанин да би продубио своју веру, проценио и, ако је могуће, изменио начин свога живота. По речима оца Александра Шмемана, „то је дивно поклоничко путовање на сам извор православне вере, то је поновно проналажење православног животног пута”.

Црква преноси значење овог јединственог времена, стога је објашњење Великог поста базирано углавном, мада не искључиво, у посним богослужењима, дакле у црквеним песмама и читањима одељака из Светог писма и светоотачких текстова. Ово поклоничко духовно путовање води ка једноме циљу, ка Васкрсу, празнику над празницима. Да би се појаснила веза између Великог поста и Васкрса, јер је она врло важан путоказ у хришћанском животу, треба почети од његовог историјског развоја

у животу Цркве, јер Велики пост какав данас познајемо није одувек био овакав какав је данас.

Велики пост је
плод дугог и
компликованог
процеса који
још увек није
довољно
истражен у
свим његовим
аспектима.

Велики пост је плод дугог и компликованог процеса који још увек није довољно истражен у свим његовим аспектима. Сведочанства о томе да је постојао краћи пост пред празник Васкрсења Христовог постоје већ у другом веку у делима Светог Иринеја Лионског, који, пишући о контроверзи око дана празновања Пасхе, тврди да „неки мисле да треба да посте један дан, други два, а неки да је потребно постити више дана. Неки рачунају свој дан четрдесет сати, дан

и ноћ”. Међутим, каже он даље, „ове разлике у одржавању поста нису настале у наше време већ много раније, још у време наших претходника”. Нешто касније већ постоје подаци да је пост продужен на недељу дана пред Васкрс, у данашњем смислу речи на седмицу страдања Христових (на црквенословенском: *Сѣрасна седмица*). У хришћанском спису из трећег века *Didascalia apostolorum* каже се: „стога треба да постиш дане Пасхе од другог дана недеље (тј. од понедељка) и живећеш од хлеба и соли и воде само до деветог часа и то до петог дана (четвртка). Али у петак

и суботу пости потпуно и ништа немој да окусиш.” После овог сведочанства долази до паузе у информацијама око три четвртине века, да би се у петом канону Првог васељенског сабора о великом четрдесетодневном посту већ говорило као о нечем општепознатом.

Како се пост који је у почетку трајао два дана развио на четрдесет дана? Већина литургијара који се баве историјом богослужења слаже се да је до тога дошло прогресивним продужавањем претпасхалног поста у вези са институцијом катихумената. Кандидати који су се спремали за крштење на Велику суботу постили су

четрдесет дана, а Црква је свој претпасхални пост саставила са овим преткрштењским, те је тако настао данашњи Велики пост или Четрдесетница. О обичају да читава Црква пости са оглашенима сведоче споменици из другог века. По речима Светог Јустина Мученика и Философа, они који се крштавају „треба да уче да они са молитвом и постом просе од Бога отпуштење пређашњих грехова и нека знају да се и ми мо-

лимо и постимо заједно са њима”. У Учењу Дванаесторице апостола стоји: „А пре крштења нека претходно посте онај који крштава и крштавани и ако неки други могу.” Осим поста, они који су се припремали за крштење, пролазили су и катихезу током шест седмица Великог поста. Епископ је свакога дана на првом часу тумачио Свето писмо, почевши од Књиге постања. При крају овога периода у коме су поучавани, оглашени су напамет учили Символ вере и Молитву Господњу (Оче наш), чији је сваки део тумачио епископ.

У погледу начина примене четрдесетодневног поста дуго није било јединства у Цркви, да би, тек под утицајем Цариграда, до десетог века, ако се изоставе поједини мањи детаљи, био завршен процес унификације.

Већ у четвртном и петом веку пост пред Васкрс се зове „Четрдесет дана”, Четрдесетница, и представља универзално прихваћену институцију. Међутим, све до петог века било је разлика у примени овога поста, о чему сведоче црквени историчари из тог периода Сократ и Созомен. Западни хришћани постили су три седмице пре Васкрса осим суботом и недељом, у Илирику, Грчкој и Александрији шест недеља, у Константинопољу седам недеља пре Васкрса. Дакле, ове разлике су постојале због различитог тумачења четрдесет дана. Да ли је у њих требало укључити Страсну седмицу, која је

постојала као посна док се није ни појавила идеја о Четрдесетници и независно од ње? Затим, да ли је требало постити суботу и недељу који су се по предању сматрали непосним данима?

Према чувеном путопису Етерије из четвртог века (27. 1), чије је сведочење важно за историју богослужења Јерусалимске цркве, у Јерусалиму је у Велики пост била укључена и Страсна седмица, али се нису постиле субота и недеља, те је пост почињао осам седмица пре Васкрса да би тако испунили број од четрдесет дана поста. Свети Епифаније Кипарски и Свети Јован Зла-

тоусти потврђују исту праксу и у Антиохијској цркви. У Константинопољу су у Велики пост рачунали и суботу и недељу, али су искључивали Страсну седмицу као и Лазареву суботу и Цвети. У Египту и на Западу су укључивали и Страсну седмицу и суботу и недељу у пост. Дакле, у погледу начина примене четрдесетодневног поста дуго није било јединства у Цркви, да би, тек под утицајем Цариграда, до десетог века, ако се изоставе поједини мањи детаљи, био завршен процес унификације.

У време када су катихуменат и крштења одраслих ишчезли из црквеног живота, карак-

тер Великог поста као катихетске припреме за крштење замењен је покајничким карактером. Велику улогу у реформи литургијске садржине Великог поста одиграо је Студијски манастир у Цариграду у деветом веку, на челу са Светим Теодором Студитом. Дело Светог Теодора Студита прожето је новим нагласком на карактеру Великог поста као времену покајања и припреме за празник Васкрсења Христовог. Исто важи и за остале студитске монахе који су радили на стварању великопосних богослужбених песама и текстова који су сабрани у богослужбеној књизи *Триод*.

Литургијска традиција Цркве и сви њени богослужбени кругови и службе постоје да би помогле вернима да открију и окусе нови живот који је Христос даровао својим Васкрсењем. Нови живот који је засијао из гроба даје се свима онима који верују у Христа. Он је свакоме дат на дан крштења. Као што каже апостол Павле: били смо „сахрањени са Христом кроз крштење у смрт, да бисмо, као што је Христос васкрснуо из мртвих славом Очевог, тако и ми ходили у новом животу”. Христос је својом смрћу изменио саму природу смрти и учинио је Пасхом – проласком у Царство Божје. Но ову веру Цркве, веру коју су посведочили и учинили очигледном многи свети, верници често не поседују и начином свога живота изневеравају дар који су примили. Поново постају они стари и сићушни људи, и живе као да Христос није дошао ради нас и васкрсао

из мртвих. А то је највећи грех, грех свих грехова. То схватајући, може се разумети шта је Васкрс и зашто је потребан Велики пост као његов неопходни услов. Црквена богослужења помажу вернима да се кају и врате на пут од којег су тако лако одустали, на пут новог живота. Она од самог почетка представљају улазак у Царство Божје. А центар тог литургијског живота, његова срж и врхунац јесте Пасха. Васкрс је централни догађај на који је усредсређено целокупно богослужење Цркве.

Христос је Нова Пасха, за разлику од старе која представља прелазак Јевреја из еги-

патског ропства у Обећану земљу. Целокупна хришћанска вера састоји се у томе да је Христос својом смрћу и Васкрсењем изменио природу смрти и учинио је Пасхом, дакле преласком преко мора овога света и века, века и света пропадљивости и смрти, у Обећану земљу бесмртног Царства Небеског. „Црквено богослужење је”, по речима Александра Шмемана, „од самог почетка представљало наш улазак у Царство Божје, наше заједничарство са њим, нови живот тога Царства. Кроз свој литургијски живот Црква нам открива понешто од онога што 'ухо није чуло и око није видело и што још није ушло у срце човеково, али што је Бог припремио онима који Га љубе'. А у центру тог литургијског живота, као његова срж његов врхунац, као сунце чије зраке свуда продиру налази се Пасха. То су врата која се сваке године отварају, а која воде у раскошну светлост Христовог Царства; то је предукус вечне радости која нас очекује, слава победе која већ сада, иако невидљиво, испуњава све створено. 'Нема више смрти'. Христос је преобратио трагедију над трагедијама у коначну победу, 'згазивши смрћу смрт'. Он је учинио да сви будемо учесници његовог Васкрсења. Због тога на крају васкршњег јутрења можемо да кажемо: Христос васкресе и живот донесе! Христос васкресе и нико од мртвих не остаде у гробу!” ■

Целокупна хришћанска вера састоји се у томе да је Христос својом смрћу и Васкрсењем изменио природу смрти и учинио је Пасхом, дакле преласком преко мора овога света и века, века и света пропадљивости и смрти, у Обећану земљу бесмртног Царства Небеског.

СЕДМИЦА СТРАДАЊА ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА

Храм
Вазнесења Господњег
у Белој Паланци

Саборни храм
Силаска Светог Духа
на апостоле у Нишу

Храм
Свете Петке
у Бошњацу

Храм
Светог Прокопија
у Прокупљу

ЕПАРХИЈА НИШКА,
14/1-19/6. АПРИЛ 2025.
ГОДИНЕ ГОСПОДЊЕ

Храм
Рођења Христовог
у Пироту

Храм Светих
цара Константина и
царице Јелене у Нишу

СВЕТЛО ВАСКРСЕЊЕ ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА

Храм Светих
Кирила и Методија
у Црвеној Реци

Храм
Рођења Христовог
у Пироту

Храм
Светог Николаја
у Крупцу

Храм
Свете Тројице
у Куршумлији

Храм
Светог Саве
у Горњем Бријану

**ЕПАРХИЈА НИШКА,
20/7. АПРИЛ 2025.
ГОДИНЕ ГОСПОДЊЕ**

Медијско-информативна служба Епархије нишке

Аутор је
парох први
власотиначки

Јереј Марко Николић

ПЛАШТАНИЦА ЦРКВЕ СИЛАСКА СВЕТОГА ДУХА НА АПОСТОЛЕ У ВЛАСОТИНЦУ

рам Силаска Светога Духа на апостоле у Власотинцу датира из XIX века. Првобитни храм саграђен је у периоду од 1832. до 1835. године. Због лошег материјала, на Васкрс 1838. године храм се срушио. Обнова храма завршена је у периоду између 1855. и 1858. године. По архитектури представља правоугаону једнобродну базилику са четири слепа кубета. Архитекта ове богомоље је чувени и надалеко познати постосмански делатељ на пољу црквене архитектуре Андрија Дамјанов. У том облику ова светиња траје и данас.

По усменом
предању
старијих
људи, прота
је личним
средствима
заједно са
виђенијим
људима тога
времена,
Сотиром
Поповићем и
апотекарером
Душаном
Милошевићем,
1890. године
набавио
златоткану
плаштаницу
коју је по
предању донео
са Свете Горе.

Оно што власотиначку цркву такође чини узвишеном јесте јединствен звоник са три звона, освећен 1899. године. Међутим, оно што представља посебно благо ове светиње јесу њени свештенослужитељи. Посебно место међу свештенослужитељима заузима парох и окружни протопрезвитер власотиначки Онуфрије Поповић. Прота Онуфрије Поповић рођен је 1856. године, а за презвитера је рукоположен 1875. и постављен за пароха крушевичког. С благословом Епископа, пребачен је 1895. године на службу Богу и роду у Власотинцу.

Након повлачења српске војске 1915. године, Власотинце пада под окупацију Бугарске. По сведочењу тадашњих верника, за време служења Литургије окупаторска војска тражила је да уместо краља Петра I Карађорђевића буде поменут бугарски цар Фердинанд, што прота Онуфрије никако није могао учинити, већ је, на њихову велику неверицу и запрепашћење, поменуо свог краља. Војска тада није реаговала, али су га исте вечери одвели од куће и код Манастиришта са више од 20 убода бајонетом зверски убили. И не само то: данима нису дозвољавали да се његово мученички пострадао тело сахрани, већ су га развлачили пси. Све су то чинили из пркоса, али и због његовог угледа, а уједно из жеље да се међу народом рашири још већи страх од окупатора. Протиница Настасија, ризикујући и свој живот, једне ноћи је успела да његове земне остатке сакупи и сахрани на старом гробљу у Власотинцу, да би након промене места и оснивања Новог гробља у Власотинцу, њихова тела била сахрањена на истом, где се и данас налазе.

Поред већ поменутог звоника који је подигнут у његово време, прота Онуфрије је своје наслеђе обогатио и набављањем плаштанице која се и данас налази у власништву и богослужбеној употреби Храма Силаска Светога Духа на апостоле у Власотинцу. По усменом предању старијих људи, прота је личним средствима заједно са виђенијим људима тога времена, Сотиром Поповићем и апотекарером Душаном Милошевићем, 1890. године набавио златоткану плаштаницу коју је по предању донео са Свете Горе.

Плаштаница је димензија 86 x 123 cm са ресама, вез је израђен златном и сребрном срмом, а ресе сребрне срме окружују простор целе плаштанице. Оивичена је биљним везом, са речима дела тропара Велике суботе, написаних на црквенословенском језику. У угловима плаштанице налазе се јако лепо ликови

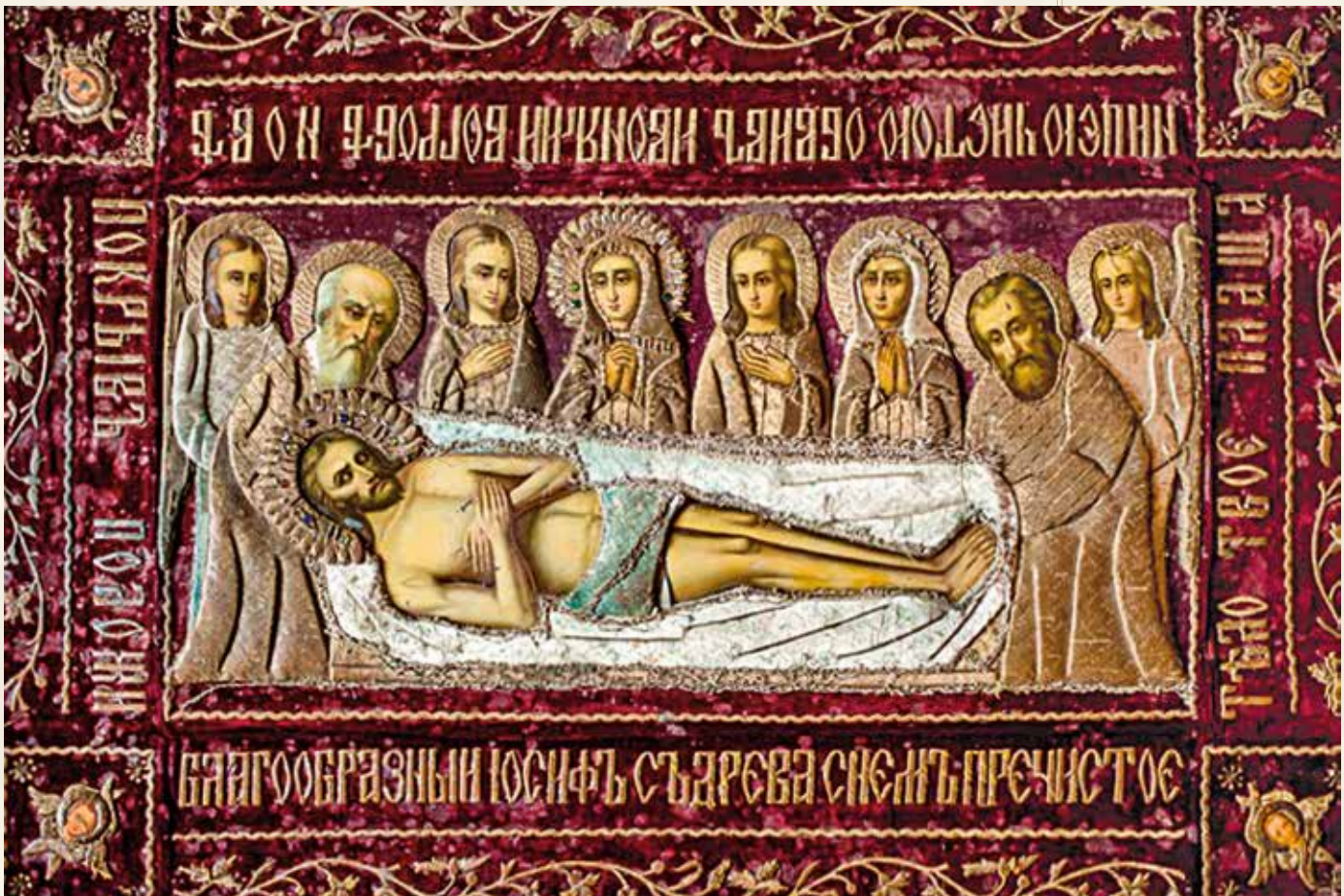
серафима који су сликани на картону. Централна сцена, димензија 43 x 83 цм, изображење Тела Христовог у гробу, Мајке Божје, Светог Јована Богослова, Јосифа, Никодима и других, сликани су на лиму и причвршћени за тканину лица подигнутим златовезом.

С обзиром на дуг период свакогодишњег коришћења плаштанице, њеног изношења на Велики петак, уношења и постављања на Часну Трпезу од Васкрса до Вазнесења Господњег, плаштаница се налазила у јако лошем стању према процени еминентног стручњака из ове области, конзерватора и рестауратора, проф. др Франца Цурка, чија је уска специјалност између свих реликвија и икона, сређивање тканина. Проф. Цурк је уз асистенцију и сарадњу своје ћерке Марије, такође рестауратора и конзерватора, након примања експоната известио свештенство о степену оштећења овог експоната, а онда и плану његове реставрације и конзервације. Наиме, на првом месту услед паљења свећа од воска и парафина у близини саме плаштанице, платно и резе су биле веома оштећене. С обзиром да је плаштаница целе године боравила склопљена у сандуку, осим у периоду њене богослужбене употребе, посебно на местима склапања, та места су била највише оштећена. Ликови серафима, Христа и осталих били су такође оштећени, металне апликације механички оштећене, као и постојеће апликације од перли и стакла које су на многим местима недостајале.

Након утврђивања затеченог стања, ови еминентни стручњаци су приступили сређивању плаштанице. Процес је подразумевао механичко одстрањивање нечистоћа, дефумигацију свих делова експоната, ретуширање металних делова и још много сложених операција како би се овом вредном експонату вратио стари сјај, заштитио за предстојеће године и на тај начин „продужио век”.

Након вешемесечног процеса обнове, верници су у Страсној седмици 2024. године са великом радошћу приступали поклоњењу овој реликвији, а њеном рестаурацијом учињено је да то надаље чине и млади, надолazeћи нараштаји парохијана овог храма у Власотинцу, са поносом и молитвеним сећањем на свештеномученика Онуфрија и све остале духовне претке који су се у своје време на најбољи начин старали о благочинију и лепоти ове светиње, оставивши својим поколењима прави пример. ■

Ликови серафима, Христа и осталих били су такође оштећени, металне апликације механички оштећене, као и постојеће апликације од перли и стакла које су на многим местима недостајале.

Војислав Живковић

СВЕТИ СПИРИДОН (1379–1389), СРПСКИ ПАТРИЈАРХ РОДОМ ИЗ НИША

Иако данас није сачуван неки савремени средњовековни извор који би потврдио овај податак, не постоје разлози због којих би се у њега сумњало, с обзиром на деценијску српску власт над овом облашћу. Податак о Спиридоновом пореклу постаје нарочито значајан када се има у виду чињеница да је он био једина историјска личност током шест векова дуге средњовековне прошлости Ниша о којој је сачувано сећање да је рођена у овом граду.

тефан Дечански је, победом над бугарском војском у бици код Велбужда 1330. године, својој држави припојио нишку област. Након готово једног и по века Ниш се поново нашао у саставу државе Немањића. Последњи пут се под влашћу једног српског владара овај град налазио у доба Стефана Немање. Освојивши га од Византије, Немања је задржао Ниш око четири године. Поразивши бугарске снаге Михаила III Шишмана, краљ Стефан Дечански је Србији обезбедио место најмоћније државе централног Балкана, каква ће остати до краја владавине Стефана Душана. За разлику од ситуације с краја 12. века, Ниш је овога пута трајније остао под српском влашћу. Нажалост, за период од пет и по деценија српске владавине готово да нема писаних изворних података о Нишу. Налазећи се у бугарско-српској пограничној области, овај град остао је ван сфере интересовања византијских писаца, који су своју пажњу усмеравали искључиво на освајања краљевог сина Душана (1331–1355) ка југу. Ћутање историјских извора наставило се и након Душанове смрти, те није сасвим јасно којем од обласних господара је припао Ниш након слабљења централне власти. Након смрти Стефана Уроша V (1355–1371), последњег Немањића, овај град, као и читава област дуж значајне саобраћајнице *Via Militaris*, дошли су под управу кнеза Лазара Хребељановића. Већ 1372. године власт кнеза Лазара помиње се на каменом ктиторском натпису оближње тврђаве Копријан. Ниш је остао у саставу Моравске Србије до 1386. године, када га освајају Турци.

Једна од најзначајнијих личности из доба Лазарева управе био је Патријарх Спиридон (1379–1389). Управљајући српском црквом у време значајних догађаја, попут Косовског боја, овај патријарх је деловао у пуној симфонији са моравским кнезом, обезбеђујући легитимитет његовом положају. Потоњи спискови српских патријараха сведоче да је Спиридон био родом из Ниша. Иако данас није сачуван неки савремени средњовековни извор који би потврдио овај податак, не постоје разлози због којих би се у њега сумњало, с обзиром на деценијску српску власт над овом облашћу. Податак о Спиридоновом пореклу постаје нарочито значајан када се има у виду чињеница да је он био једина историјска личност током шест векова дуге средњовековне прошлости Ниша о којој је сачувано сећање да је рођена у овом граду. Иако на први поглед упечатљив, овај податак не треба да изазове посебно чуђење, с обзиром на оскудицу писаних извора, наративних, а нарочито дипломатичких, о средњовековном Нишу.

Пре доласка на пећки патријаршијски престо, Спиридон се налазио на високим положајима епископа Цезарополиса и митрополита Мелника. На месту патријарха наследио је Јефрема (1375–1379, 1389–1390), који се повукао у Манастир Светих арханђела. Савремени извори бележе да је новог патријарха предложио управо сам Јефрем. Спиридон је потврдио неколико повеља кнеза Лазара које су сачуване до данас. Важно је нагласити патријархов потпис на који се наилази у овим документима: „Спиридон милошћу Божјом патријарх Срба

СВЕТИ
ПАТРИЈАРХ
СРПСКИ

СПИРИДОН

и Приморја (или Поморја).” Овакво титулисање разликује се од примера Спиридонових претходника, што се може објаснити историјским приликама. Наиме, промена у патријарховој титулатури везује се за промену у титулатури самог кнеза Лазара. У периоду између 1375. и 1380. године Лазарева титула земаљског кнеза постепено се развија до титуле „благоверног и самодржавног господина Србљем и Подунављу, Стефана кнеза Лазара”, каквим се среће у *Хиландарској њовељи* (1379/1380). Лазарев утицај на Српску православну цркву такође је ојачао, нарочито након што је 1375. године допринео скидању анатеме Цариградске патријаршије коју је још у Душаново доба бацио патријарх Калист. Сам долазак Спиридона на положај пећког патријарха представљао је израз Лазареве воље. Патријархов потпис налазимо на више докумената, попут поменуте *Хиландарске њовеље*, *Горњачке њовеље*, *Повеље о оснивању манастира Дренче*, *Повеље манастиру Ждрело* и др.

Спиридон је управљао Пећком патријаршијом у тешким годинама офанзиве Османлија под влашћу Мурата I. Почетком осамдесетих година 14. века Турци нападају источну границу Лазареве државе, с намерама да овладају стратешки изузетно значајном деоницом пута *Via Militaris* која се преко Ниша кретала ка Београду и угарским земљама. Иако постепено, ширење турске власти било је незаустављиво. И поред повремених успеха, Лазар и његови вазали нису успели да је спрече. Тако је под Муратову власт 1386. године пао Спиридонов родни град Ниш. На Видовдан 1389. године дошло је до судбоносне Косовске битке у којој је кнез Лазар Хребељановић изгубио живот. Кнежева удовица Милица је већ 1390. године ступила у вазални однос према Муратовом наследнику Бајазиту, којем је своју ћерку Оливеру послала у харем. Патријарх Спиридон није доживео ове догађаје. Умро је убрзо након самог кнеза, 11. августа 1389. године. Мошти српског светитеља пореклом из Ниша данас леже у Цркви Светог Димитрија у Пећкој патријаршији.

Лазарев утицај на Српску православну цркву такође је ојачао, нарочито након што је 1375. године допринео скидању анатеме Цариградске патријаршије коју је још у Душаново доба бацио патријарх Калист. Сам долазак Спиридона на положај пећког патријарха представљао је израз Лазареве воље. Патријархов потпис налазимо на више докумената, попут поменуте *Хиландарске повеље*, *Горњачке повеље*, *Повеље о оснивању манастира Дренче*, *Повеље манастиру Ждрело* и др.

Марко Стефановић

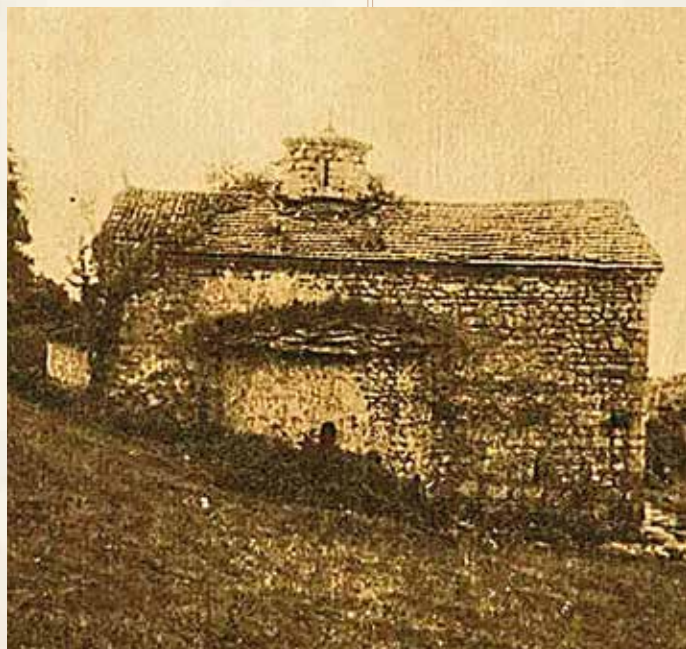
Манастир Свети Кирик и Јулита у Смиловцу

Поводом сто година
од обнове женског монаштва
у Нишкој епархији

Фотографија
Манастира,
почетак XX века,
<https://far.rs>

Историја женског монаштва у Нишкој епархији сеже од давнина. Прве трагове о томе налазимо 1499. године када се помиње да је у Јашуњи, у лесковачком крају, подигнут манастир посвећен Ваведењу Пресвете Богородице. Као ктитор манастира помиње се монахиња Ксенија са још три монахиње – Теофом, Мартом и Маријом, за које постоје претпоставке да су биле из угледне византијске породице Кантакузин, чији су чланови у близини Манастира Богородице већ били подигли манастир посвећен Светом Јовану.

Од тог времена па све до завршетка Првог светског рата, у Нишкој епархији се више не помиње ниједан женски манастир. Разлог за то лежи у доласку Турака на ове просторе. Наиме, њиховом појавом умногоме су отежани услови за развој монаштва уопште, а нарочито женског. Дуго очекивана прилика за обнову женског монаштва јавила се након завршетка Првог светског рата, када у Нишку епархију стиже, услед Октобарске револуције, избегло руско монаштво, које срдечно прима Епископ нишки Доситеј. Пошто су многи манастири били упражњени услед ратних околности, долазак руских избеглица омогућио је њихову обнову широм епархије. За нашу тему важно је поменути да је Манастир Свети Кирик и Јулита постао 1925. године прва насебина руског женског монаштва у Нишкој епархији, одакле је започела целокупна обнова женског монаштва ове епархије.

Манастир посвећен Светом Кирику и Јулити налази се петнаест километара од Димитровграда, у близини села Смиловце, па се често назива и овим именом. Најстарији подаци о овом манастиру потичу из 1704. године када се сазнаје да је неки поп Младен из Софије написао службу за потребе овог манастира. Готово да нема сумње да је манастир старији од овог датума када се помиње, али је за сада непознато када је тачно настао. Пошто се не помиње крајем 16. века када је извршен попис манастира у Пиротском кадилуку за време султана Мехмеда III (1595–1603), сасвим је могуће да је настао у 17. веку. Како су познати манастири попут Темског и Погановског били удаљенији од места где се налазило Смиловце, могуће да је побожан народ тога краја осетио потребу за подизањем једне себи ближе светиње, па је тако дошло до настанка овог манастира.

Од свог првог помена почетком 18. века, па све до обнове из 1839. године, о манастиру је сачувано мало података. Сачувана је белешка да је 1728. године неки монах Василије покрио кров цркве каменим плочама, док подаци из друге половине 18. века бележе посете манастиру од стране монаха Рилског

Пошто су многи
манастири били
упражњени
услед ратних
околности,
долазак руских
избеглица
омогућио је
њихову обнову
широм епархије.

манастира, али и ходочасника из Пирота. Почетком 19. века у манастиру је такође постојала и монашка школа у којој је учио неки ђак Никола. Он је у манастир стигао за време велике куге 1815. године и ту је боравио пет година изучавајући Псалтир и Часослов. Двадесетак година касније, у манастиру се учио и извесни Бошко кога је духовник Елефтерије Зографски замонашио 1838. године, давши му име Никанор. Овог монаха је идуће године у манастиру у чин јеромонаха рукоположио сам Владика нишавски Нектарије.

Једна од најважнијих година за манастир била је 1839, када је дошло до обнове манастирског комплекса. Предање бележи да је разлог за обнову куга која је беснела тих година, те је околно становништво уз знак захвалности што је преживело обновило манастир и подигло чесму која и данас постоји. За обнову манастирског комплекса изабран је мајстор Кола из Бољевог дола. Поједини научници сматрају да је мало вероватно да је читаву изградњу могао да организује само мајстор Кола и околни мештани, већ да добар део улоге припада Митрополиту нишавском Нектарију који је тих година боравио у манастиру. Његово присуство потврђено је када је обавио раније поменуто рукоположење, а успомена на њега сачувала се и у имену обновљеног конака из тих година који носи назив „Владичански конак”.

Након ове обнове мало се шта зна о историји манастира. Изгледа да је манастир био под јаким утицајем грчких фанариотских митрополита и да је покушано богослужење и проповедање на грчком језику. О томе сведоче неке сачуване књиге на грчком језику. Након српско-бугарског разграничења на Берлинском конгресу 1878. године, манастир је припао Бугарској егзархији и под њеним утицајем остао до завршетка Првог светског рата, када је припао Српској цркви.

Пошто је након рата манастир био празан, Владика Доситеј је 1925. године у њему населио двадесетак руских монахиња предвођених мати Диодором. Манастир се налазио завучен од већих насељених места и као такав био је погодан за мир и молитву, што су рускиње тражиле. Пошто су затекле манастир у рушевинама јер су га Бугари у повлачењу готово дивљачки опљачкали, кренуло се првенствено са обновом зграда за становање. Поред тога, уређен је био и богослужбени живот по типичу пренетом из Русије. По њему, највећи део дана био је испуњен молитвом, а затим послушањем и редовним оброцима. Манастир је остао женски до 1930. године када су због близине границе и других разлога монахиње прешле у манастир Темску. Манастир је тада постао мушки и то остао до почетка Другог светског рата. Извори из овог времена сведоче да је манастир имао велико имање од преко 150 хектара земље, две воденице, владичански конак, двоспратни конак за посетиоце, пекарницу, амбар и чесму.

Након Другог светског рата манастир је извесно време био запуштен све до доласка монахиње Харитине почетком две хиљадитих, са којом почиње обнова. Данас је манастир поново женски и као културно добро од великог значаја налази се под заштитом државе.

Долазак руских монахиња утицао је и на многе побожне српкиње које су по узору на њих почеле да приступају манастирима, те тако за кратко време у Нишкој епархији женски манастири постају Дивљански, Липовачки, Темски, Островички, Мрзеница и Богородичин у Јашуњи. Својом преданошћу, радом и љубављу према Богу и ближњем, монахиње обнављају ове манастире који постају прави расадници женског монаштва, а добијају и важне харитативне улоге, те се у њему често могу срести домови за следе, оболеле, сиротишта, болнице и друге установе од важног друштвеног значаја. Поред тога, ови манастири постају и прави духовни центри у којима су верни тражили утеху.

Изглед
Манастира данас
<https://eparhijaniska.rs>

Долазак руских монахиња утицао је и на многе побожне српкиње које су по узору на њих почеле да приступају манастирима, те тако за кратко време у Нишкој епархији женски манастири постају Дивљански, Липовачки, Темски, Островички, Мрзеница и Богородичин у Јашуњи.

Аутор је
парох први
житковачки

Епископ
нишки
Доситеј је
био велики
русофил,
тако да је
одбегле
свештенике
ангажовао
у својој
епархији као
привремене
парохе.

Архимандрит Варнава,
Манастир Светог
Стефана у Липовцу

Јереј Милан Живановић

РУСКИ СВЕШТЕНИЦИ И СВЕШТЕНОМОНАСИ У АЛЕКСИНАЧКОМ КРАЈУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА

ежећи од бољшевичког терора након Октобарске револуције, многи руски свештеници нашли су уточиште у Краљевини Срба Хрвата и Словенаца. Српски народ, и сâм преживевши страхоте Великог рата, примио је руске избеглице. О првим таласима монаха избеглица Руса који су се кретали према Србији и Српској православној цркви дознајемо из писма представника атонских подворја у Цариграду априла 1923, који су од својих људи из Одесе и Петровграда дознали да је 185 монаха живоцерковника протерано. Реч је била о калуђерима Пантелејмоновског, Иљинског и Андрејевског манастира, који су практично остали на улици.

Патријарх Димитрије је мољен да овај велики број монаха прихвати и он је направио прерасподелу свих монаха по епархијама.

Нишка епархија добила је дванаест монаха. Епископ нишки Доситеј је био велики русофил, тако да је одбегле свештенике ангажовао у својој епархији као привремене парохе. У Нишкој епархији је, уз дозволу Краљевске владе, у периоду од 1920. до 1921. рукоположено 29 кандидата и сви су до 1930. године примљени у подаништво Краљевине Југославије. Они су попунили упражњена места. Међу придошлим монасима било је и инвалида који су добијали послушања у манастирима као чувари манстирске имовине или као појци.

Односи између српски и руских свештеника били су одлични и нису забележени никакви инциденти. Велики број српских свештеника служио се руским језиком. Међутим, многи свештеници су једноставно нестали после Другог светског рата. Неки су се посрбили, а многи су се вратили својим породицама у Русији.

У Архијерејском намесништву алексиначком била је шесторица свештеника који су по потреби службе долазили из других намесништава и монаси који су били смештени у два манастира: Манастир Свети Роман, који је био под управом манастира Наупаре код Крушевца, и Манастир Светог Преображења у Липовцу. Монаси су по потреби били премештани у друге манастире на територији Епархије нишке.

Михаило Апанашки, руски свештеник, рођен 1884. године, завршио је Кијевску духовну академију, рукоположен за ђакона а потом и за свештеника од стране Епископа белгородског Никодима. Од 1914. године постављен је за војног свештеника петог Кавкавског пука који се борио против Турака. Његов даљи свештенички рад био је у гардијској војсци све до 1919. године и рата са бољшевицима. У Русији је одликован орденом Свете Ане II степена са мачевима и лентом, орденом Светог равноапостолног кнеза Владимира IV степена са мачевима и лентом, надбедреником,

скуфијом и камилавком. Дошавши у Србију постављен је за пароха луковског у Косаничкој Рачи, а потом премештен 1922. године на Крушевичку парохију у Срезу прокупачком. Тамо остаје све до 1926. године, када је по молби и решењу премештен на Парохију кулинску до 1930, када постаје парох вукањски.

Свештеник
Александар
Јасирски са
парохијанима у
Радевцу
(Из књиге:
Зоран
Стевановић,
Српска
православна
црква у
алексиначком
крају од 1918.
до 1941. године,
Алексинач 2016.)

Архимандрит Варнава, парох мозговски, рођен је 1875. године, рукоположен за ђакона 1907, а за јеромонаха 1910. године. Архимандрит је постао 1918. На Парохију мозговску долази 1921, постављен од Епископа нишког Доситеја. Архимандрит Варнава, капелан мозговски, постављен је за старешину Манастира Светог Стевана у Липовцу. Преминуо је у Манастиру Суково 1943. године.

Владимир Загурски, рођен 1870. године, школовао се у Духовној семинарији у Харкову. Рукоположен је за ђакона и свештеника од стране Архиепископа харковског Амвросија. По доласку у Србију владика нишки Доситеј поставља га за пароха великоврбничког, где је био све до 1920. године када је премештен за пароха јабланичког, а потом и на Парохију тешичку, где је остао од 1931. до 1936. године. Тада је премештен на Парохију вучачку у Срезу крушевачком. Одликован је надбедреником, напрсним крстом и камилавком.

Виктор Феодоров, рођен 1892. године, завршио гимназију, а потом и војну академију. У Русији радио као учитељ и књиговођа. По доласку у Србију полаже испит за свештеника и бива рукоположен у Сремским Карловцима за ђакона и за свештеника 1927. године. Са Парохије мртвичке у Епархији скопској постављен решењем владике Доситеја за пароха станачког.

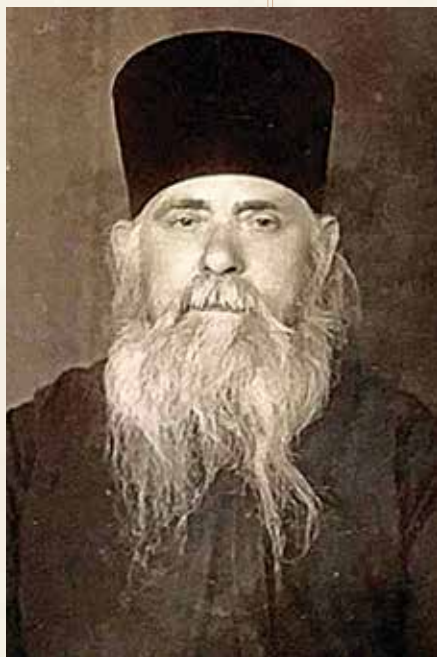
Александар Сапухин, рођен 1884. године, школовао се у Кијеву и тамо завршио богословију. Рукоположен за ђакона и за свештеника 1906. године. У Русији је био свештеник, дошао у Србију 1921. године, а добио парохију у Лођици 1935. Остаје на парохији све до 1938. године, када бива премештен у Нишко намесништво.

Александар Јасирски рођен је у Кијеву 1885. године. У родном месту завршио богословију 1907. године, а апсолвирао на Православном богословском факултету у Београду 1932. Епископ Митрофан рукоположио га је за ђакона 1931. године, а у свештеника годину дана касније у Манастиру Раковица. Решењем епископа Доситеја постављен је за ђакона Ђићевачке цркве 1931. године, а на Парохију градетинску 1932. године. Напустио је парохију 1943. године.

Алексеј Рутковић рођен је 1869. године, школовао се на духовном училишту од 1880, а на Кијевској духовној семинарији од 1885. Рукоположен за ђакона и свештеника 1896. године. Био је веома образован: поред руског и српског језика познавао је и класични грчки, латински, старојеврејски и новопољски. Завршио је и пољопривредни курс у Кијеву 1892. године, од 1891. био је вероучитељ у основној школи, а од 1911. године инспектор Вазнесењске класичне гимназије. Од Ставропољског училишног савета добио је благодарност за ревносну службу 1896. године, а од надлежног епископа одликован је надбедеником 1904, а потом 1917. и камилавком. Напустио је Русију као парох Вазнесењске парохије 1920. го-

У Архијерејском намесништву алексиначком била је шесторица свештеника који су по потреби службе долазили из других намесништава и монаси који су били смештени у два манастира: Манастир Свети Роман и Манастир Светог Преображења у Липовцу.

Јеромонаси
Порфирије
Иљчински,
Анатолиј
Карасјута

Имали су велику
улогу у обнови
црквеног живота,
а својим радом
су заслужили
одређено
поштовање и
место у историји
Српске цркве.

дине. Приликом одласка из Русије са њим полази само син, док супруга и ћерке остају у Русији. Примљен је у сvezу клира Епархије нишке, најпре као парох у Срезу лесковачком, а потом премештен у Алексиначко намесништво као парох чуковачки.

Јеромонах Јов Војтишин рођен је 1899. године, а завршио је четири разреда гимназије и богословију у Екатеринову. Радио као мисионар у Чешкој и Карпатској Русији, а за свој труд и рад одликован је златним крстом. По доласку у Србију завршава Карловачку богословију. Рукоположен је у чин ђакона, а потом у свештеника 1922. године, и постављен за пароха сићевачког, а потом плешко-станишичког. На парохију ступио 1929. године, поставши капелан проти Илији Јанковићу и сабрат Манастира Светог Стевана у Липовцу.

Јеромонах Порфирије Иљчински, рођен 1875. године, завршио је духовно училиште 1890. године. Замонашио се 1907. године на Светој гори. Рукоположен за ђакона 1889. године, а за јеромонаха 1919. године у Белграду у Курском округу. Пре него што је дошао у Србију на Свету гору био је писар. Дошавши у Србију, постављен је за старешину Манастира Сићево, а потом од 1929. године за старешину Манастира Наупаре. У чин игумана произведен је од стране Епископа Доситеја нишког 1925. године.

Јеромонах Гаврило Молнар, рођен је 1900. године у Чехословачкој. Завршио четири разреда основне школе. Служио војни рок у трајању од двадесет четири месеца, али није био учесник у рату. Замонашио се у својој тридесет петој години. Није добро познавао српски језик, тако да није држао проповеди.

Јеромонах Евстатије Зогин, рођен у Русији 1874. године, рукоположен у чин јерођакона 1915. године од стране Епископа Доситеја, а потом одслужио војни рок као болничар у Црвеном крсту у Крагујевцу. За јеромонаха рукоположен 1927. године у Нишу такође од Епископа Доситеја. Био је члан нишке свештеничке привредне задруге.

Јеромонах Анатолије Карасјута, рођен у Русији 1884. године, завршава основну школу и учитељски течај. Рукоположио га је за јерођакона 1927. године у Миљковом манастиру Епископ браничевски Митрофан, а у чин јеромонаха 1939. године Митрополит Јосиф. Након служења у више манастира Браничевске епархије, 1931. године постао је духовник Манастира Темска (у Епархији нишкој), а идуће године духовник Јашуњског манастира Свете Богородице. После вишегодишњег служења у манастирима Свети Роман, Свете Богородице у Наупару и у Сићеву, постављен је за старешину Манастира Сићево 1936. године. Говорио је руски, српски и пољски.

Монах Висарион Ратајев, рођен у Русији 1908. године, дошао је у Југославију где је завршио шести разред Руске војне гимназије (кадетски корпус) и војно-технички курс у Крагујевцу. Замонашио се 1934. године.

Јерођакон Роман, рођен у околини Беле Цркве, Бановина дунавска, завршио четири разреда основне школе и први разред гимназије. Рукоположио га у чин јерођакона 1937. године Епископ нишки Јован у Манастиру Свети Роман. Остао је сабрат манастира све до 1938. године, када је прешао у Манастир Светих Кирика и Јулите.

Из свих релевантних података о руским свештеницима и монасима у Алексиначком намесништву, може се видети да су имали различито образовање: од четвороразредне богословије до оних са завршеном духовном академијом. Сви су се служили српским језиком и слагали су се са српским народом и свештенством. Имали су велику улогу у обнови црквеног живота, а својим радом су заслужили одређено поштовање и место у историји Српске цркве. ■

О ОСЕЋАЈУ ДУЖНОСТИ

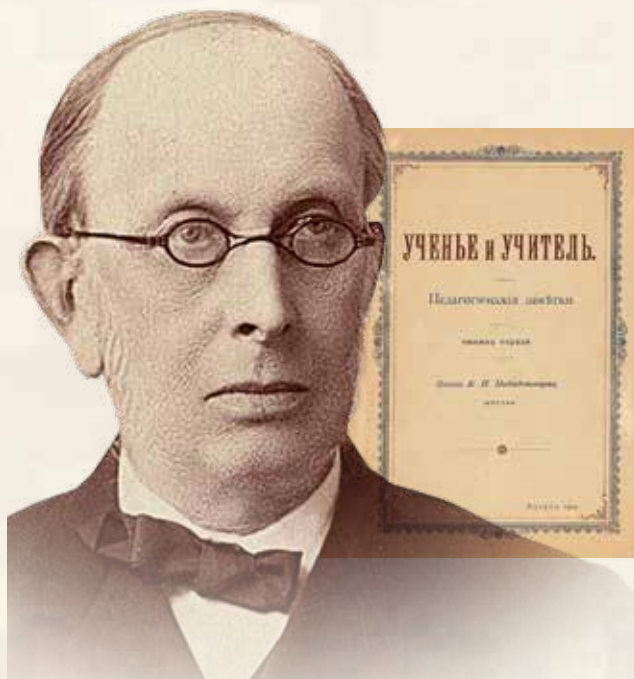
Образовне институције расту и пуне се, а истовремено се шире и развијају програми предмета који се морају предавати и у потпуности представити у сертификатима и дипломама, што представља крајњи циљ наставе. Потребни су наставници, а они се обучавају у бројним институтима за обуку наставника и на семинарима. Све је то по реду описано, обележено и одобрено од стране државних власти, а све и истакнуто на изложбама, које се с времена на време организују да би цело друштво могло то да види.

И све је то јечање звона и звечање кимвала, ако је лишено духа живота и није повезано једином истинском, једином чврстом везом сваког образовања и васпитања – свешћу о дужности у било којој ствари, без обзира на то за шта се човек спрема. Овај осећај дужности мора прожимати целу структуру образовне институције, од руководства па све до последњег ученика: тамо где га нема, цела структура пуца по шавовима и постепено се распада; тамо где тога нема, нема ни духовне везе између чланова наставног особља, нити између њих и ученика; нема интересовања за просветни рад, нико од наставника ни ученика нема ту љубав према својој школи на којој свака школа живи, расте и јача из генерације у генерацију. И образовање и настава постају само механика – дакле, лажи и обмана – а њени плодови, горки за душу, горки су и за растуће генерације – ма

колико бриљантни изгледали коначни резултати наставе у виду похвалних сертификата и места, чинова и одликовања добијених уз њихову помоћ. Много се данас чује о љубави у питањима образовања и васпитања – али шта та љубав која говори о себи значи када није заснована на реченој свести о дужности, није њоме вођена и њоме ојачана?

Ова свест се од самог почетка мора неговати код детета, посебно код младог човека, у сваком раду који је део обуке, у свакој акцији која

Осећај дужности мора прожимати целу структуру образовне институције, од руководства па све до последњег ученика: тамо где га нема, цела структура пуца по шавовима и постепено се распада.

Константин Петровић Побједоносцев (1827–1907) био је предавач руског грађанског права и грађанских судских поступака на Московском универзитету и члановима царске породице. Почасни члан Руске академије наука и почасни доктор неколико руских универзитета и духовних академија. Више од двадесет пет година био на дужности генерал-оберпрокурора Светог правитељствујућег синода Руске православне цркве. Аутор великог броја дела из права, историје и педагогије, преводилац и приређивач многих зборника и монографија; иза њега је остала обимна преписка и публицистички рад.

Извор: Учење и учитељ: Педагогические заметки / Издание К.П. Победоносцева, 5-е. - Москва: Синод. тип., 1903-. Кн. 2. - 58 [1] с. Превео Ивица Живковић

је део образовања. Али мора се стално образовати: ни правило ни наредба сами по себи нису довољни за то, јер немају духовну основу. Посао наставника је да задржи рад ума, разумевања и вештине сваког ученика – али његов посао је и да захтева да се сваки задатак савесно обави, у мери у којој је то свако у стању да разуме и уради. Он мора да се увери шта је схваћено а шта не, и мора да исправи оно што није схваћено у уму ученика, како би га информисао и у њему ојачао навику размишљања о ономе што ради, као и жељу да то ради исправно и задовољавајуће, како би сви могли да разумеју и цене његов рад. Само под тим условом посао постаје занимљив ономе ко га ради. Ако наставник целокупну оцену свог рада схвати само као голи број оцена, опомена или казне, не марећи какав ће траг једно или друго оставити у учениковом уму, ученик остаје на истом нивоу тупости или отпора, без кретања напред, док је сам наставник само марионета, механички намотана и покретна. Тако дани и сати учења пролазе један за другим аутоматски, испуњујући се иритацијом и

досадом, све док не доведу до критичног периода сваке школске године – до подједнако ме-ханичког испитивања: мреже коју велика мува пробија, док се мале муве у њу заплићу. Ипак, и велики и мали некако заврше цео пут студија, добијајући сертификате – *e sempre bene*.

Али какви су резултати целе ове операције аспроведене на маси генерације која расте? Резултат је генерација која је млитава, слаба, без осећаја дужности, а самим тим и без воље, без способности да обави конкретан задатак. Само способни издвајају се из масе, не знајући где да усмере своју способност и углавном је усмеравајући само на материјално побољшање свог живота и стицање ма какве добити. Благо ономе ко успе да падне у руке човека стручног, искусног и топлог срца, који ће желети и моћи да га запосли и образује у пракси. Али шта му је школа дала, за шта га је припремила, пружајући му патент да трага за својом судбином у сва четири правца?

За осећај дужности нема потребе тражити основе у концепту права и обавеза. Његови корени су у органској природи човека и породице.

За осећај дужности нема потребе тражити основе у концепту права и обавеза. Његови корени су у органској природи човека и породице. Настаје у заједници мужа и жене, родитеља и деце, у заједничком животу породице и домаћинства. У овој сфери постоје директни принципи узајамне бриге, узајамног служења, бриге старијих о млађима, реда и послушности, ефикасности и савесности у раду: свако зна

своје место и свој посао. Тамо где је породица једноставно и добро организована, осећај дужности се јавља и развија природно, сједињујући се са судом савести, и мало-помало формира се навика да се чини оно што смо дужни чинити.

Када дете пређе из породице у школу, школа мора да оснажује и даље развија тај осећај и навик – целом својом структуром, а пре свега примером оних који управљају школском наставом и образовањем. Навикавати децу на ред свесног и савесног рада значи служити стварању појединачних личности у мешовитој маси и формирању карактера, што је велика ствар и велика услуга друштву и држави. Ако школа не задовољи овај главни циљ, ако они који је воде гледају на свој рад као на занат, а сами не поступају савесно према својим поступцима, онда школа може деци дати само лоше навике уместо добрих и способна је да уништи добре склоности карактера донете из породице.

Оно што се посеје у основној школи иде са децом у средњу школу и тамо расте, јачајући добре или лоше навике. Ојачана у свести о дужности, у јасноћи рада, у одржавању реда, школа рађа снажну нову генерацију младих људи који из ње излазе – они ће постати градитељи не само своје судбине, већ и судбине целог друштва у сукцесивној смени радника који улазе у заједничко поље рада.

Никада раније није било толико бриге о организацији образовања и васпитања као у наше време; али на шта се она односи? На проширење и обезбеђивање образовних устано-

Школа у 19. веку
www.pravoslavie.ru

Руска школа ва, на производњу учитеља, **www.pravoslavie.ru** на обавезне мере образовања деце, на проналажење средстава за одржавање школа. Усред тих брига и напора често остаје мало слободе и одмора за размишљање о томе како се опходити према деци када их спремамо за школу, како и шта да их учимо. Када организујемо школу, претпостављамо да је све ово већ унапред осмишљено и организовано од стране стручњака задужених за образовна одељења. Чини се да су главни објекат брига деца за коју је школа организована. Брига о деци је брига о нама самима, о целом друштву, о генерацији која одраста: треба их припремити за живот и деловање, и то боље од онога на шта смо ми сами били спремни.

Деца дођу у школу, седе и чекају шта ће се са њима десити. Учитељица се појављује носећи књигу и показивач. Овај показивач замењује систем наставе у сваком тренутку. Деци се говори шта треба да знају, а затим им се постављају питања. А шта је дечја душа, учитеља то не занима када механички обавља свој посао: у свакој души постоји дубина, у коју што дуже гледате, то се у њој открива све више тајни.

Али одрасла особа, када прилази деци, обично примењује начин размишљања свог одраслог ума, а не начин размишљања детета – а тај начин размишљања је сасвим посебан. Дете почиње тако што гледа, примењује и сакупља ствари у себи. Одрасли ум троши из својих залиха оно што је већ направљено и стечено. Дечји

ум ради са сликама и извучи закључке из директног посматрања и искуства. Зато образовање треба да тежи да заштити и негује у дечјем уму ову пријемчивост за посматрање и спремност да поставља питања о ономе што жели да зна: то је корен интересовања које оживљава учење и прва гаранција сваког успеха – и то не само за школско време, већ за цео живот.

Али ову способност наш уобичајени систем образовања не само да не подржава, већ је потискује, слепо примењујући на њу, већ у првим корацима, такозвану школску дисциплину. Зашто то чини? Авај, зато што уобичајени систем себи поставља главни циљ постизања познатог, претпостављеног и прописаног резултата у одређеном временском року. Међутим, све што у човеку потискује жељу и способност да се интересује, да тражи и да пита, супротно је главном задатку образовања – да ојача човека тако да постане способан за живот и за рад. Ако младић из школе однесе и мало образовног градива, то образовање неће бити узалудно када из школе понесе осетљиви ум и питања која захтевају одговоре. ■

Уобичајени систем себи поставља главни циљ постизања познатог, претпостављеног и прописаног резултата у одређеном временском року. Међутим, све што у човеку потискује жељу и способност да се интересује, да тражи и да пита, супротно је главном задатку образовања.

Владимир Цветковић

СВЕТИ ВЛАДИКА НИКОЛАЈ О НАРОДНОЈ ПРОСВЕТИ

Наставак из претходног броја

Отац наше народне просвете Свети Сава је схватао просвету као знање и вежбање. Пре свега као знање врлина и вежбање у врлинама. Отуда је народна просвета у органској и нераскидивој вези са народном црквом. Јер Црква је најбогатија ризница знања о врлинама и метода вежбања у врлинама. Школа није за то да да многа знања него да одучи омладину од злоупотребе знања. Јер није тако тешко стећи знање као не злоупотребити га. Знање се може стећи и ван школе. Но школа је вежбаоница у врлинама јаког карактера, вежбаоница у употреби стеченог знања, на добро своје и свога народа.

Владика Николај,
„Национализам Светог Саве”,
1935. год.

вети Сава јесте неко ко са једне стране комбинује врлинско знање кроз аскетизам, кроз вежбање, кроз подвиг, с друге стране узимајући догматско знање, али не само дог-

матско знање свога времена, не као нешто што је завршено са Седмим васељенским сабором. У време када Свети Сава живи на Светој Гори, а и касније, у време исихастичких спорова, то је једна веома вибрантна интелектуална средина, где се одвијају веома озбиљне интелектуалне расправе. Ако би се могло наћи неко место у то време које је било на истом или сличном интелектуалном нивоу, онда би сигурно то могла да буде Сорбона у Паризу. То је оно што одликује Светог Саву као некога ко може да стоји у основи те врлинске, аскетске, подвижничке традиције, а истовремено и ове интелектуалне византијске традиције.

Владика Николај није хтео да иде тим путем, да он супротставља две стране, иако је он то могао. Чак донекле ни Јустин није толико, у тој мери, ову просветитељску традицију Запада, која је имала представнике у Југославији и у Србији деветнаестог века, супротстављао васељенској православној, која је изашла из светогорског и пре тога из средњовековног манастирског духовног миљеа. То су заправо била два дела једне те исте традиције, али опет у неком ширем погледу. Оне су имале исте одлике, да су и једна и друга биле савремене у смислу да су биле отворене за новине. На то се доста указивало да су светитељи веома савремени, да то нису неки конзервативци који гледају уназад и држе се неких старих окошталих модела иако ови више немају могућност примене. Не, светитељи су они који доносе ново, који доносе новине, нарочито у оним срединама где тих новина није било. Са те стране можемо посматрати Светог Саву, који је везан за Византију и преко Свете Горе и кроз своју дипломатску мисију, а опет имамо такав случај и са Доситејем Обрадовићем, везаним за европске средине свога времена, које су биле на неки начин најпрогресивније у науци, филозофији и свему другом.

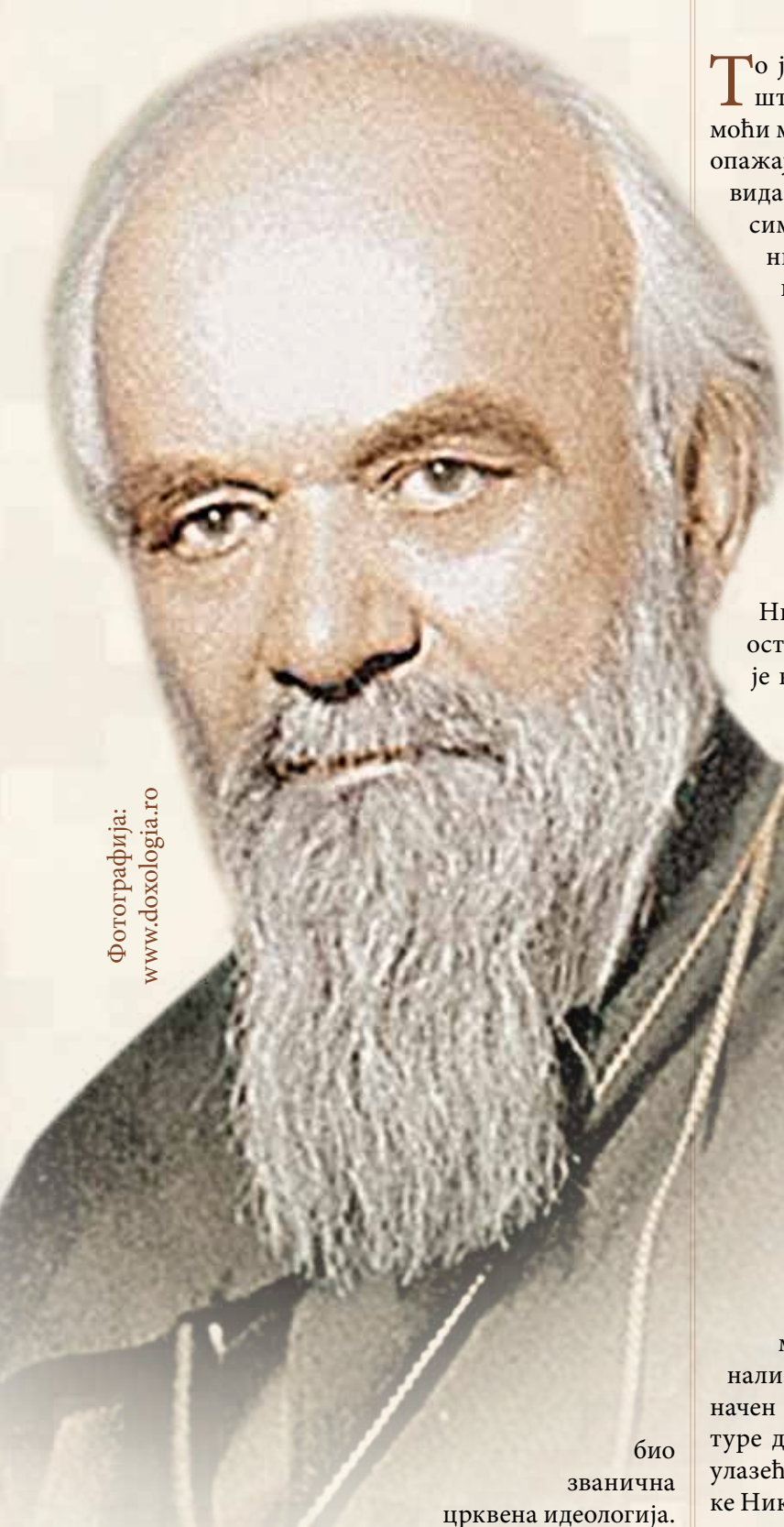
Да ли је добро – у бескрајном простору *нејоизнајне* земље (*terra incognita*) која је испред нас и у којој имамо слободу – истраживати? И шта значи истраживати? Кад говоримо о знању и вежбању, о аскези, подвигу, он је у традиционалним изразима везан за добробит душе. Да ли је добробит душе ширити своје знање и може ли вам то знање у једном тренутку постати терет, нарочито знање света? Када светитељи говоре о знању Бога, то знање није дискурзивно, рационално, јер ви не можете ограниченим умом обухватити нешто што је безгранично.

Тај парадокс је покренуо велики спор који је два века потресао источни Медитеран, исихастички спор, који је прво почео из Византије, а касније се преливао и у суседне земље, па је и у Србији цара Душана исихазам

Извор:
CEIR Balkan
Разговор између
др Владимира
Цветковића и
проф. др Зорице
Кубурић,
24. децембра
2024.

https://www.youtube.com/watch?si=awgs3BtZljDJ_Y1s&v=5S7VcWfh3-M&feature=youtu.be

Светитељи нису конзервативци који гледају уназад и држе се неких старих окошталих модела иако ови више немају могућност примене. Не, светитељи су они који доносе ново, који доносе новине, нарочито у оним срединама где тих новина није било.

био
званична
црквена идеологија.

Расправе у Византији водиле су се око апсурда: ако ви не можете да обухватите својим разумом нешто што је бесконачно, како можете ви онда да видите Бога својим очима које су на сазнајном нивоу ниже од нивоа разума? Тај парадокс везан је за божанску светлост која се јавља при молитви. Постоји ту и платонистички принцип да просто оно што добијате чулима мора да буде структурирано, очишћено разумом, јер оно што добијамо чулима и није промишљено, то улази у неку зону мњења, које није проверено и истинско знање.

То је традиција по којој се Бог јавља не као што смо мислили, преко интелектуалних моћи мудраца, него се често јавља преко чулних опажаја. Обично се доминантним сматра чуло вида: кад год говоримо о знању, ми стојимо у симболици светлости. Он се не јавља више ни гласом, није Логос који има јаку улогу преко речи, преко чула слуха. Као што стоји код Псалмопевца, Он се првенствено јавља преко чула укуса. Речи Псалма говоре *Окусиће и видјиће како је блаи Госиод*, које се певају одмах после узимања причешћа у многим црквеним традицијама. То је другачији поглед не само на интелектуални поредак.

Код нас се, приликом читања дела Владике Николаја и оца Јустина, често остаје при национализму, који је врло пријемчив за социологе, нарочито оне који критички прилазе делу Светог Николаја. Српски национализам јесте једна истрајна линија у тумачењу Владике Николаја. Њему је национализам била реч која је могла згодно послужити као шлагворт, али са једним сасвим другачијим садржајем. Ту нема наглашавања ни српског, ни југословенског, ни онога на шта ми под тим појмом мислимо. Генерално, српски национализам из деведесетих година често је изједначен са шовинизмом, с ниподаштавањем културе другог народа, обично оног најближег, не улазећи у мотиве таквог приступа. Мото Владике Николаја био је „средњи пут”, златна средина, средњи систем. Део његовог књижевног опуса је постављен на томе да екстреми не треба да нас привлаче, за разлику од Јустиновог приступа, где је он истицао екстреме на које се критички обрушавао. Николајева служба била је другачија, чак и пре него што је постао епископ: била је то служба да мири људе и да их спаја у једно. Екстреми не могу да споје ни да мобилишу људе. Зато их је Владика Николај избегавао.

Српски национализам јесте једна истрајна линија у тумачењу Владике Николаја. Њему је национализам била реч која је могла згодно послужити као шлагворт, али са једним сасвим другачијим садржајем.

СВЕТИЊЕ ЗАБЛИСТАЛЕ НОВИМ СЈАЈЕМ

Студенткиња која
светлопише цркве

Нађа Ђелић, рођена 4. марта 2004. године у Нишу, млада је уметница чије стваралаштво обухвата широк спектар уметничких дисциплина, са нагласком на креативно истраживање у области уметничке фотографије и графике књиге. Образовање је започела у Средњој уметничкој школи у Нишу, коју је похађала од 2018. до 2022. године. Од 2022. године студира на Факултету уметности у Нишу, на одсеку за графички дизајн.

Ове речи записане су на тролисном каталогу изложбе уметничких фотографија „Тренутак као вечност“, отворене у Великом холу Српске православне богословије Светих Кирила и Методија у Нишу, на дан славе ове древне просветитељске и образовне установе, 24. маја 2025. године. Међутим, овде поменута уметница није, како бисмо испрва помислили, аутор изложених фотографија.

Аутори су четворица ученика, полазника новинарске секције Богословије Светих Кирила и Методија, у којој је поред осталих активности покренута и школа фотографије. Како у истом каталогу стоји, „велику подршку у реализацији Школе фотографије пружила је Нађа Ђелић, студент Факултета примењених уметности Универзитета у Нишу, која је својим искуством и стручношћу допринела увођењу ученика у основне технике фотографисања и визуелне комуникације“. Ко је, дакле, ова двадесетједногодишњакиња која је већ у тим годинама хваљена за своју стручност и искуство?

Мада иза ње још нема много календарских година, Нађа је своје радове већ излагала на запаженим местима и у високом друштву које чини ову уметност. Учествовала је на изложби графика студентата Факултета уметности у Културном центру Зрењанина 2024. године. У текућој 2025. години излагала је своје фотографије у Уличној галерији Мезанин у Нишу (Балканска улица) у оквиру пројекта „Лимитираност“. Поред ангажмана којим на тај начин доприноси развоју културе и образовања младих у свом граду, Нађа је са својим радовима у сегменту фотографије била и део Мултимедијалне изложбе „Међупростор“, отворене априла 2025. године у Павиљону „Цвијета Зузорић“ у Београду, која је окупила студенте факултета ликовних, примењених, музичких и драмских уметности из Београда, Новог Сада, Крагујевца и Ниша.

Крст на
улазу у
Крагујевац

Посебна интересовања и активности Нађе Ђелић крећу се у областима уметничке фотографије, иконографије, калиграфије и графике. Бројност њених до сада примљених јавних признања такође, имајући у виду њен узраст, надмашује очекивања. Већ као шеснаестогодишњакиња била је добитник награде за монограм на Смотри ћириличне писмености Уметничке школе у Нишу, као и друге награде на фото-конкурсу Библиотеке у Лесковцу „Књигом против короне”. Наредних година освајала је и друге награде: за фотографију и слоган на конкурс „Жена – дах живота” у организацији Сигурне куће у Нишу, затим „Млади у доба короне” Клуба за оснаживање младих у Нишу, као и на фото-конкурсу „Објективно Врање” са годишњом темом „Док маске нису пале”. Њен матурски рад из графике књиге био је проглашен за рад генерације у Средњој уметничкој школи у Нишу.

Већ саме ове области стваралаштва, тематски правци и организације које су покретале културне догађаје у којима је Нађа учествовала, говоре о разноликости, али и пажљивој профилисаности њених интересовања, која се више сигурно не могу сматрати само „младачким”. Међутим, Нађа Ђелић се међу осталим уметницима свог града и наше земље, што у овом тексту посебно намеравамо да прикажемо, издваја једном специфичном оријентацијом – то је љубав према православној култури. Она је код ње усађена од самог рођења, захваљујући васпитању које је добила у благочестивој породици својих родитеља. Довољно стасавши и савладавши прве неопходне вештине и знања, па и превазилазећи потребе самих школских задатака, Нађа је сачинила прилично велики број *свећлоиса* (што је традиционални израз, иначе дословно значење речи „фотографија”) цркава, манастира и порти које је на своју иницијативу посећивала.

Њена све обимнија збирка, а посебно квалитет појединих радова у њој, привукли су пажњу најзначајнијег црквеног медија у Нишу, Радија Глас Епархије нишке. У пројекту „Духовне стазе Медијане” коришћене су њене фотографије. Храмови града Ниша, они изграђени у новијим временима, али и три нишке цркве из деветнаестог века, имали су, наравно, и раније своје фотографске приказе. Али многи су се сложили да су ова духовна здања на Нађиним сликама заблистала новим сјајем. Сарадња успостављена са новинарима нишког црквеног радија наставила је очекивано да се шири. Нађа Ђелић је постала један од реализатора подршке коју Радио Глас званично пружа Новинарској секцији Богословије Светих Кирила и Методија у Нишу, водећи у тој установи секцију фотографије. Најзад, Нађа је била ангажована и на ликовној обради и графичком уређењу фотографија и докумената коришћених на изложби „Служитељ мира и љубави, Свети исповедник Доситеј”, која је поводом осамдесет година од упокојења овог знаменитог Епископа нишког и Митрополита загребачког организована у Музеју Српске православне цркве у Београду, а чији је један од петоро аутора био јереј Далибор Мидић, управник Музеја црквених старина Епархије нишке. Поред израде изложбених постера, она је за потребе изложбе дизајнирала и веома квалитетан каталог на деведесет шест страна.

Истовремено, Нађа Ђелић активно сарађује са институцијама културе града у којем живи. Од малена вођена на најзначајније културне догађаје, опет благодарећи живом и свестраном васпитању које је имала у своме дому, она је раније акредитације најмлађег посетиоца од свог пунолетства заменила активним учешћем и сарадњом као фотограф великих нишких музичких фестивала „Нишвил” и „Евергрин”. Протекле, 2024. године, проширила је свој ангажман и као фотограф-сарадник Студентског културног центра у Нишу.

Црква Светог Василија Острошког у Нишу

Призор из Тврђаве у Голупцу, детаљ

Црква Света Три јерарха у Брзом Броду код Ниша

Крст из
Цркве Света
Три јерарха у
Брзом Броду
код Ниша,
деталј

Саборна
црква Светих
архангела у
Нишу

Црква Светог
Луке у Нишу,
деталј

На питање да ли њене многостране активности по-негде изазивају сумњу, имајући у виду да живимо у средини навикнутој не само на добру сарадњу већ и на искушења издвајања и подела, Нађа одговара да сва своја интересовања сматра природним, будући да су од раног детињства развијана и негована, док сумњу доживљава као нешто природно, чак и неопходно – на путу до истинске вере и стицања дубљег поверења. Природно је, стога, и њено интересовање за цркву и за сарадњу са њеним институцијама, како културним тако и образовним. Иако и сама још увек студент, Нађа је ученицима богословије, тек неколико година млађим од себе, несегично делила знања

која је стекла на студијама – додуше не унутар наставних активности, већ у оквиру секције, намењене онима који за то знање показују одређена интересовања. Било јој је потребно храбрости, нарочито зато што је женског пола, не знајући испрва ни то да ли је у богословијама икад раније и било женских предавача.

Мада без икаквих педагошких искустава, Нађа је имала довољно смотрености и пажње да она знања која преноси ученицима богословије уједно и прилагоди њиховом стручном образовању. Она је познавање фотографије представила као важно за њихову будућу мисионарску делатност, за наступе у медијима, јавности

и уопште за све комуникације у којима ће као пастири цркве учествовати. Анализирајући постојеће примере са интернета и друштвених мрежа, они су у тој секцији учили да разликују добру фотографију од лоше, али и да буду свесни шта је битно приликом светлописања свештених лица и места – од ширег контекста графичког дизајна до било ког начина на који се нешто представља, а који може имати различите конотације.

Покушавајући на другој страни да опише реакције својих колега и пријатеља, Нађа истиче да у актуелним генерацијама студената постоји разумевање за све људе, за различите религијске ставове и опредељења, можда више

него икада пре. Данашњи млади имају и посебан осећај за своју веру и традицију. Од своје цркве очекују мало шира схватања и она се често доживљава као затворено, патријархално окружење. Постоји и извесна сумња у људе који су од рођења васпитавани у вери, као да они никада не преиспитују своја мишљења. Нађа на то каже да она сама верује зато што ниједном до сада није наишла ни на шта довољно велико што би јој представљало разлог да од своје вере одустане, док трагања и размишљања постоје и код ње.

О својим родитељима Нађа прича онако како би то сваки родитељ пожелео да чује. Наглашава да они на њу никада нису вршили притисак у смислу практиковања вере. Свога оца сматра строгим, али то види као неку савршену врсту строгости која никада не производи страх и која јој оставља простора да све каже и подели са њим. Никада није осетила осуду родитеља, већ само подршку за њене одлуке. Каже да је и код ње постојао период слабијег похађања богослужења, док сама није осетила потребу да поново почне да живи пуним црквеним животом.

Нађа Ђелић сматра, слушајући приче својих родитеља о већем заједништву, бољим приликама за дружење и организованим активностима које су у њиховој младости при црквама постојале, да је то нешто што данашњим младим људима понајвише недостаје. Повремено се придружује црквеном хору „Вода жива”, који ради у Цркви Светог цара Константина, али осећа да је свима потребно много више заједништва. С обзиром на њене свестране активности, она је и једна од најспремнијих да проширењу тих могућности и сама доприноси. ■

Ивица
Живковић

СЕДНИЦА ЕПАРХИЈСКОГ САВЕТА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

Именовања нових сазива Епархијског савета и Епархијског управног одбора

У Недељу месопусну, 23. фебруара 2025. године, Његово високопреосвештенство Митрополит нишки г. Арсеније началствовао је Светом архијерејском литургијом у Саборној цркви Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу. Након заамвоне молитве, Његово високопреосвештенство прочитао је молитву за успешан рад седнице Епархијског савета Епархије нишке. Новоизабрани чланови Савета положили су заклетву да ће своју службу вршити по правилу, после чега су покропљени освећеном водом.

По окончању евхаристијског сабрања, у историјама Светосавског дома отпочео је радни део седнице Епархијског савета, под председавањем Високопреосвећеног Митрополита Арсенија. Поред финансијских података, везаних за рад Епархијског управног одбора, црквених општина и магацина, усвајања завршног рачуна за 2024. и предлога буџета за 2025. годину, поднет је и извештај о раду Верског добротворног старатељства, службе за газдовање шумама Епархије нишке, архивске службе, медијско-информативне службе, извештај о раду Музеја црквених старина, канцеларије за верску

наставу, издаваштва Епархије и Радија „Глас“, подневши тако детаљан приказ резултата рада Епархије нишке у претходној години.

Сходно допису Светог архијерејског синода бр. 158/зап. 123 од 29. фебруара 2024. године, као и допису Патријаршијског управног одбора бр. 238 од истог датума, а на основу чл. 137. и 139. Устава СПЦ, мандат досадашњим члановима Епархијског савета и Епархијског управног одбора Епархије нишке истекао је 31. децембра 2024. године. На предлог Његовог високопреосвештенства Архиепископа и Митрополита нишког г. Арсенија, Светом архијерејском синоду и Патријаршијском управном одбору послат је предлог нових чланова свештених и светов-

них лица Епархијског савета Епархије нишке за нови мандатни период од 1. јануара 2025. године до 31. децембра 2030. године. Исти је одобрен за свештена лица од стране Светог архијерејског синода СПЦ бр. 78/зап.71 од 4. фебруара 2025 г. и за световна лица од стране Патријаршијског управног одбора бр. 99/зап.29 од истог датума.

Нови сазив Епархијског савета чине: председник Епархијског савета: Његово високопреосвештенство Архиепископ и Митрополит нишки г. Арсеније; архијерејски заменик: високопречасни протојереј ставрофор Бранислав Цинцаревић, старешина Саборног храма у Нишу; двојица чланова Епархијског црквеног суда: високопречасни протојереј Иван Цветковић, парох први нишки при Храму Свете Петке у Нишу, и високопречасни протојереј ставрофор Ненад Микић, парох први нишки при Саборном храму у Нишу; као и чланови именовани од Светог архијерејског синода, од стране Патријаршијског управног одбора и они које именује епархијски архијереј.

Нови чланови Епархијског савета именовани од Светог архијерејског синода, по чл. Устава СПЦ бр. 137. в из реда свештеномонаха су: високопреподобни схиархимандрит Рафаило Голушин, настојатељ Манастира Рођења Пресвете Богородице у Височној Ржани; и члан-заменик: високопреподобни архимандрит Серафим (Мишић), настојатељ Манастира Успења Пресвете Богородице у Сукову; по чл. Устава СПЦ бр. 137. г из реда свештених лица, то су: (из Архијерејског намесништва алексиначког) члан архијерејски намесник алексиначки, високопречасни протојереј Братислав Вукићевић, и члан-заменик парох трећи алексиначки, пречасни прото-намесник Александар Кузмановић; (из Архијерејског намесништва белопаланачког) члан архијерејски намесник белопаланачки, пречасни јереј Немања Минић, и члан-заменик парох први белопаланачки, пречасни јереј Живко Миловић; (из Архијерејског намесништва власотиначког) члан архијерејски намесник власотиначки, високопречасни протојереј Никола Пешић, и члан-заменик парох трећи власотиначки, пречасни јереј Милош Живић; (из Архијерејског намесништва јабланичког) члан архијерејски намесник јабланички, пречасни јереј Иван Марковић, и члан-заменик парох бојнички, високопречасни протојереј Данило Николић; (из Архијерејског намесништва косаничког) члан архијерејски намесник коса-

намесништва првог нишког) члан архијерејски намесник први нишки, високопречасни протојереј Миодраг Павловић, и члан-заменик парох пети нишки при Саборном храму, високопречасни протојереј Владица Савић; (из Архијерејског намесништва другог нишког) члан

архијерејски намесник други нишки, високопречасни протојереј Златко Василић, и члан-заменик парох хумски, пречасни јереј Иван Лилић; (из Архијерејског намесништва пиротског) члан архијерејски намесник пиротски, пречасни јереј Душко Видачић, и члан-заменик парох пети пиротски, пречасни јереј Миљан Панић; (из Архијерејског намесништва топличког) члан архијерејски намесник топлички, високопречасни протојереј ставрофор Слободан Петровић, и члан-заменик парох други прокупачки, високопречасни протојереј Никола Илић.

нички, високопречасни протојереј Душко Капларевић, и члан-заменик парох први бачки, пречасни јереј Драган Младеновић; (из Архијерејског намесништва лесковачког) члан архијерејски намесник лесковачки, високопречасни протојереј Далибор Стефановић, и члан-заменик парох четврти лесковачки, високопречасни протојереј Миле Јовановић; (из Архијерејског

Нови чланови Епархијског савета постављени од стране Патријаршијског управног одбора, по чл. Устава СПЦ бр. 137. г – из реда световних лица су: (из Архијерејског намесништва алексиначког) члан г. Перица Јанковић из Каоника и члан-заменик г. др Жељко Младеновић из Алексинца; (из Архијерејског намесништва белопаланачког) члан г. Јован Стојановић из Бабушнице и члан-заменик г. Милан Виденовић из Беле Паланке; (из Архијерејског намесништва власотиначког) члан г. др Душан Стојановић из Власотинца и члан-заменик г. Хаџи Петар Јовановић из Власотинца; (из Архијерејског намесништва јабланичког) члан г. Бојан Ђокић из Бошњаца и члан-заменик г. Саша Стевановић из Бошњаца; (из Архијерејског намесништва косаничког) члан г. Милан Нешовић из Међухане и члан-заменик г. Предраг Конатаревић из Блага; (из Архијерејског намесништва лесковачког) члан г. Бојан Тојага из Лесковца и члан-заменик г. Слободан

Јовановић из Лесковца; (из Архијерејског намесништва првог нишког) чланица гђа проф. др Александра Цатић Ђорђевић из Ниша и члан-заменик г. проф. др Милован Илић из Ниша; (из Архијерејског намесништва другог нишког) члан г. Владимир Крстић из Ниша и члан-заменик г. Милисав Милановић из Ниша; (из Архијерејског намесништва пиротског) члан г. Драган Красић из Пирота и члан-заменик г. Љубиша Глигоријевић из Пирота; (из Архијерејског намесништва топличког) члан г. др Слађан Петровић из Прокупља и члан-заменик г. Милован Станковић из Прокупља.

Нови чланови Епархијског савета које именује Епархијски Архијереј, по чл. Устава СПЦ бр. 137. д су господа Јовица Стојановић из Ниша, Петар Радоњић из Ниша, др Небојша Станковић из Ниша, Дејан Станојевић из Лесковца и проф. др Иван Николић из Ниша.

Епархијски савет Православне епархије нишке је на својој редовној седници одржаној 23. фебруара 2025. године, сходно чл. 138. Устава СПЦ изабрао: потпредседника Епархијског савета г. Јовицу Стојановића из Ниша, секретара Епархијског савета из реда свештених лица протојереја Дејана Арсића из Ниша, и секретара Епархијског савета из реда световних лица г. др Небојшу Станковића из Ниша.

Епархијски савет Православне епархије нишке је на својој редовној седници одржаној 23. фебруара 2025. године, сходно чл. 144, 145. и 146. Устава СПЦ изабрао и именовао чланове Епархијског управног одбора за мандатни период од дана именовања 23. марта 2025. до 31. 12. 2030. године. Нови састав Епархијског управног одбора чине: председник Епархијског управног одбора Његово високопреосвештенство Архиепископ и митрополит нишки г. Арсеније, потпредседник Епархијског управног одбора г. Јовица Стојановић из Ниша, секретар Епархијског управног одбора протојереј Дејан Арсић; чланови Епархијског управног одбора: архимандрит Рафаило Голушин из Височке Ржане, протојереј ставрофор Бранислав Цинцаревић из Ниша, протојереј Братислав Вукићевић из Великог Шиљеговца, протојереј Далибор Стефановић из Лесковца, г. Перица Јанковић из Каоника, Петар Радоњић из Ниша, др Небојша Станковић из Ниша, Дејан Станојевић из Лесковца и проф. др Иван Николић из Ниша.

Медијско-информативна служба
Епархије нишке

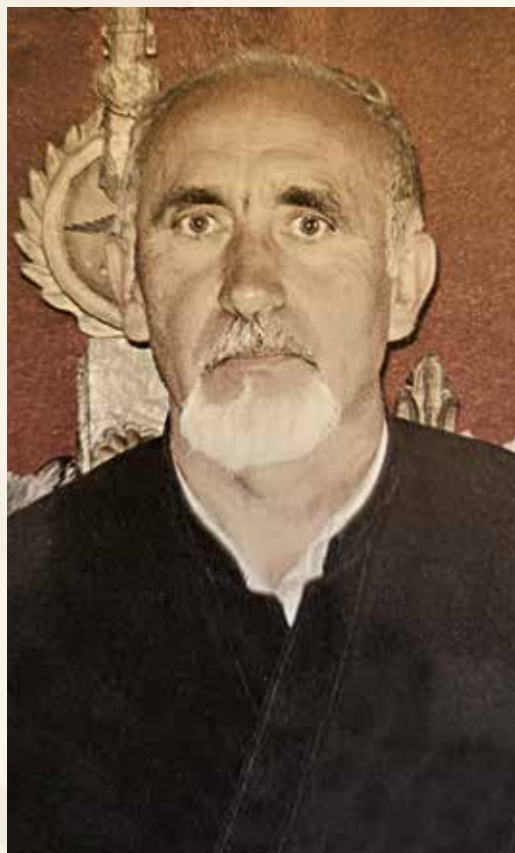

ЈЕРЕЈ НИКОЛА МИТРОВИЋ

Дана 13. марта 2025. године упокојио се наш драги свештеник Никола Митровић. Рођен је 20. маја 1953. године у селу Доња Купиновица код Лесковца, од оца Симеона и мајке Загорке. Током похађања основне школе у селу Јашуњи, а нарочито током распуста, живео је у суседном Манастиру Пресвете Богородице, где је марљиво учествовао у богослужењима и свим манастирским пословима, помажући братству. Године 1969. уписао је Богословију Светог Кирила и Методија у Призрену, коју је завршио 1974, након чега је одслужио војни рок у Москву. Са супругом Зорицом Марјановић из Грајевца има сина Ненада, теолога и вероучитеља.

Августа 1976. године, Епископ нишки Иринеј рукоположио је Николу у чин ђакона, а потом у чин свештеника, након чега га поставља за пароха у Лебану, а након три године за старешину храма. Године 1991. постављен је за пароха костурског у Пиротском намесништву, где је обновио цркву и парохијски дом. Године 1998. постављен је за пароха у Горњем Бријању, где је служио пуних осамнаест година, обнављајући цркву, парохијски дом и порту. Завршио је Богословски институт у Београду и од 2001. до 2014. године предаје верску наставу у основној школи у Косанчићу и истуреним одељењима суседних села. Године 2014. постављен је на Придворичку парохију, а 2015. на Бабичку, одакле 2019. одлази у пензију. Године 2019. изабран је од стране Високог савета судства за судију поротника у Основном суду у Лесковцу. Николу ћемо памтити по његовој ненаметљивој доброти и миру који је доносио својом појавом.

Јеромонах Игњатије Ђорђевић

МОНАХИЊА СОФИЈА ПЕЈЧИЋ

Монахиња Софија Пејчић из свештене обитељи Светог Стефана у Липовцу, упокојила се у Господу 31. 1. 2025. године. Високопреосвећени Митрополит нишки г. Арсеније са свештенмонасима и свештеницима из више епархија Српске православне цркве служио је монашко опело новопредстављеној слушкињи Божијој 1. фебруара 2025. године. На опелу се надахнутом беседом присутнима обратио протојереј ставрофор Љубивоје Радовић, као стари пријатељ породице Пејчић из Пирота.

Монахиња Софија је рођена 21. фебруара 1934. године. „Рођена је у Пироту, живела је у Пироту и била печат града Пирота”, како је рекао о. Љубивоје. „Њихов дом, у коме су живели, испуњен је иконама.” Као мајка хришћанка, православка, угледајући се на зрелост живота и кончину светих мајки српског рода, Свете Анастасије, Свете Евгеније, Свете Ангелине и многих других, када је своје троје деце, Зорицу, Јасмину и монаха Тихона, извела на пут истине, одлучила је да себе посвети Богу, а по благослову надлежног архијереја.

„Када је њен син уписао Богословију, а касније и одлучио да буде монах, дошао је у ову светињу и ту је замонашен. Том приликом је тадашњи Епископ, а потоњи Патријарх српски, блаженопочивши г. Иринеј, дословно рекао тадашњој удови Јелени, а садашњој монахињи Софији: „Твоје дете, твоје јагње, ево га овде, у овој светињи. Шта ти чекаш?!” Благослов Владике Иринеја је њену одлуку убрзао и она је 1995. године замонашена у манастиру Светог Стефана у Липовцу, на истом месту на ком је њен син замонашен три године раније.

С обзиром на то да је њен супруг Илија живео и радио у иностранству, мати Софија говорила је да је „Илијин зној и труд” уградила, пре свега, у свој манастир, затим у спаљени Саборни храм у Нишу и друге светиње где је било потребно помоћи да светиња васкрсне. За показану несебичну љубав Епископ нишки г. Иринеј ју је одликовао Орденом Светог Романа Ђунишког.

Протојереј ставрофор Љубивоје Радовић

МОНАХИЊА ХРИСТОСИЈА СТАНКОВИЋ

У ноћи између 23. и 24. марта 2025. године, у свештеној обитељи Манастира Липовац, упокојила се хришћански, безболно, непостидно и мирно у Господу монахиња Христосија Станковић, сестра овог манастира. Монахиња Христосија рођена је 1934. године у Кнез Селу код Ниша, у побожној богомољачкој породици од оца Николе, проповедника Народне хришћанске заједнице и блиског сарадника духовника нишких богомољаца оца Данила Сисојева. Овај часни дом подарио је Светој цркви на служење три монаха: Епископа браничевског др Игнатија, његову матер, блаженопочившу монахињу Виду, и Моравку, потоњу монахињу Христосију, као и два свештеника.

Као млада, ступила је у брак са добрим и честитим човеком Јорданом, са којим је добила кћерку Слађану. У тешким временима средином шездесетих и седамдесетих година XX века служила је са другим небројним нишким богомољцима у нишкој Саборној цркви. Тежња ка монашком анђелском лику у њеној души није престајала, па са благословом свог супруга 1979. године одлази у Манастир Липовац. Монашки образ примила је из руку Епископа нишког Иринеја, који је увидевши њену ревност, педантност и пожртвованост, у више наврата позивао на епископски двор, где је бринула и трудила се око дворских обавеза.

До краја њеног дугог живота, красиле су је све врлине старог српског монаштва, ревност у богослужењу, истрајаност у подвигу, саосећање и брига о другима.

Јереј Далибор Мидић

ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР ЕРМОЛАЈ МАСАРАС

Дана 11. марта 2025. године, Господу, коме је више од пола века неуморно служио, похитао је о. Ермолај Масарас, старешина Храма Свете Софије у Патри, човек великог срца и неисцрпне енергије, који је, најпре својим хуманитарним радом, задужио наш народ у доба страдања.

Рођен је сада већ давне 1940. године, а у Патри као парохијски свештеник долази 1972. године, где гради Храм Свете Софије, у коме је до краја живота неуморно радио на јачању и унапређењу заједнице, која му је од стране Свете Цркве поверена на духовно руковођење.

Делатну љубав према српском народу најпре је показао слањем велике помоћи у виду хране и лекова у Ниш током ратне и санкцијама обележене 1993. године. Овоме је следио велики низ посета, уз пратеће контингенте прехранбених намирница и медикамената. О. Ермолај је у Патри основао и Друштво грчко-српског пријатељства „Света Софија и Свети Сава“, а са члановима овог друштва нарочито је био активан између 1993. и 2004. године, у периоду током кога је свесрдно помагао српски народ и у Србији и Републици Српској.

Поред поменутих донација, организовао је и многе кампове и склоништа за децу без родитеља, снажећи тако везе два братска народа. Уприличио је многе посете српских поклоника Грчкој, а мноштво грчких ходочасника је, захваљујући њему, имало прилике да се упозна са знаменитостима и светињама српских земаља.

За многе своје трудове и заслуге о. Ермолај је одликован Орденом Светог апостола Павла од стране Светог синода Грчке православне цркве, крстом од стране Васељенског патријарха, а Српска православна црква овенчала га је Орденом Светог Саве првог степена.

О. Ермолај Масарас остаће упамћен као жива спона српског и грчког народа, пример свештеничког деловања и харитативног рада.

Медијско-информативна служба Епархије нишке

АКТИВНОСТИ ВЕРСКОГ ДОБРОТВОРНОГ СТАРАТЕЉСТВА „ДОБРИ САМАРЈАНИН” ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

ПОДЕЛА ПРАЗНИЧНИХ ПАКЕТИЋА У ПАРОХИЈАМА И УСТАНОВАМА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

По благослову Његовог високопреосвештенства Митрополита нишког г. Арсенија на Савиндан, 27. јануара 2025. године, празнични пакетићи донирани од стране Верског добротворног старатељства Епархије нишке „Добри Самарјанин” подељени су у ОШ „Владимир Букилић” у Тулару. Слатке пакетиће уручио је надлежни парох, јереј Драган Илић.

Благодарећи човекољубивом труду и великој донацији Хуманитарне организације „Our Serbs” из Чикага, Верско добротворно старатељство Епархије нишке уручило је 400 слатких празничних пакетића основцима из Медвеђе. Поделу пакетића извршила је Парохија из Медвеђе, на челу са надлежним парохом, јерејем Душаном Ђорђевићем, и катихетом Игором Илићем.

На Савиндан 2025. године Верско добротворно старатељство Епархије нишке обезбедило је 400 празничних пакетића ученицима ОШ „Христо Ботев” у Димитровграду. Њих је поделио надлежни парох димитровградски, јереј Драган Лазић.

Верско добротворно старатељство Епархије нишке „Добри Самарјанин” обезбедило је слатке празничне пакетиће и за кориснике Установе за помоћ ментално недовољно развијеним особама „Дуга” у Лесковцу. На Савиндан, у просторијама овог Дневног боравка, пакетиће је поделио архијерејски намесник лесковачки, протојереј Далибор Стефановић.

ДОДЕЉЕНЕ СТИПЕНДИЈЕ ВЕРСКОГ ДОБРОТВОРНОГ СТАРАТЕЉСТВА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ „ДОБРИ САМАРЈАНИН”

Његово високопреосвештенство Митрополит нишки г. Арсеније дочекао је 31. јануара 2025. године у двору нишке Епископије добитнике стипендије Верског добротворног старатељства Епархије нишке „Добри Самарјанин”. Ове године обезбеђене су три стипендије за студенте нишког Универзитета, у износу од 120.000 динара. Добитници овогодишњих стипендија су: Наталија Ђорђевић из Медвеђе, студент Правног факултета, Данило Младеновић из Прокупља, студент Машинског факултета, и Марта Станковић, студент Медицинског факултета.

ДОНАЦИЈА ВЕРСКОГ ДОБРОТВОРНОГ СТАРАТЕЉСТВА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ ОШ „РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ” У НИШУ

Верско добротворно старатељство Епархије нишке уручило је нишкој ОШ „Радоје Домановић” донацију у виду звучног система, који ће се користити као помоћно средство у настави, нарочито на часовима верске наставе. Звучни систем је преузела вероучитељица Снежана Николић са ученицима.

ХУМАНИТАРНА ДОНАЦИЈА ВЕРСКОГ ДОБРОТВОРНОГ СТАРАТЕЉСТВА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ УНИВЕРЗИТЕТСКОМ КЛИНИЧКОМ ЦЕНТРУ У НИШУ

По благослову Његовог високопреосвештенства Митрополита нишког г. Арсенија, протонамесник Синиша Никитовић, координатор ВДС Епархије нишке, уручио је 7. фебруара 2025. године донацију Универзитетском клиничком центру Ниш. Уручењу донације присуствовали су генерални директор проф. др Зоран Перишић, асист. др сци. мед. Александар Николић, доц. др Ивона Ђорђевић и проф. др Христина Стаменковић. Клиника за педијатрију и Клиника за дечју хирургију и ортопедију добиле су апарат за оксигенотерапију новорођенчади, комплете дечјих сетова за ручавање, електричне топломере и дечје антидекубиталне душеке.

НОВА ДОНАЦИЈА ЗА ДНЕВНИ БОРАВАК „ДУГА” У ЛЕСКОВЦУ

Верско добротворно старатељство Епархије нишке уручило је 25. фебруара 2025. године нову донацију Дневном боравку „Дуга”, које ради у организацији Удружења за помоћ ментално недовољно развијеним особама у Лесковцу. Она се састојала од пакета прехранбених и хигијенских производа.

ПРИПРЕМЉЕНА НОВА ДОНАЦИЈА ЗА ПОТРЕБИТЕ ИЗ ПАРОХИЈЕ РАЧАНСКЕ

Верско добротворно старатељство Епархије нишке обезбедило је нову донацију за потребите из Парохије рачанске, у Архијерејском намесништву косаничком. Припремљену помоћ, у виду пакета са основним животним намирницама, преузео је 27. фебруара 2025. године надлежни парох рачански, јереј Вукоје Ђурић.

НОВА ДОНАЦИЈА ВЕРСКОГ ДОБРОТВОРНОГ СТАРАТЕЉСТВА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ ЦРВЕНОМ КРСТУ

Верско добротворно старатељство Епархије нишке „Добри Самарјанин” уручило је 14. марта 2025. године велику донацију у виду прехранбених производа Црвеном крсту из Ниша, Сврљига, Пирота, Медвеђе, Лесковца и Куршумлије. Прикупљању уручених добара, намењених корисницима ових установа, умногоме је помогло и Верско добротворно старатељство Архиепископије београдско-карловачке. Припремљене пакете са храном представницима Црвеног крста уручио је координатор, протонамесник Синиша Никитовић.

ОДРЖАНА ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА „КРОФНЕ ИЗ БЛОКА” ПРИ ХРАМОВИМА ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

На Лазареву суботу, 12. априла 2025. године, у портама више храмова Епархије нишке успешно је одржана акција под називом „Крофне из блока”. Продајом крофни прикупљана су средства за лечење дечака Душана Динића из Јелашнице. Овај хуманитарни пројекат организовала је Хуманитарна организација „Срби за Србе”, са којом Епархија нишка већ дуже време успешно сарађује. ■

ЕПИСКОП ДЕЛЧЕВСКО-КАМЕНИЧКИ Г. МАРКО У ПОСЕТИ ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ

На дан преподобног Јефрема Сирина, 10. фебруара 2025. године, Његово преосвештенство Епископ делчевско-каменички (Македонска православна црква – Охридска архиепископија) г. Марко служио је Свету архијерејску литургију у Манастиру Концељ, освештавши славске дарове и пререзавши славски колач поводом имендана оца Јефрема, настојатеља ове свете обитељи. Његовом преосвештенству саслуживао је пастироначалник Епархије нишке, Његово високопреосвештенство Митрополит нишки г. Арсеније са свештенством и монаштвом из разних крајева Епархије нишке.

МИТРОПОЛИТ НИШКИ НА УСТОЛИЧЕЊУ АРХИЕПИСКОПА ТИРАНЕ, ДРАЧА И СВЕ АЛБАНИЈЕ ЈОВАНА

Архиепископ Тиране, Драча и све Албаније Јован Пелуши, новоизабрани поглавар Албанске православне цркве, устоличен је 29. марта 2025. године у Саборном храму Христовог васкрсења у Тирани. Међу многобројним представницима православних помесних цркава, представници Српске православне цркве били су митрополити Теодосије рашко-призренски и Арсеније нишки.

ПРЕДАВАЊЕ МИТРОПОЛИТА НИШКОГ Г. АРСЕНИЈА У ШАПЦУ

У организацији Епархије шабачке, 31. марта 2025. године, у амфитеатру Академије струковних студија у Шапцу, одржано је завршно предавање великопосног циклуса „Пост – пут у Царство Небеско”. Предавање је одржао Високопреосвећени Митрополит нишки г. Арсеније, на тему „Велики пост у богослужбеном искуству Цркве”, у присуству високопреосвећеног Митрополита зворничко-тузланског г. Фотија, преосвећеног Епископа осечкопољског и барањског г. Херувима, преосвећеног Епископа ваљевског г. Исихија, преосвећеног Епископа шабачког г. Јеротеја, као и великог броја свештенства, вероучитеља и народа Епархије шабачке.

ВАСКРШЊИ КОНЦЕРТ У ЛЕСКОВЦУ

Његово високопреосвештенство Митрополит нишки г. Арсеније присуствовао је свечаном васкршњем концерту Лесковачког црквеног ансамбла „Бранко”, одржаном 29. априла 2025. године у Народном позоришту у Лесковцу. „Велигд’нски концерт”, како је назван од стране организатора, био је прилика за више музичких састава да покажу своје умеће, изводећи како духовне, тако и старе народне песме. Лесковачка публика уживала је у наступу Вокалне радионице ЛЦА „Бранко”, Певачког друштва Природно-математичког факултета Универзитета у Нишу „Ramonda serbica”, хора „Бисери” који ради при Установи за одрасле и старије особе у Лесковцу, Дечијег етно састава ЛЦА „Бранко”, као и ЛЦА „Бранко” у његовом пуном саставу.

СЛУЖЕЊА АРХИЕПИСКОПА И МИТРОПОЛИТА НИШКОГ ГОСПОДИНА АРСЕНИЈА

57

СЛУЖЕЊА АРХИЕПИСКОПА И МИТРОПОЛИТА НИШКОГ

У периоду од
28. јануара до
30. априла 2025,

Његово високопреосвештенство
Архиепископ и
Митрополит нишки
г. Арсеније је:

**2. фебруара – у Недељу тридесет
2. другу по Духовима**
служио Свету архијерејску литур-
гију у Храму Светог великомуче-
ника Прокопија у Прокупљу;

**9. фебруара – у Недељу о митару
и фарисеју**
служио Свету архијерејску литур-
гију у Храму Светог пророка Илије
у Нишкој Бањи;

**10. фебруара – у понедељак
Недеље о блудном сину,
на празник Преподобног
Јефрема Сирина,**
саслуживао на Светој архије-
рејској литургији којом је начал-
ствовао Његово преосвештенство
Епископ делчевско-каменички г.
Марко (Македонска православна
црква – Охридска архиепископија)
у Храму Светих архангела у Мана-
стиру Концељ, поводом имендана
јеромонаха Јефрема, настојатеља
овог манастира;

**12. фебруара – на празник
Света Три јерарха**
служио Свету архијерејску литур-
гију у Храму Света Три јерарха
у Брзом Броду, на дан храмовне
славе;

**14. фебруара – у петак Недеље
о блудном сину, на празник
Светог великомученика Трифуна,**
служио Свету архијерејску литур-
гију у Храму Светог Козме и Да-
мјана у нишком насељу „Никола
Тесла”;

**15. фебруара – на празник
Сретења Господњег**
саслуживао на Светој архијерејској
литургији којом је начелство-
вао Његово високопреосвештен-
ство Митрополит брегалнички г.
Иларион (Македонска православ-
на црква – Охридска архиепис-
копија) у Храму Светог Георгија у
Књажевцу (Епархија тимочка), по-
водом епархијске славе и сто деве-
десете годишњице храма;

**16. фебруара – у Недељу о
блудном сину**
служио Свету архијерејску литур-
гију у Храму Свете Тројице у Кур-
шумлији;

**23. фебруара – у Недељу
месопусну**
служио Свету архијерејску литур-
гију у Саборном храму Силаска
Светога Духа на апостоле у Нишу;

**26. фебруара – у среду
Недеље сиропусне, на
празник Преподобног Симеона
Мироточивог,**
служио празнично бденије у на-
вечерје празника у Храму Светог
Симеона Мироточивог у Лесковцу;
служио Свету архијерејску литур-
гију у Манастиру Светог Николе
у Куршумлији, на дан ктиторске
славе;

2. марта – у Недељу сиропусну
служио Свету архијерејску
литургију у Храму Светог вели-
комученика Георгија у Манастиру
Темска;

**9. марта – у Недељу
православља, прву
Часног поста,**
служио Свету архијерејску литур-
гију у Саборном храму Силаска
Светога Духа на апостоле у Нишу,
на којој је рукоположио г. Уроша
Петровића у чин ђакона;

**12. марта – у среду друге
седмице Часног поста**
служио Свету архијерејску литур-
гију пређеосвећених дарова у Хра-
му Светог оца Николаја у Алексин-
цу;

**14. марта – у петак друге
седмице Часног поста**
служио Свету архијерејску литур-
гију пређеосвећених дарова у Хра-
му Рођења Пресвете Богородице у
Лесковцу;

**16. марта – у Недељу другу
Часног поста**
служио Свету архијерејску литур-
гију у Храму Светог Василија Ос-
трошког у Нишу, на којој је руко-
положио ђакона Уроша Петровића
у чин презвитера;

19. марта – у среду треће седмице Часног поста
служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Храму Свете Петке у Бошњацу (Архијерејско намесништво јабланичко);

21. марта – у петак треће седмице Часног поста
служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Храму Вознесења Господњег у Белој Паланци;

23. марта – у Недељу трећу Часног поста
служио Свету архијерејску литургију у Храму Васкрсења у Нишу;

26. марта – у среду четврте седмице Часног поста
служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Храму Свете Тројице у Куршумлији;

30. марта – у Недељу четврту Часног поста
служио Свету архијерејску литургију у Храму Светог великомученика Георгија у Манастиру Ајдановац;

5. априла – у суботу Недеље пете Часног поста
служио Свету архијерејску литургију у Храму Свете Тројице у Манастиру Габровац;

6. априла – у Недељу пету Часног поста
саслуживао на Светој архијерејској литургији којом је началствовао Његова светост Патријарх српски г. Порфирије у Саборном Храму Светог Георгија у Новом Саду, на празник Светог Иринеја, Епископа бачког, исповедника вере;

7. априла – на празник Благовести
служио Свету архијерејску литургију у Манастиру Свети Роман на дан манастирске славе;

12. априла – у суботу шесте седмице Часног поста – Лазареву суботу,
служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу, на којој је рукоположио монаха Илију Цонића у чин свештенођакона;

13. априла – у Недељу шесту Часног поста, на празник Уласка Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвети,
служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу, на којој је рукоположио свештенођакона Илију Цонића у чин свештеномонаха;

17. априла – на Велики четвртак
служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу;

18. априла – на Велики петак
служио јутрење са читањем дванаест страсних јеванђеља у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу; служио вечерње са изношењем плаштанице у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу;

19. априла – на Велику суботу
служио јутрење са статијама у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу; служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу;

20. априла – на празник Васкрсења Господа Исуса Христа
служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светог Духа на апостоле у Нишу;

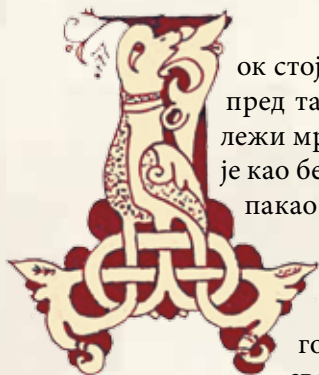
21. априла – на Светли понедељак, други дан празника Васкрсења Господа Исуса Христа,
служио Свету архијерејску литургију у Храму Рођења Пресвете Богородице у Лесковцу;

22. априла – на Светли уторак, трећи дан празника Васкрсења Господа Исуса Христа,
служио Свету архијерејску литургију у Храму Успења Пресвете Богородице у Пироту.

27. априла – у Недељу другу – Томину,
саслуживао на Светој архијерејској литургији којом је началствовао Његово високопреосвештенство Митрополит британско-ирски г. Нектарије, у Храму Светог Саве у Лондону (Епархија британско-ирска).

ТО ЈЕ СИЛА И МУДРОСТ БОЖЈА – ДА КРОЗ НЕМОЋ ПОБЕДИ

Део беседе одржане на Велики петак 2025. године,
при изношењу Плаштанице, у Саборном храму
Силаска Светога Духа на апостоле
у Нишу

ок стојимо пред животворним гробом нашега Спаситеља, стојимо пред тајном пред којом и анђели дрхте и питају се како то да Бог лежи мртав у гробу. Са чиме да се упореди овај догађај који је као бездан тајанствен, као земља тежак, као пакао језовит? Од милиона свакодневних збивања широм света, које очи наше гледају и уши наше слушају, са којим догађајем да се упореди овај безмерни злочин на Голготи? Колико год се трудили да пронађемо неки пример, сваки наш покушај ће остати узалудан.

Данас је човек осудио Бога на смрт. То је највећи бунт и највећи грех у историји неба и земље. Данас је извршен страшни суд над Богом. Никада невинијег осуђеника и никада безумнијег судије свет није видео. Данас је исмејан онај за кога веле да се никада није смејао, а виђали су га више пута како плаче. Данас је посрамљен онај који је дошао да нас прослави. Данас је мучен онај који је дошао да нас избави од муке. Предаје се данас на смрт онај који је донео живот вечни. Распеће на крсту је најсрамнији дар који смо даровали ономе који нам је даровао вечну славу.

Као човек Христос је савршено остварио своју улогу савршенога човека, новог и последњег Адама.

Он је урадио све оно што човек није био у стању. У том смислу, Син Божји као човек сажео је живот Адама, то јест живот читавог људскога рода, враћајући човека и његов свет Богу Оцу и омогућујући нови почетак живота, слободног од власти греха, ђавола и смрти.

пад у рају наметнуо свеопштој човечанској природи, преобрази у непропадљивост и бесмртност. Због тога Христос добровољно прихвата смрт и на тај начин и коначну последицу човековога бунта потчињава слободи љубави и послушности вољи Очевој.

Крст Христов био је, по речима Светог апостола Павла, за Јудеје саблазан, за Грке безумље, а за нас верујуће божанска сила и божанска мудрост. То је највећи парадокс у историји: живот кроз смрт, кроз проклетство благодат, кроз понижење слава, кроз смирење узвишење. Као што каже Свети Григорије Палама; то је, дакле, сила и мудрост Божја – да кроз немоћ победи, да се кроз смирење уздигне, да се кроз

Гробови који су отворени означавају још једном да је дан Господњи дошао и да је Царство Божје успостављено. Попут раздеране завесе, васкрсење старозаветних светих објављује сврху доласка Христовога.

сиромаштво обогати. Христова смрт није била лишена патње и ужаса које осећа свако људско створење. Христос не само да умире по својој човечанској природи, него у својој смрти сажима целокупну трагичност коју у смрти може да нагомила човеков грех. Смрти га предају његови ближњи. Узвраћају му мржњом и смрћу они који су од њега примали само љубав и добротинство.

О, безумни људи, слепи, глуви и тврда срца! Зар клинце забијате у руке Христове, руке које су толике болеснике исцелиле, толике губавце очистиле, толике мртве васкрсле? Зар да умукну уста која су говорила као што човек никада говорио није? Зар распињете њега, наду безнадежних, утеху неутешних, око слепих, уво глувих, васкрсење мртвих? Зар клинце забијате у те свете ноге које су мир носиле, које су благовестили, које су по мору као по сувом ходиле, које су хитале ка сваком болеснику, ка мртвоме Лазару, ка гадаринском бесомучнику?

Својом смрћу на крсту Христос поново приводи прву твар и успоставља однос са Богом, који је прекинут Адамовим падом. Они који су окусили опроштај и спасење које долази од Бога, биће у Божјем окружењу. Са Христовом смрћу на крсту почиње први дан новог стварања.

Крст Христов је васкрсавајући крст, а његова смрт је васкрсавајућа смрт. Васкрсли Христос силази у ад не у понизности, мада опет кроз понизност, и ослобађа затворенике. Христос силази у шеол у својој слави и јеванђеље се проповеда мртвима.

Значај смрти и значај васкрсења Христовог могу се адекватно разумети ако су заједно повезани и никада не смеју да се тумаче одвојено један од другог. Земљотрес, знак Божјег откровења, указује да је смрт на крсту победа, а не пораз. Васкрсење објављује и потврђује оно што је остварено на крсту. Христос на крсту и Христос у гробу је победник, а не страдалник.

Гробови који су отворени означавају још једном да је дан Господњи дошао и да је Царство Божје успостављено. Попут раздеране завесе, васкрсење старозаветних светих објављује сврху доласка Христовога. Крст Христов је васкрсавајући крст, а његова смрт је васкрсавајућа смрт. Васкрсли Христос силази у ад не у понизности, мада опет кроз понизност, и ослобађа затворенике. Христос силази у шеол у својој слави и јеванђеље се проповеда мртвима.

Христос је васкрсао трећег дана пошто је погребен. Устајући из гроба, Христос је собом васкрсао васколики род Адамов, читав род људски, свакога човека. Христос је Нова Пасха, за разлику од старе, која представља прелазак Јевреја из египатског ропства у Обећану земљу. Наша целокупна вера је у томе да је Христос својом смрћу и васкрсењем изменио природу смрти и учинио је *иасхом*: преласком преко мора овога света и века, века и света пропадљивости и смрти, у Обећану земљу бесмртнога Царства небескога. Јер Христос, уставши из мртвих, постаде првина преминулих. Њему слава и власт у векове векова. Амин. ■

ИНТЕРНЕТ ПРОДАВНИЦА ВЕРСКИХ АРТИКАЛА

ПРИМАЊЕ ОНЛАЈН
ПОРУЏБИНА НОН-СТОП

Адреса:
prodavnica.eparhijaniska.rs

Контакт:
prodavnica@eparhijaniska.rs
тел. +381 (0)18 415 05 05

[prodavnicaeparhijeniske](#)

[prodavnicaeparhijeniske](#)

ПРАВОСЛАВНА
ЕПАРХИЈА НИШКА

Књижара-галерија
СВЕТИ ЦАР
КОНСТАНТИН

Нова адреса:
18000 Ниш
ул. Обреновићева 124
(код Маргера)

Радио Православне епархије нишке

ГЛАС

92 MHz

 www.radioglas.rs

 [radioglaseparhijeniske](#)

 [Радио ГЛАС](#)

 [radioglasnis](#)

